

Iz srca Sredjana: Tradicija, kultura, i nadahnuće

GLAS KURPEJOVIĆA

Izdavač

NVO “Bogatstvo različitosti manjinskih naroda”

Direktor štampanog medija

Ilhan Kurpejović

Lektura i korektura

Enisa Hasić Duraković
Elvisa Kurpejović

Urednik

Sabrija Vulić
Mr Kadrija Kurpejović

Fotografije

Redakcija

Dizajn

Meša Taljanović

Štampa

APPrint

Tiraž

600

CIP-Katalogizacija u publikaciji
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISSN 3087-0658 = Glas Kurpejovića
COBISS.CG-ID 32913668

Ovaj projekat podržan je od
Fonda za zaštitu i ostvarivanje
manjinskih prava

Fonda za zaštitu i ostvarivanje
manjinskih prava Crne Gore

Broj ugovora:
24648/23 od 28. 12. 2023.

“Stavovi iznijeti u časopisu predstavljaju
isključivo odgovornost autora i/ili izdavača i
nužno ne izražavaju stavove Fonda.”

Osnivač štampanog medija:
NVO “Bogatstvo različitosti
manjinskih naroda”

Ilhan Kurpejović,
izvršni direktor

SADRŽAJ:

1. Obraćanje čitateljcima – Prvi broj časopisa “Glas Kurpejovića”4
2. Porijeklo Kurpejovića: Istorijsko-istraživački pogled na porijeklo naše zajednice5
3. Znamenite ličnosti Sređana: Sjećanje na one koji su oblikovali našu prošlost..... 10
4. Sređani danas: Intervjui sa istaknutim ličnostima - priče o uspjehu i mogućnostima razvoja ovog kraja 14
5. Kulturno nasljedje..... 60
6. Kule i kuće koje pričaju o nama - Arhitektura starih kuća 62
7. Talentovana djeca: Djeca koja prave razliku 68
8. Tradicionalna jela..... 72
9. Likovni kutak: Mlada kreativnost i talenti 74

Obraćanje čitateljima

Prvi broj časopisa “Glas Kurpejovića”

Poštovani čitaoci,

Glas Kurpejovića je časopis koje ima za cilj da osvjetli bogatstvo našeg kraja, očuva tradiciju, i doprinese razvoju zajednice. Ideja o njegovom stvaranju pojavila se prije dvije godine, ali njen tok realizacije bio je sporiji nego što smo željeli. Uz podršku Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore, stvorili smo platformu koja će povezivati ljude, podsticati intelektualnu saradnju i ukazivati na značaj udruživanja u ovoj zajednici.

Kroz naš časopis želimo ovjekovečiti sjećanje na naše preminule, čuvajući njihova djela, kulturu, baštinu i doprinos zajednici. Pored toga, želimo predstaviti svakodnevne izazove sa kojima se suočavaju mještani ovog kraja, kao i pružiti prostor za dijalog o potrebama i problemima koje svi zajedno na neki način dijelimo.

Naš časopis je posvećen predstavljanju svih generacija, prepoznajući njihove intelektualne sposobnosti, nadarenosti, posebnosti i specifičnosti. Kroz “Glas Kurpejovića” želimo istaknuti naučni i profesionalni potencijal našeg kraja, uključujući intelektualce iz različitih oblasti, kao i njihov doprinos zajednici. Ovaj prostor će biti otvoren za priče sportista, umjetnika, predstavnike naše dijasporice, iseljenika sa svih meridijana i drugih talentovanih ljudi, čiji rad doprinosi očuvanju i unapređenju naše tradicije i kulture. Takođe, želimo prikazati talentovane studente koji su budućnost našeg kraja. Osim toga, važan aspekt našeg časopisa biće i dublje istraživanje porijekla prezimena Kurpejović, što nam omogućava da bolje razumijemo istorijske i kulturne korijene naše zajednice. Vjerujemo da kroz dijalog i razmjenu ideja svaka generacija može doprinijeti jačanju zajedništva i unapređenju kvaliteta života. Naš časopis će postati platforma koja spaja ljude, pomažući im da se međusobno povežu i inspirišu.

Vjerujemo da je važno čuvati kulturne vrijednosti i promovirati lokalne tradicije, jer one čine suštinu našeg identiteta. Naš cilj je da “Glas Kurpejovića” postane instrument za jačanje identiteta zajednice, promovisanje zajedničkih vrijednosti, te za uticanje na društvena dešavanja i unapređenje svakodnevnog života. Vjerujemo da će interesovanje za naš rad rasti sa svakim novim brojem, jer smo uvjereni da potencijal ovog časopisa može značajno doprinijeti društvenim dešavanjima i unapređenju svakodnevnog života.

Naša zajednica krije brojne ideje i vizionare koji zaslužuju da imaju svoj glas, za dobro našeg društva i za dobro svih nas. Pozivamo sve sugrađane da daju svoj doprinos tako što će nam pomoći da pronađemo najbolje priče iz našeg okruženja, a mi ćemo ih podijeliti sa svijetom.

Ideja, a ne geografska odrednica. Budite i vi “Glas Kurpejovića”.

Srdačno,

Ilhan Kurpejović,

Direktor časopisa “Glas Kurpejovića”

Porijeklo i Genealogija Prezimena Kurpejović:

Istraživanje, izazovi i otkrića

Istraživanje genealogije i proučavanje porijekla prezimena složen je proces koji između ostalog zahtijeva temeljito istraživanje istorijskih dokumenata, porodičnih zajednica i drugih izvora. Ponekad je teško pronaći tačne informacije o specifičnoj porodici ili prezimenu, jer su mnoge porodične zajednice i istorijski zapisi uništeni ili izgubljeni tokom vremena. Stoga, istraživanje porijekla prezimena može biti dug proces i zahtijevati strpljenje i upornost.¹

U narednom periodu nastojaćemo da se detaljnije pozabavimo ovim pitanjem, analizirajući ga temeljno i generišući što pouzdanije istorijske podatke, koji u krajnjem mogu poslužiti kao pouzdana osnova za dalja istraživanja.

Rukovodioci NVO "Bogatstvo različitosti manjinskih naroda" su, u okviru realizacije projekta "Glas Kurpejovića", sredinom aprila mjeseca 2024. godine, posjetili Državni arhiv na Cetinju. Tokom ove posjete prikupljeni su raspoloživi arhivski materijali, a u ovom tekstu vas upoznajemo sa ključnim podacima koji su od posebne važnosti za dalji rad na ovom projektu.

Da bi smo obradili podatke o stanovništvu koje je samo sto jedanaest godina unazad naseljavalo ove krajeve Kraljevine Crne Gore, umjesto podataka popisa, autori su koristili jedino pristupačne - podatke o popisu domaćinstava radi plaćanja dacija

(poreza) iz 1913 koji su sačuvani. Naime, usljed početka Prvog svjetskog rata u julu 1914. godine, a zatim kapitulacije 1916, i gubitka državnosti 1918. godine, Kraljevina Crna Gora nije izvršila popis u novooslobođenim (novim) krajevima koji su joj pripadali nakon okončanja balkanskih ratova.

U Državnom arhivu na Cetinju sačuvani su zapisnici dacija za 1913. godinu. Zapisnici dacija sačinjeni su i za prvu polovinu 1914. godine, ali oni usled rata nisu sačuvani (izuzev za Plav) ili ih je okupatorska, Austro-Ugarska administracija 1916-1918 izmještala u svoje arhive. Radi kompletiranja podataka za ovaj tekst korišćeni su i podaci iz knjige "Stotinu godina od iseljavanja muslimana iz Crne Gore za Tursku 1914-2014", autora Miloša K. Vojinovića; zatim knjiga "Popis domova u novim krajevima Kraljevine Crne Gore 1913. godine", autora: Miloša K. Vojinovića i Tadije B. Boškovića; knjiga "Kurpejovići i Kurpejovski rodovi", autora Adema Kurpejovića.

Državni prihodi u Kraljevini Crnoj Gori ostvarivani su naplatom poreza od stanovništva koje se isključivo bavilo poljoprivredom.

U starim krajevima porez je naplaćivan na zemlju oranicu (njive), zemlju kosanicu (livade), vodenice, valjaliće, pčele, krupnu i sitnu stoku. U novooslobođenim krajevima nisu bile ustanovljene zemljišne knjige pa je porez naplaćivan samo na grla krupne i sitne stoke.

Industrija je bila u samim začetcima, a zanatstvo se svodilo na proizvodnju vunene tkanine i obuće od štavljene kože za lične potrebe, izradu drvenih sudova za domaćinstvo, kace, bačve i sl. pa za ove delatnosti nije bilo ni propisano oporezivanje.

Porez su obračunavali i naplaćivali kapetanijske vlasti. Zapisnik dacija sačinjavao je opštinski pisar, koji je u tu svrhu morao obići svako domaćinstvo. Da li iz straha od mjera represije ili iz odanosti državi, poreski prihodi u starim krajevima Kraljevine Crne Gore naplaćivani su u stoprocentnim iznosima.

Cilj ove studije nije da se bavimo demografskim istraživanjima u novim krajevima Kraljevine Crne

¹ Najpouzdaniji metod za istraživanje svog porijekla danas uključuje kombinaciju nekoliko pristupa: **1. Genetsko testiranje:** Testovi DNK, kao što su oni koje nude kompanije poput 23andMe, Ancestry.com ili MyHeritage, mogu pružiti informacije o vašim genetskim korenima, povezujući vas sa potencijalnim rođacima i uputiti vas na geografske regione iz kojih potičete. Ovaj metod je vrlo koristan za otkrivanje migracija i etničkog porekla, ali nije zamena za istorijsko istraživanje. **2. Genealoška istraživanja:** Ovaj metod uključuje pretragu istorijskih dokumenata, kao što su matične knjige rođenih, venčanih i umrlih, popisi stanovništva, vojne evidencije i drugi arhivski materijali. Postoje online baze podataka kao što su Ancestry.com, FamilySearch.org i MyHeritage koje omogućavaju pretragu istorijskih dokumenata i povezivanje s rodbinom. **3. Konsultovanje sa stručnjacima:** Kada se suočavate s problemima u istraživanju, angažovanje profesionalnih genealoga ili istorijskih istraživača može biti korisno, jer oni mogu imati pristup specifičnim arhivama ili stručnost u analizi dokumenata. **4. Intervjui sa starijim članovima porodice:** Razgovori sa starijim rođacima i članovima porodice mogu otkriti usmena predaja i detalje koji se ne mogu naći u dokumentima

Gore unazad sto jedanaest godina, mada ona može poslužiti istraživačima i u takvu svrhu, jer drugih podataka nema. Cilj autora je da sadašnjoj generaciji mladih ljudi, koja sve više interesuje ko su i od koga su, pruži podatke o njihovim precima, po imenu, prezimenu i mjestu nastanjenja kako bi se sjećanje na njih sačuvalo od zaborava.

Prema podacima popisa domaćinstava izvršenog u oktobru 1913. godine² na prostoru novooslobođenih prostora Kraljevine Crne Gore nalazilo ih se: 30.359, od čega: Kapetanija Bjelopoljska ima 7.886 domova; Kapetanija Pećska ima 5.469 domova; Kapetanija Đakovačka ima 5.367 domova; Kapetanija Pljevaljska ima 4.103 domova; Kapetanija Beranska ima 3.495 domova; Kapetanija Gusinjska ima 1.642 domova; Kapetanija Rožajska³ ima 1.713 domova.

Crna Gora – Granica, 1878-1912

Kapetanija Rožajska

Po oslobođenju rožajske oblasti, Vlada Kraljevine Crne Gore je formirala Komisiju koja je dobila zadatak da obiđe novooslobođene krajeve i prema dobijenim instrukcijama formira opštine u kojima bi bilo od 400 do 500 domaćinstava. Komisija je u januaru 1913. godine Ministarstvu unutrašnjih djela predala izvještaj o formiranju opština u rožajskoj kapetaniji. Međutim, do tih podataka nismo mogli doći koji bi nam dali demografsku strukturu neposredno po oslobođenju ove oblasti od turske vlasti, koji bi se uporedili sa popisom koji je izvršen

² DAC, MUD, br. 3641

³ Kapetanija rožajska je po ovom popisu bila znatno prostornija i njene pojedine opštine kao što je Godovska obuhvatala je sela koja su danas u administrativnim granicama Republike Srbije, dok se opština Draževska dobrim dijelom nalazila na teritoriji Metohije.

u jesen 1913. godine. Ovaj popis dacija (poreza) ujedno predstavlja jedini popis stanovništva u rožajskoj oblasti. Razgraničenjem koje je izvršeno u jesen 1913. godine između Srbije i Crne Gore, pojedina sela sa sjedištem opština predati su Srbiji. Sjedište kapetanije bilo je u Rožajama i formirane su četiri opštine.

Prema izvještaju Ministarstva unutrašnjih djela od 12. novembra 1913. godine⁴ broj domaćinstava u Rožajskoj kapetaniji bio je sljedeći:

Popis stanovništva iz 1913. godine			
Opština	Broj domaćinstava		
	srpskih	muslimanskih	svega
Rožajska	31	358	389
Baščanska	90	410	500
Godovska	83	382	465
Dražanska	-	359	359
Ukupno:	204	1.509	1.713

Izvor: Državni arhiv na Cetinju - DAC, MUD, br. 3646/2

Rožajska kapetanija brojala je ukupno 1.713 domaćinstava, od toga 204 srpskih i 1.509 muslimanskih. Ako uzmemo da je prosječno domaćinstvo imalo 5,5 ili najviše 6 članova, ova kapetanija imala bi između 9.422 i 10.278 stanovnika. Primijenivši istu metodu srpskih domova bilo je 204 ili između 1.122 i 1.224 stanovnika. Muslimanskih domaćinstava bilo je 1.509 i prema istoj procjeni živjelo je između 8.300 i 9.054 stanovnika.

Sredani su tada pripadali **Baščanskoj opštini** čije je sjedište bilo u Bašči, a ukupna broj domaćinstava prema popisu je bio 12.⁵

Ukupan stočni fond ove kapetanije brojao je: ovaca 25.125, goveda 9.729 i konja 1.226. Po tom osnovu ova kapetanija plaćala je porez od 15.980 perpera.

⁴ Državni arhiv na Cetinju - DAC, MUD, br. 3646/2

⁵ Popis domova u novim krajevima Kraljevine Crne Gore 1913, Miloš K. Vojinović i Tadija B. Bošković, str.356.

Izvor: Državni arhiv Crne Gore

Izvor: Državni arhiv Crne Gore

Izvor: Državni arhiv Crne Gore

Sređani⁶

- 477. Kurpejović Arslanov Džibo
- 478. Kurpejović Etemov Hamid
- 479. Kurpejović Zejnelov Zumber
- 480. Kurpejović Zejnelov Mursel
- 481. Kurpejović Jupov Umer
- 482. Kurpejović Muratov Mujo
- 483. Kurpejović Muratov Sefo
- 484. Kurpejović Smajov Džemo
- 485. Kurpejović Sulejmanov Jusuf
- 486. Kurpejović Umerov Hasko
- 487. Kurpejović Ajdinov Sait
- 488. Kurpejović Ajdinov Hajro

U opštini Rožajskoj u izvršenom popisu su evidentirani Kurpejović Zejnelov Halit i Kurpejović Fazlijin Bajro.

Pojašnjenje čitaocima – Lična imena i prezimena

Izgovor sto godina unazad razlikovao se od današnjeg. Imena i prezimena izgovarana su bez osjetnog "h". Prisutne su bile i druge devijacije u izgovoru koje su popisivači unijeli onako kako su čuli što su autori u ovom radu ispravili i upodobili sadašnjem vremenu.

U cilju daljeg istraživanja u vidu raspolaganja sa pouzdanim dokumenentima kojima se na jasan i nedvosmislen način ukazuje na etničko porijeklo,

kulturno nasljeđe i baštinu, kao i najbliže srodnike Kurpejovića NVO "Bogatstvo različitosti manjinskih naroda", je početkom jula mjeseca 2024. godine zatražilo preko nadležnog Ministarstva vanjskih poslova Crne Gore da, na osnovu Odluke o objavljivanju sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji u oblasti kulture ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 010/19 od 25.11.2019), obezbijede kopije relevantnih akata iz raspoložive arhivske grade Republike Turske u periodu **do 1919. godine**, po osnovu kojih bi činjenično mogli govoriti o porijeklu Kurpejovića i njihovih srodnika. Još uvijek nemamo povratnu informaciju u odnosu na ovaj upit.

U svojoj knjizi "Kurpejovići i Kurpejovski rodovi", u dijelu koji govori o *Postanku plemena Kurpejovići i prelasku u Islam*, Adem navodi da Kurpejovići vuku svoje korijene iz Bileće, u okolini Trebinja. Prema starim pričama koje su se prenosile s koljena na koljeno, nakon što su se naselili u Morači, uslijed krvne veze, odlučili su se preseliti u naselje u Sređani (u vrijeme osmanske vladavine poznato kao Esirdan), na Borovu Glavu. Ova migracija datira iz druge polovine XVII vijeka, kada je Petar Kuč iz Gornje Morače, u potrazi za boljim životom, došao u Borovu Glavu. Sa sobom je poveo svoju ženu, sina Peja i kćerku Magdalenu, naselivši se na lokaciji odakle je mogao pažljivo osmatrati okolna sela i kretanje ljudi.

Prelazak u Islam i promjena identiteta plemena

Prelomni trenutak u istoriji plemena Kurpejović po osnovu prelaska u Islam i promjene identiteta dogodio se između 1680. i 1700. godine, kada se

⁶ Popis domova u novim krajevima Kraljevine Crne Gore 1913, Miloš K. Vojinović i Tadija B. Bošković, str.209.

Pejo, zaljubljuje u kćerku hodže iz Rožaja. Kako bi je oženio, hodža je postavio uslov da Pejo pređe u Islam. Pejo je pristao, prešao u Islam i primio ime Kurtian (ili Kurtan), što je označavalo vezu s Turkistanom i širim osmanskim svijetom. Ovaj prelazak u Islam nije značio samo promjenu vjere, već i početak novog identiteta plemena. Pejo se oženio hodžinom kćerkom, čime je plemenu obezbijedena zaštita i povoljan status unutar osmanskog sistema. Tako je ime *Pejo* zamijenjeno imenom *Kurtan*, koje je postalo temelj za kasniji razvoj imena plemena Kurpejović.

Kurtan je se hodžinom ćerkom obrodio troje djece: najstarijeg sina **Begtaša**, čije ime znači „da postane beg“ i „tvrđ kao kamen“, drugog sina **Osmana**, imenovanog po Osmanlijama, te trećeg sina **Sinana**, čije je ime odabrano po poznatom vojskovođi Sinan-paši iz 16. vijeka. Pored toga što ova imena odražavaju vjersku i kulturnu povezanost sa Osmanlijama i tradicijom tog perioda, ona dalje daju osnov formiranju identiteta i tradicije današnjih Kurpejovića.

Prezime i administrativne promjene plemena Kurpejović

The image shows two pages of a handwritten family register (dnevnik) from the 1930s. The pages are filled with names and dates, likely representing family members and their vital events. The handwriting is in Cyrillic script. The left page has a header that reads 'СЕМНИК ПЛЕМЕНА КURPEJOVIĆ' and the right page has a similar header. The entries include names like 'Pejo', 'Kurtan', and 'Sinan' along with dates.

Izvor: Kurpejovići i Kurpejovski rodovi

Po Peju, pleme je nosilo prezime *Pejović* nakon što je prešlo u Islam između 1680. i 1700. godine. Međutim, promjena prezimena u *Kurpejović* dogodila se tek mnogo kasnije, 1937. godine, kada je Sako Pejović, kmet sela, podnio zahtjev u Opštini Rožaje za administrativnu promjenu prezimena kako bi obuhvatio oba imena – *Pejo* i *Kurtan*. Prezime *Pejović* je povezivano s prvim predkom Pejmom, dok je ime *Kurtan* poteklo od Pejinog imena nakon što je prešao u Islam. Tako je od 1939. godine pleme zvanično počelo nositi prezime *Kurpejović*, kako bi se obuhvatile obje grane porodice, *Pejo* i *Kurtan*.

Međutim, zanimljivo je da su, u školskim dnevnicima iz 1945/46. godine, poput onih iz Kalača, braća Avdulj i Džibo još uvijek bila upisana kao *Pejovići*. Ovo pokazuje da promjena prezimena nije odmah bila u potpunosti implementirana u svim administrativnim i školskim zapisima. Smatra se da je konačno, od 1951. godine, među članovima plemena prestalo postojati prezime *Pejović*, te su svi prešli na upotrebu prezimena *Kurpejović*.

Takođe, u to vrijeme, etnička i vjerska identifikacija bila je administrativno određena, pa su se ljudi često upisivali kao *Musliman-Crnogorac*, jer nisu imali mogućnost da se drugačije izjasne. Takođe, postojale su opcije kao što su *jugosloven-neopredijeljen* ili *Srbini-Musliman*, što je dodatno ukazivalo na društvene i administrativne promjene tog perioda. Prezime *Kurpejović* je postepeno postalo opšteprihvaćeno, kako u administrativnom sistemu, tako i u svakodnevnom životu, čime je pleme dobilo jasnu identifikaciju u novom društvenom kontekstu.

Porodične veze sa drugim rodovima

Prema pričama koje se prenose kroz generacije, veza plemena Kurpejović sa drugim rodovima duboko je ukorijenjena u istoriji.

Prema priči koju je kazivao *Milan Megdelinić Alju Kurpejoviću*, postojala su tri brata. Svaki od njih je, prema vlastitim okolnostima i životnim putevima, osnovao svoju porodicu, koja je kasnije dala ime plemenu i naseljima. Jedan od tih braće je ostao da živi u Tmušićima, naselju kod Berana, gdje je potom nastalo pleme Tmušići, prema kojem su i dobili ime. Drugi brat, Bogdan, odlučio je da se smjesti u Bogaje, naselju u blizini Rožaja u kojem je i njegovo ime ostalo zapisano kroz istoriju. Po njemu, kako se tvrdi, selo je i dobilo ime, a Bogdanova loza nastavila je da živi kroz potomke koji danas čine rod Magdelinića. Treći brat, Petar, odlučio je da se nastani u Borovu Glavu, smještenu u Sređanima. Ova priča, prema

kojoj su braća otišla različitim putemima, donosi dublje razumijevanje porijekla plemena i kako su se različiti rodovi odvojili i formirali svoje grane.

Dakle, od Milana Megdelinića saznajemo da su bila tri brata - jedan je dao ime Tmušićima, drugi je osnivao Magdeliniće, a treći je postao predak Kurpejovića. Ovo kazivanje ističe značaj svakog od braće u stvaranju današnjih plemena, s tim da je svaki brat nosio ime svog naselja i svojim potomcima obezbijedio dugotrajan trag u istoriji.

Prema predanjima drugih Magdelinića, Petrovi sinovi bili Pejo i Stefan. Od Peja su nastali Kurpejovići, dok su od Stefana potekli Magdelinići. Međutim, kod Kurpejovića se Stefan ne pominje, što pokazuje da su se usmene tradicije među različitim granama roda razdvojile, iako imaju zajedničko porijeklo. Sa druge strane, Kurpejovići imaju verziju da je Petar je svoju ćerku Magdalenu udomio u Bogaje za Bogdana po kojemu je selo i dobilo ime Bogaje, a po ženi Magdaleni, dobili su prezime "Magdelinići".

Na ovaj način, priča o Petru Kuču pokazuje kako se različite porodice – *Magdelinići*, *Tmušići* i *Kurpejovići* – razvijaju iz iste osnovne loze, zadržavajući zajedničke korijene i porodične veze kroz brakove, naselja i tradicije koje se prenose kroz generacije. Ova predanja dodaju dubinu porodičnim korijenima i potvrđuju vezu sa širim okruženjem, uključujući katoličke rodove Klimente koji su živjeli u Subabama, što dodatno ukazuje na multireligijski kontekst tih vremena.

Zulofsko groblje i istorijski kontekst

Prema predanju Magdelinića, Petar Kuč je sahranjen u Zulofskom groblju, koje je tokom osmanskog perioda bilo poznato po tome što su u njemu počivali katolici. To groblje, koje je nosilo važnu simboliku, bilo je pod uticajem različitih vjerskih zajednica i predstavljalo je granicu između katoličkog i pravoslavnog svijeta. Iako nisu postojali pisani dokazi, mnogi vjeruju da je upravo tu, na tom istorijskom mjestu, Petar Kuč našao svoj vječni mir.

Znamenite ličnosti Sređana:

Sjećanje na one koji su oblikovali našu prošlost

Omer (Nezir) Kurpejović (1929 – 2013)

Omer Kurpejović je svojim znanjem i imenom afirmisao Crnu Goru

Omer Kurpejović je rođen 15. septembra 1929. godine, u Sređanima. Osnovnu školu završio je u Rožajama. Po struci je bio diplomirani pravnik.

Godine 1944. sa svega 15 godina, stupio je u Narodnooslobodilačku vojsku Jugoslavije (NOVJ), a 1947. postao je član Komunističke partije Jugoslavije (KPJ). Nakon rata je u Zagrebu završio Visoku upravnu školu.

U opštini Rožaje obavljao je najodgovornije dužnosti: predsjednik Opštine, sekretar OK SKJ, generalni direktor Kombinata „Gornji Ibar“. Bio je predsjednik SSRN Crne Gore, član predsjedništva CKSK Crne Gore, predsjednik Skupštine Crne Gore, predsjednik Saveznog vijeća Skupštine SFRJ. Nosilac je Trinaestojulske nagrade i više odlikovanja (Medalja za hrabrost, Orden sa crvenim mačem prvog reda, ordenom bratstva i jedinstva prvog reda, čin zastavnika, Plaketu sa poveljom za izuzetan doprinos razvoju privrede i afirmaciji Privredne komore Crne Gore), a imao je i svojstvo učesnika NOR-a od 1944. god.

Radni vijek započeo je kao trgovački radnik u „Trošpedu“. Radio je na poslovima tržišnog inkasanta i poreskog izvršitelja u NOO-e Rožaje. Od 1956. do 1957. godine, povjereni su mu poslovi sekretara Opštinskog komiteta SK Rožaje.

U periodu od 1963. do 1978. godine, bio je generalni direktor „Gornjeg Ibra“. Dok je obavljao dužnost generalnog direktora „Gornjeg Ibra“, bio je član prvog Predsjedništva SR Crne Gore od 1974. do 1978. godine.

Sa ove dužnosti izabran je za predsjednika Privredne komore Crne Gore od 1978. do 1983. godine. U periodu kada je Kurpejović bio predsjednik Privredne komore, crnogorsku ekonomiju su pritisakli problemi visoke inflacije koja je slabila ekonomski

Omer N. Kurpejović,
Izvor: sopstvena arhiva

položaj privrednih organizacija, njihovu funkcionalnu sposobnost i interes za izvoz, otežana nabavka sirovina rast troškova, pad obima proizvodnje, povećan uvoz i deficit u spoljnotrgovinskom prometu.

Komora se tada zalagala za privredni razvoj kroz jačanje prerađivačke industrije, poljoprivrede, turizma i građevinarstva, i ove oblasti je prepoznavala kao osnovu za udruživanje rada i sredstava.

“Komora kao asocijacija privrede treba da bude uključena u rješavanje svih problema udruženog rada. Jasno je javnosti da ona nema ni para ni vlasti, ali ima društvenu ulogu da sagleda i rješava probleme pojedinih subjekata u udruženom radu i da se zalaže kod odgovornih organa u Republici za rješavanje problema.” (Omer Kurpejović, 1978. godine).

Nakon ovog perioda Kurpejović je u dva mandata bio član Predsedništva Centralnog komiteta Saveza

komunista Crne Gore. Od maja 1983. do maja 1984. bio je predsednik Skupštine SR Crne Gore, a godinu kasnije postao je član Predsjedništva CK SK Crne Gore, dok je od 1986. bio delegat u Saveznom vijeću Skupštine SFRJ.

Godine 1987. izabran je za predsjednika Saveznog vijeća Jugoslavije, koje je, u jednom periodu, vršilo funkciju predsjednika države.

Biran je za narodnog poslanika Republičkog vijeća Skupštine Crne Gore i poslanika Privrednog vijeća Savezne Skupštine Jugoslavije.

Tokom svog dugog, časnog života, Omer je od rane mladosti nesebično doprinosa preobražaju i napretku svog rožajskog kraja, i svoje Crne Gore. Činio je to sa značajkom, domaćinskom posvećenošću na svim poslovima, i kao privredni i kao politički rukovodilac, i u Rožajama, i u Podgorici,

kako to samo umiju ljudi koji cijene tradicionalne vrijednosti, i koji osjećaju duh novih vremena. Svojim znanjem i imenom afirmisao je Crnu Goru i u velikoj Jugoslaviji. Kao što je kasnije svojim ugledom i uticajem nesebično doprinosa obnovi državnosti Crne Gore.

Penzionisan je kao delegat Savezne Skupštine 1990. godine.

Omer Kurpejović, preselio je na Ahiret 2013. godine, u 85. godini života. Sa suprugom rahm. Atifom (Husović) iz Koljena iza sebe je ostavio porodicu: Rifko, Dževad, Irfan, Esad, Bahrija, Lejla.

Omer Kurpejović bio je pravi stub bratstva Kurpejovića, poštovan i cijenjen, ne samo u Rožajama, već i širom Crne Gore i bivše Jugoslavije. Sa dostojanstvom i mirnoćom koja mu je bila imanentna, nosio je na svojim plećima teret velikih odgovornosti, ostajući uvijek čvrst poput planine. Njegova riječ bila je promišljena, a postupci utemeljeni u mudrosti i pravednosti, pa su ga svi gledali s poštovanjem. Omer je bio simbol postojanosti, osoba koja je plijenila svojom smirenošću, riječju koja je nosila težinu, ali i blagošću kojom je osvajao srca. Svojim primjerom pokazao je kako se s ljubavlju služi zajednici, odajući počast vrijednostima prošlih vremena dok je hrabro koračao u nove izazove, uvijek posvećen napretku i dobru svog naroda.

Dr Avdul Kurpejović (1933 – 2021)

Prvi doktor ekonomskih nauka u opštini Rožaje

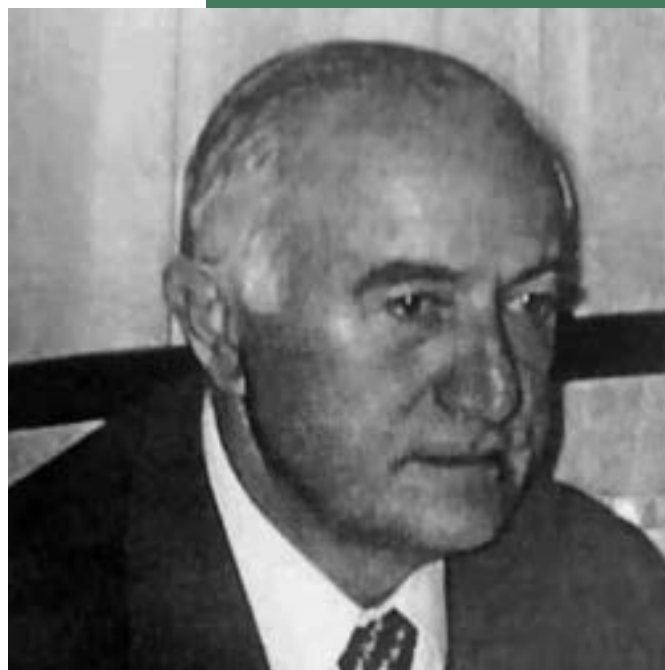
Avdul Kurpejović rođen je u selu Koljeno 7. decembra 1933. godine. Zbog ratnih okolnosti od 1941. do 1945. godine, nije imao mogućnost da se školuje dalje, pa je završio osnovno obrazovanje u Rožajama kao punoljetan.

Nakon služenja vojnog roka, zaposlio se u Mjesnom narodnom odboru u Rožajama kao službenik 1955. godine, gde je radio do 1962. godine. Na ovom radnom mestu bio je šef biroa za posredovanje rada, šef opšteg odsjeka, i obavljao je dužnost sekretara odbora. Od decembra 1962. do aprila 1967. bio je direktor Nacionalnog univerziteta u Rožajama, a potom predsednik Opštinske konferencije SSRN do maja 1969. godine.

Uz radne obaveze, Avdul je upisao Višu upravnu školu u Zagrebu kao vanredni student, i po završetku, nastavio studije na Pravnom fakultetu u Beogradu, gdje je diplomirao 1966. godine. Usavršavanje je nastavio na postdiplomskim studijama iz Monetarno-kreditnog sistema na Ekonomskom fakultetu u Beogradu, gde je magistrirao 15. januara 1971. godine, stekavši zvanje magistra ekonomskih nauka. Nakon magistrature, posvetio se pripremi doktorske disertacije, koju je uspješno odbranio 1987. godine, postavši prvi doktor ekonomskih nauka u Rožajama.

Dr Avdul Kurpejović je bio ugledni crnogorski naučnik, kulturni i javni stvaralac, jedan iz redova najdosljednijih naučnih stvaralaca, bogatog naučno-stručnog opusa, član Dukljanske akademije nauka i umjetnosti, koji je u vremenu socijalističke Crne Gore obavljao važne političke funkcije. Avdul je 6. maja 1974. godine izabran za člana Izvršnog vijeća Crne Gore i na tom položaju je služio u dva mandata do 1986. godine. Godine 1986. izabran je za člana predsjedništva Opštinskog komiteta Saveza komunista Crne Gore, bio je odbornik u Skupštine opštine Rožaje, delegat u Skupštini CG, i Saveznoj skupštini SFRJ, direktor Republičkog zavoda za planiranje, a 1989. postao je direktor Republičkog fonda za podsticanje bržeg razvoja manje razvijenih opština CG. Godine 1992. postao je prvi predsjednik Demokratskog foruma za ljudska prava i međunacionalne odnose Crne Gore.

Iz oblasti ekonomije, privrednog razvoja, finansija, monetarnog sistema, socijalne politike, regionalnog razvoja i bržeg razvoja nerazvijenih opština Crne Gore,

od 1980. godine objavio je dvanaest knjiga, a koautor je pet knjiga i monografija.

Takođe, autor je 170 naučnih i stručnih radova, prikaza, predgovora i recenzija, kao i 107 naučnih i stručnih radova iz istorije, kulture, etnologije, etnografije, koji su objavljeni u zbornicima, časopisima i drugim publikacijama.

Kurpejović je autor više referata i saopštenja podnesenih na naučnim skupovima koji su objavljeni u zbornicima radova sa tih skupova. U svim publikovanim brojevima časopisa OSVIT - glas Muslimana Crne Gore, objavljeni su njegovi radovi.

Inače, dr A. Kurpejović se od 1967. godine, uz izučavanje i istraživanje ekonomskih nauka, finansija, monetarno-kreditne politike, regionalnog razvoja, kontinuirano bavio etnogenom, etnologijom, istorijom, kulturom, etnografijom, tradicijom, običajima, kulturnom baštinom, društveno-ekonomskim i nacionalnim statusom i položajem Muslimana u Crnoj Gori, kao i njihovom zaštitom od diskriminacije i tihe asimilacije. Ovom tematikom počeo se baviti zbog toga što je nacionalni identitet Muslimana nakon završetka Drugog svjetskog rata bio zanemaren i ignorisan.

Rukovodio je naučno-istraživačkim radom i izdavaštvom "Matice muslimanske Crne Gore", kao i realizacijom projekata čiji nosilac i realizator je bila navedena Matica. Zahvaljujući njegovom angažovanju i radu "Matica muslimanska Crne Gore" je izrasla u respektabilnu kulturnu i naučnu instituciju koja je svojim naučno-istraživačkim radom i izdavaštvom dala izuzetan doprinos etnogenezi, etnologiji, istoriji, kulturi i nacionalnoj osobenosti autohtonih Muslimana Crne Gore.

Od svog osnivanja, 1996. godine, zaključno sa 2015. godinom, Matica muslimanska je realizovala 27 projekata i izdala 21 knjigu, čime je dat izuzetan doprinos izučavanju istorije, etnologije, kulture, istorijskog evolutivnog procesa narodnosnog oformljenja, afirmaciji kulturnog i nacionalnog identiteta i zaštiti od diskriminacije i nametanja asimilacije, jer se istorijske, naučne i kulturne institucije Crne Gore nijesu bavile ovim pitanjima autohtonih Muslimana Crne Gore. Uz to, Matica je realizovala sedam brojeva časopisa *OSVIT- glas Muslimana Crne Gore*. Zahvaljujući njegovom uspješnom rukovođenju naučno-istraživačkim radom i izdavaštvom Matice muslimanske, završena je realizacija pisanja *Istorije Muslimana Crne Gore 1445-1918 – Knjiga I i Istorije Muslimana Crne Gore 1918-2007 – Knjiga II*, prve istorije ovog naroda koji u Crnoj Gori postoji više od 550. godina. Autor knjiga *Istorija Muslimana Crne Gore I i II* je **dr Folić Zvezdan**. U recenziji knjige “*Istorija Muslimana Crne Gore 1445-1918*” dr Momčilo D. Pejović istakao je da se autor “veoma smjelo upustio u pisanje ‘istorije crnogorskih Muslimana’ i veoma uspješno, metodološki ispravno i znalački doveo do kraja zadatu temu”.

Jedna od posebno dragih knjiga akademiku Kurpejoviću, koja je objavljena pod pokroviteljstvom Matice muslimanske 2018. godine, bila je “*Ko smo mi Muslimani Crne Gore*”, o kojoj je poseban opus dao dr Čedomir Bogićević. **Dr Č. Bogićević** ističe da su motivi i intencije autora ove knjige bili usmjereni da se prodube naučna istraživanja o istorijskom nacionalnom identitetu autohtonih muslimana CG, i da se taj identitet definiše u svim njegovim fenomenološkim aspektima, kako bi se izrazila društveno-istorijska evolucija ovog naroda koja je odavno prerasla njegovu vjersku komponentu u zaokruženi proces njenog istorijskog i narodnosnog oformljenja čiji proces traje više od 650 godina. *Dr Bogićević* *takođe ističe da je Kurpejović bio zabrinut za opstanak svog naroda u budućnosti, misleći prije svega na strukturna obilježja ovog naroda: nacionalnost - Musliman, vjeroispovijest - islam, maternji jezik - crnogorski, državljanstvo - crnogorsko.*

Dr Kurpejović se često pozivao na stav Viktora Igo-a koji kaže “*Veličina jednog naroda ne mjeri se brojem, kao što se veličina čovjeka ne mjeri stasom. Njegova mjera je količina inteligencije i vrline koje posjeduje*”. Kao autor ove studije isticao je da su intelektualne i duhovne vrijednosti najveće bogatstvo jednog naroda, nadovezujući se na misao Bjelinskog: “*Dobro je biti naučnik, pjesnik, vojnik, zakonodavac i sl. ali je zlo ne biti pri tom i čovjek*”. Treba istaći da je ova studija rezultanta autorovog naučnog istraživanja i polihistoričnog, intenzivnog i kontinuiranog izučavanja i proučavanja dugog preko 50 godina istorije, etnologije, kulture, etnografije, religije, demografije,

etnogeneze autohtonih crnogorskih Muslimana, služeći se gnoseološkom krilaticom- istina je sveta i nedjeljiva, a ljudska misao se mora potvrđivati i dokazivati putem nauke i iskustva. Naučna studija dr A. Kurpejovića predstavlja izuzetan i dragocjen doprinos nauci i kulturi, afirmaciji kulturološkog diverziteta i nacionalnog identiteta što čini čast autoru i njenom izdavaču, ali i crnogorskoj naučnoj bibliografiji i samom crnogorskom društvu koje ima ustavnu obavezu da angažuje svoje duhovne snage na afirmaciji i zaštiti identiteta autohtonih crnogorskih Muslimana u svim sferama javnog života, podsjećajući se na mukotrpan stvaralački put izučavanja puta jednog naroda iz prošlosti u budućnost: “*Stvarati istoriju je lak posao, a pisati istoriju težak (V. Čerčil)*”.

Dr A. Kurpejović je bio čovjek koji je svojim stvaralaštvom i radnim entuzijazmom doprinio grandioznom i kolosalnom sveukupnom preporodu crnogorskog društva tokom vremena samoupravnog socijalizma, iskonski pobornik prava na crnogorsko samoopredjeljenje na putu za obnovu njene nezavisnosti, iskonski humanist, filantrop i altruist, borac za priznanje kulturnog, naučnog, vjerskog, jezičkog identiteta svih nacionalnih zajednica i etničkih grupa, kao fenomenoloških i etioloških izraza njihovog identiteta i esencijalne odlike bića crnogorskog multikulturološkog diverziteta.

Imajući u vidu veliki broj izdanja dr Kurpejovića, upućujemo zainteresovane čitaoce ovog časopisa da pored časopisa OSVIT spisak svih objavljenih knjiga i autorskih radova možete pogledati i u Životopisu- Životnom i radnom vijeku, objavljenom u izdanju Matice muslimanske 2014. godine i Naučno-istraživačkom radu dr Avdula Kurpejovića, u izdanju Matice muslimanske 2015. godine. Dr Avdul Kurpejović bio je jedan od osnivača Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore 2008. godine.

Za svoj rad dobio je mnoga priznanja, među kojima su Orden rada sa zlatnim vijencem, Orden za vojne zasluge sa srebrnim mačevima, kao i nagradu “30. septembar” iz 1973. godine.

Svojom predanošću i mudrošću, Avdul je ostavio nasleđe ljubavi prema radu i ljudskosti, koje je prenio i na svoju djecu. Sa suprugom rahm. Sanijom (Kurtagić) iza sebe su ostavili dva sina: Fikret i Enes, te kćerke: Fikretu, Merimu, Mevljudu, Sadiju i Resmiju.

Avdul je preselio na Ahiret 22. septembra 2021. godine, a njegova svijetla ličnost ostaće upamćena među građanima Rožaja, porodicom i bratsvom Kurpejović kao prvi doktor ekonomskih nauka u opštini Rožaje, osoba koja je svojim djelima potvrdila šta znači biti istinski uporan, radan, vrijedan, pošten čovek i marljiv roditelj.

Sređani danas: Intervjui sa istaknutim ličnostima priče o uspjehu i mogućnostima razvoja ovog kraja

Intervju sa Šaćirom Kurpejović, diplomiranim ekonomistom

Šaćir (Hakija) Kurpejović rođen je 1949. godine. Svoju radnu karijeru proveo je radeći u bankarskom sektoru, prvo u Montenegro banci, pa NLB banci sve do penzije, obavljajući odgovorne poslove. Želimo da se putem ovog intervjuja za prvi broj časopisa "Glas Kurpejovića" informišemo o uslovima života u tom periodu u Sređanima, koliko je bilo izazovno studirati. Kakav savjet biste dali mlađim generacijama koje tek ulaze u bankarstvo, i kako provodite svoje penzionerske dane?

Pitanje: Kakvi su bili uslovi za život u Sređanima sedamdesetih godina prošlog vijeka, u kojoj mjeri je brojnost porodičnog života ograničavala dalje školovanje i kako ste odlučili studirati Ekonomski fakultet?

Odgovor: U Sređanima, tokom sedamdesetih godina, uslovi za život bili su specifični za to vrijeme. Bilo je to vrijeme intenzivne industrijalizacije i urbanizacije u Jugoslaviji, ali mnoga mjesta, posebno ona poput Sređana, još uvijek su zadržavala tradicionalni način života. Stanovnici su se uglavnom bavili poljoprivredom i stočarstvom, što je značilo naporan i težak rad, koji je bio osnovni izvor njihove egzistencije. Industrijalizacija je tek počela da se širi, a radno sposobni mještani ovog sela su se tek upošljavali u preduzećima koja su počela da se

otvaraju u Rožajama. Iako su uslovi bili teški, jedinstvo i sloga među ljudima vladali su kao snažan elan, dajući nadu za dalji napredak i bolju budućnost ovog kraja. Kao što ističe g. Šaćir, upravo taj zajednički duh bio je ključ za opstajanje i razvoj u tim izazovnim vremenima.

Obrazovne mogućnosti su se širile, ali nijesu bile toliko razvijene kao danas, što je uticalo na odluku samo određenog broja mladih da studiraju u većim gradovima. Zapravo, jako skromni a mogu slobodno reći i siromašni uslovi života u tom periodu su ograničavali mnoge talentovane mlade ovog kraja da nakon završenog srednjeg obrazovanja pođu negdje na dalje školovanje. Nakon uspješno završene Rožajske Gimnazije, i nakon porodičnih konsultacija odlučio sam da studiram Ekonomski fakultet u Prištini, Univerzitet u Prištini.

Odluka da studiram Ekonomski fakultet proizašla je iz želje za boljim mogućnostima zaposlenja i ekonomskog napretka, kako za sebe, tako i za svoju porodicu i zajednicu. Fakultet ekonomije je nudio priliku da se razumiju širi ekonomski procesi koji su tada počinjali da utiču na društvo, te sam stoga procijenio da bi moglo biti korisno za razvoj i napredak lokalne sredine poput Rožaja.

Pitanje: Kako ste započeli svoju karijeru u bankarstvu, da li je to bio prvi posao koji ste započeli nakon završenih studija, šta Vas je privuklo ovom poslu, i da li ste imali nekoga ko vas je inspirisao ili motivisao da se bavite bankarstvom?

Izvor: Sopstvena arhiva

Odgovor: Karijera u bankarstvu može biti vrlo izazovna i dinamična, a često je privlačna onima koji žele da se bave finansijama, analizom tržišta i ekonomskim planiranjem.

Nakon što sam završio ekonomski fakultet u Prištini, počeo sam da radim u RO Gornji Ibar, tada velikom jugoslovenkom gigantu, gdje sam stekao svoje prvo radno iskustvo. Istovremeno sam bio angažovan kao spoljni saradnik u Gimnaziji, i to kao predavač na predmetima ekonomske struke.

Ipak, bankarstvo je za mene bilo prirodan izbor zbog blizine sa ekonomijom i mogućnostima primjene stečenih znanja u realnom sektoru.

Ovom poslu me privukla stabilnost koju je bankarski sektor tada nudio, kao i mogućnost rada sa različitim vrstama klijenata i finansijskih proizvoda. Takođe, mogućnost napredovanja i razvoj karijere unutar bankarskog sektora su bili moj važan motivator za zaposlenje u ovoj branši.

Jedan od snažnijih motivatora je bio moj profesor finansija na Univerzitetu u Prištini, profesor doktor Sabahudin Komoni koji je u meni probudio želju da postanem bankar. Tada sam već znao da ću jednog dana raditi u banci.

Pitanje: Koji su bili vaši prvi poslovi u banci, da li se sjećate prvih izazova s kojima ste se suočili, i kako ste se prilagodili kulturi i zahtjevima bankarskog sektora?

Odgovor: Od prvog dana sam bio angažovan na poslovim i radnim zadacima kao direktor sektora za rad sa stanovništvom. Rad sa stanovništvom, vrlo često sa mladima i dijasporom, je u tom trenutku za mene predstavljao izazov. Ipak su zahtjevi svakog klijenta bili drugačiji, da ne pominjem kredite i čekove koji su tada bili aktuelni. Ja sam se u tom poslu, mogu slobodno reći, snašao dobro.

Što se tiče prilagođavanja kulturi bankarskog sektora, to zahtijeva disciplinu, preciznost i sposobnost rada u visoko regulisanom okruženju. Morali smo razviti vještine kao što su efikasno rješavanje problema, timski rad i komunikacija, kako sa klijentima tako i sa kolegama.

Pitanje: Kako su se stvari promijenile u bankarstvu tokom vaše karijere, na koje promjene u tehnologiji ili poslovanju ste morali da se prilagodite, i da li je postojao neki specifičan period koji biste izdvojili kao posebno izazovan za bankarski sektor?

Odgovor: Kurpejović ističe da se bankarstvo značajno promenilo tokom posljednjih decenija. Neke od ključnih promjena uključuju **Digitalizaciju i tehnologiju:** Uvođenje internetskog i mobilnog bankarstva dramatično je

Šaćir Kurpejović, Izvor: Sopstvena arhiva

promijenilo način na koji banke funkcionišu. Klijenti sada mogu obavljati transakcije putem interneta, što je smanjilo potrebu za fizičkim prisustvom u filijalama. Automatizacija procesa, uvođenje naprednih softverskih rješenja, kao i upotreba vještačke inteligencije, postali su neophodni za efikasnost u bankarskom sektoru. **Promjene u regulaciji:** Bankarstvo je postalo znatno više regulisano, posebno nakon globalne finansijske krize 2008. godine.

Neke od ključnih promjena na koje sam se morao prilagoditi uključuju upravo **Digitalizaciju procesa:** Bankarstvo je postalo digitalno, sa automatizacijom mnogih operacija, uključujući obradu podataka, plaćanja, i upravljanje klijentima. Ova transformacija je zahtijevala savladavanje novih softverskih alata i sistema, kao što su digitalni CRM sistemi (Customer Relationship Management) i ERP (Enterprise Resource Planning) sistemi, koji pomažu u praćenju poslovnih procesa. Sada je mlađim generacijama puno lakše, jer su od prvog dana u kontaktu sa tehnologijama. **Online i mobilno bankarstvo:** Uvođenje digitalnih kanala komunikacije sa klijentima, kao što su internet i mobilne aplikacije, promijenilo je način na

koji banke komuniciraju i pružaju usluge; **Sigurnosne i regulativne promjene:** S porastom sajber prijetnji, banke su počele ulagati u snažne sigurnosne sisteme i implementaciju regulativnih standarda kako bi zaštitile podatke klijenata, te smo u tom kontekstu morali proći obuke o sajber bezbjednosti, zaštiti podataka (kao što je GDPR) i upravljanju rizicima. Ovih dana se najviše priča o **Automatizaciji i vještačkoj inteligenciji (AI)**, gdje imamo automatizaciju rutinskih zadataka poput kreditnih provjera i obrade podataka pomoću AI tehnologije, koja je postala je sveprisutna nakon mog penzionisanja, kao i aktivnosti koje su se odnosile na Prelazak na bezgotovinsko poslovanje.

U bankarskom sektoru postoji nekoliko perioda koji se često smatraju posebno izazovnim, iako se konkretni izazovi mogu razlikovati u zavisnosti od tržišta i regije. Neki od ključnih izazovnih perioda su: **1. Globalna finansijska kriza 2008. godine:** Ovaj period je bio izuzetno težak za banke širom svijeta. Banke su se suočile s ogromnim gubicima zbog izloženosti rizičnim hipotekarnim kreditima i lošim investicijama. Ovo je dovelo do kolapsa velikih finansijskih institucija i izazvalo reforme u bankarskom sektoru, uključujući strožije regulatorne zahtjeve i veću kontrolu nad kreditnim rizicima. **2. Pandemija COVID-19 (2020):** Pandemija je izazvala drastične promjene u poslovanju banaka. Mnogi klijenti su se suočili s finansijskim teškoćama, što je dovelo do povećanja nenaplativih kredita i potrebe za moratorijumima na otplatu kredita. Banke su morale brzo da implementiraju digitalne usluge kako bi prilagodile svoje operacije karantinskim mjerama i prelasku na rad na daljinu. **3.**

Digitalna transformacija i fintech revolucija: Ovaj period traje već godinama, ali je postao posebno intenzivan u poslednjoj deceniji. Banke su morale da ulože velike resurse u modernizaciju svojih IT sistema i borbu sa fintech kompanijama koje su uvodile inovativne i brze usluge. Prilagođavanje novim tehnologijama, kao što su blockchain, AI i Cloud Computing, postalo je neophodno. **4. Period niskih kamatnih stopa:** U periodima kada su kamatne stope izuzetno niske, bankama je teže ostvariti profit kroz tradicionalne modele poslovanja, poput kreditiranja. To je često primoravalo banke da traže alternativne izvore prihoda ili smanjuju troškove, što izaziva pritisak na zaposlene i menadžment.

Pitanje: Koje su najveće lekcije koje ste naučili u svom poslu, i koja od lekcija najviše rezonuje s Vašim iskustvom u bankarstvu?

Odgovor: Neke od najvećih lekcija koje sam kao profesionalac naučio u bankarstvu uključuju sljedeće: **1. Upravljanje rizikom je ključno:** Bankarstvo je industrija koja se zasniva na povjerenju i upravljanju rizicima. Naučiti kako prepoznati, kvantifikovati i smanjiti različite vrste rizika (kreditni, tržišni, operativni) je jedna od najvažnijih lekcija. Često se radi o balansiranju između rasta i stabilnosti. **2. Fleksibilnost i prilagodljivost:** Bankarska industrija se brzo mijenja, posebno sa tehnološkim napretkom i promjenama u regulativi. Uspješni bankari su oni koji su spremni da uče nove vještine, prilagode se promjenama i budu proaktivni u suočavanju s izazovima. **3. Održavanje odnosa sa klijentima:** Iako tehnologija dominira modernim bankarstvom, održavanje jakih odnosa sa

Šaćir Kurpejović, Izvor: Sopstvena arhiva

klijentima je i dalje suštinski važno. Razumijevanje potreba klijenata i pružanje personalizovanih usluga pomaže u izgradnji dugoročnog povjerenja i lojalnosti. **4. Regulacija nije prepreka, već zaštita:** Regulacija i nadzor su u bankarstvu često viđeni kao izazovi, ali sam naučio da su ovi propisi neophodni za održavanje stabilnosti i sigurnosti cjelokupnog sistema. Razumijevanje i usklađivanje s regulatornim zahtjevima donosi sigurnost u poslovanju. **5. Važnost dugoročne perspektive:** Kratkoročni profiti mogu izgledati privlačno, ali održivost i dugoročni uspjeh su mnogo važniji. Ova lekcija postaje jasnija u trenucima finansijskih kriza kada banke koje su previše rizikovale često propadaju. **6. Kontinuirano obrazovanje i profesionalni razvoj:** Bankarski sektor zahtijeva stalno usavršavanje, posebno s obzirom na brze promjene u tehnologiji, regulativi i tržišnim trendovima. Ulaganje u lični razvoj je ključno za dugoročan uspjeh u karijeri.

Lekcija o **upravljanju rizikom** najviše rezonuje sa mojim iskustvom u bankarstvu, jer je to srž finansijskog poslovanja. Iako bankarstvo može izgledati stabilno spolja, unutar svakodnevnog poslovanja stalno se balansira između sigurnosti i

preuzimanja kontrolisanih rizika. Naučiti da prepoznate prave prilike za investiranje, kreditiranje ili upravljanje imovinom, uz istovremeno obezbjeđivanje zaštite od potencijalnih gubitaka, ključni je dio posla. Takođe, **fleksibilnost i prilagodljivost** je izuzetno važna, jer se bankarski sektor stalno mijenja, posebno s dolaskom novih tehnologija i fintech konkurencije. Bankari koji brzo usvajaju nove tehnologije i prate regulativne promjene najčešće uspijaju da ostanu konkurentni na tržištu, istakao je Kurpejović.

Pitanje: Da li imate neki savjet za mlade ljude koji danas započinju karijeru u ekonomiji i bankarstvu? Šta biste im preporučili kako bi bili uspješni u ovom polju?

Mladim ljudima koji ulaze u bankarstvo savjetovao bih da imaju kontinuitet u učenju i praćenju trendova, jer jedino tako mogu biti konkurentni. Nije dovoljno samo formalno obrazovanje, već je izuzetno bitna praksa koju stičete. Iskoristite svoje mentore i znanja koja kolege dijele, usavršavajte se. Budite timski igrač, koji je spreman da pomogne, koji je odgovoran i koji će pokazati razumijevanje za klijenta i njegove potrebe. Posvećenost poslu i radna etika mogu otvoriti vrata ka napredovanju u karijeri.

Pitanje: Kako provodite svoje penzionerske dane, da li ste uključeni u neke hobije, volontirate, radite nešto povezano sa vašom prethodnom karijerom, ili uživante u vremenu provedenom sa porodicom i unučadima?

Odgovor: Ovo je defintivno vrijeme kada najviše i najljepše vrijeme provodite sa porodicom. Moja porodica je moje bogatstvo. Unučad su nešto posebno. Ja ih

trenutno imam šestoro, i mogu vam reći da za unučad imate više vremena i pažnje nego što ste imali za svoju djecu. Naravno, tu su i neizbježna i svakodnevna druženja sa svojim prijateljima, nekadašnjim kolegama, koja uključuju ispijanje kafe u nekom od gradskih kafića i neke društvene igre.

Pitanje: Za kraj ovog razgovora, gospodine Kurpejović da li biste podijelila sa čitaocima “Glasa Kurpejović” neku bankarsku mudrost?

Odgovor: Naravno! Evo jedne bankarske mudrosti: “Nigde ne ide bogatstvo bez mudrosti, i nijedna mudrost nije dovoljna bez dobre strategije.”

U bankarstvu, kao i u životu, važno je imati dugoročnu viziju i strategiju. Iako je moguće postići kratkoročne uspjehe, ključ uspjeha leži u pametnom planiranju i dosljednoj primjeni strategije. Mudrost u finansijskom planiranju često dolazi iz iskustva i pažljivog razmatranja, pa se preporučuje stalno učenje i prilagođavanje.

Zaključak: U bankarstvu, kao i u životu, važno je imati dugoročnu viziju i strategiju. Iako je moguće postići kratkoročne uspjehe, ključ uspjeha leži u pametnom planiranju i dosljednoj primjeni strategije. Mudrost u finansijskom planiranju često dolazi iz iskustva i pažljivog razmatranja, pa se preporučuje stalno učenje i prilagođavanje.

Urednik časopisa “Glas Kurpejovića”: Hvala Vam na vremenu i mudrostima koje ste podijelili s nama i čitaocima.

Intervju sa mr Mehdijom (Medom) Kurpejovićem, profesorom matematike i dugogodišnjim edukatorom u Rožajama

“Bez obzira na poteškoće s kojima se suočavate, važno je da nikada ne odustajete od svojih ciljeva. Matematika može biti izazovna, ali kada je jednom savladate, otvara nevjerojatne mogućnosti. Naučite da uživite u procesu učenja, jer se prava snaga znanja vidi tek kada ga primijenite u stvarnom životu.”

Pitanje: Život u rožajskom selu Sredani i nakon 1970. god. je bio težak, ali su se ljudi oslanjali na međusobnu pomoć i zajednicu, gde su rodbinske i susjedske veze igrale važnu ulogu. Putevi do sela nijesu održavani, a zimi su bili gotovo neprohodni zbog obilnih snjegova, što je dodatno otežavalo svakodnevni život i pristup obrazovnim ili drugim ustanovama. Šta nam možete reći o mogućnostima školovanja u tom periodu vašeg obrazovanja?

mr Mehdija Kurpejović: Život je bio zaista težak, potvrđuje prof. Kurpejović. Većina porodica u rožajskim selima bavila se poljoprivredom i stočarstvom, što je predstavljalo glavni izvor prihoda. Obrazovanje je predstavljalo luksuz u tom periodu, iako su roditelji bili svjesni značaja obrazovanja kao puta ka boljem životu.

S obzirom na to da su tadašnje porodice uglavnom bile brojne, roditelji su se suočavali s izazovom da priušte školovanje više od jednog djeteta. Roditelji su često prikupljali novac iz skromnih resursa – prodajom stoke, uzimanjem kredita, traženjem pomoći od svojih najbližih, radili sezonske poslove ili se bavili trgovinom kako bi obezbijedili sredstva za školovanje svoje djece u gradovima.

Roditelji, koji su bili imalo imućniji su izražavali svoju punu spremnost na velika odricanja kako bi omogućili svojoj djeci bolju budućnost kroz sistem daljeg obrazovanja i lakšeg zapošljavanja.

Uprkos finansijskim poteškoćama, rožajska sela bila su poznata po kulturi međusobne pomoći. Stariji

mr Mehdija Kurpejović

članovi porodice, komšije i rodbina često su pomagali finansijski ili kroz druge oblike podrške, poput obezbjeđivanja hrane, odjeće ili smještaja za studente. Ovo zajedništvo i solidarnost činili su okosnicu opstanka mnogih porodica koje su se borile za obrazovanje svojih potomaka, ističe prof. Kurpejović.

Pitanje: Srednje stručno obrazovanje ste stekli u ŠC “30. septembar” u Rožajama, nakon čega ste odlučili da svoje

dalje školovanje nastavite u Građevinskoj tehničkoj školi u tadašnjem Titogradu, koju ste uspješno završili 1981. godine. Molim Vas da nam kažete odakle tolika ljubav prema matematici i šta Vas je opredijelilo da svoje akademsko obrazovanje nastavite na Prirodno matematičkom fakultetu?

mr Mehdiya Kurpejović: Iako sam stekao solidno znanje tokom okončanja stručne škole i prakse, okrenuo sam se ka nečemu što je uvijek budilo moje interesovanje – ka matematici. Upis na Matematički fakultet u Prištini za mene je predstavljao ključnu prekretnicu u životu. Već od ranih školskih dana, matematika je budila u meni duboku radoznalost i fascinaciju, posebno zbog njene preciznosti i logike. Ta disciplina mi je nudila jasan i konkretan način da razumijem svijet oko sebe, kroz brojke, formule i dokaze. Ljubav prema matematici razvijala se postepeno – svaki uspješno riješen zadatak donosio je osjećaj postignuća i zadovoljstva, dok su izazovi podsticali moju želju da se usavršavam i otkrivam nove koncepte.

Matematički fakultet nisam doživljavao samo kao put ka profesionalnoj karijeri, već kao sredstvo za izgradnju sposobnosti koje će mi omogućiti da se suočavam s različitim životnim situacijama. Ipak, bio je to i pragmatičan izbor. Matematika, kao univerzalni jezik nauke i tehnologije, nudi širok spektar mogućnosti za stabilan i kvalitetan život. Znanje stečeno kroz ovaj fakultet nije bilo samo akademsko, već i pragmatično – omogućilo mi je da razumijem složene probleme, donosim odluke na osnovu analize i logičkog promišljanja, i da se prilagođavam različitim izazovima u modernom društvu.

Dakle, upis na Matematički fakultet bio je spoj strasti prema matematici i racionalne želje za boljom budućnošću. Kroz matematiku sam pronašao ne samo sredstvo za profesionalni uspjeh, već i alat koji mi je pomogao da izgradim šire životne vještine koje su mi omogućile da se razvijam na ličnom i profesionalnom planu.

Pitanje: prof. Kurpejoviću, možete li nam reći nešto o Vašim akademskim danima i iskustvima na matematičkom fakultetu u Prištini, i gdje ste po prvi put dobili priliku da se isprobate u svojim edukatorskim vještinama?

mr Mehdiya Kurpejović: Na Prištinskom univerzitetu sam stekao temelj za sve ono što danas prenosim svojim učenicima. Bilo je to izazovno, ali izuzetno plodonosno vrijeme. Matematičke nauke su zahtjevne i traže od studenata ne samo tehničko znanje već i sposobnost apstraktnog razmišljanja. Imao sam sreću da radim sa izuzetnim profesorima, a naporan rad mi je omogućio da budem među najboljima na fakultetu. Naravno, ta postignuća su dolazila s mnogim nagradama, ali više od toga, najvažnije je bilo razumijevanje i ljubav prema matematici koju sam tada razvio.

Moj prvi radni angažman imao sam u *Prvoj matematičkoj gimnaziji "Ivo Lola Ribar" u Prištini*. Radilo se zapravo o elitnoj školi koja je zahtijevala odgovornog profesora, a za taj posao sam bio preporučan od strane samog fakulteta i profesora koji su me ohrabрили da se uhvatim u koštac sa svojom profesijom.

Radio sam kao profesor matematike pune tri godine (1987 – 1990), međutim, usljed nagovještaja raspada Jugoslavije i mogućnosti izbijanja rata, odlučio sam da napustim Prištinu i vratim se u svoj rodni grad.

Pitanje: Napuštanjem Prištine i vraćanjem u svoj rodni kraj odlučili ste da svoja stečena znanja iz matematike stavite na raspolaganju svojim sugrađanima. To je bio jako turbulentan period kada je većina omladine odlučivala potražiti bolji život van granica naše zemlje, šta je Vas posebno motivisalo da ostanete u ovoj zajednici?

mr Mehdiya Kurpejović: Da, to je bio period velikih izazova. Početkom 90-ih godina, inflacija je bila ogromna, a ratna previranja u bliskom okruženju su donijela nesigurnost i neizvjesnost u svakodnevni život. Mnogi su odlazili, tražeći stabilnost u inostranstvu ili većim gradovima. Međutim, moja odluka da ostanem

u Rožajama bila je vođena osjećajem odgovornosti prema mojoj zajednici. Uprkos teškim okolnostima, vjerovao sam da mladi ljudi u našem kraju zaslužuju kvalitetno obrazovanje, bez obzira na spoljašnje pritiske, jer su oni naša budućnost. Bila je to teška, ali ispravna odluka, jer sam uvijek vjerovao da se najviše doprinosi svojoj zajednici tamo gdje si najpotrebniji. Matematika je osnova mnogih disciplina, i to što kroz moj rad mogu pomoći u razvoju kritičkog mišljenja kod učenika mi pruža veliko zadovoljstvo.

Pitanje: Zašto je po Vama matematika važna, koje su prednosti matematike za obrazovanje, i koje nam sve mogućnosti otvara ova naučna disciplina?

mr Mehdija Kurpejović: Mnogim ljudima djeluje sasvim normalno da većina populacije ne zna gotovo ništa o matematici i da je njihov odnos prema matematici ograničen na četiri pravila. Ova konstatacija je u potpunoj suprotnosti sa značajem matematike danas u društvu.

Matematika je u središtu naše kulture i njena istorija se često miješa sa istorijom filozofije. Baš kao što su kosmološke i evolucione teorije izvršile značajan uticaj na koncepciju koju ljudi imaju o nama samima, neeuklidske geometrije omogućile su nove ideje o univerzumu, a teoreme matematičke logike otkrile su ograničenja deduktivne metode.

U umjetnosti takođe postoji matematika. Otkako je Pitagora, najpoznatiji matematičar, otkrio numeričke razloge za harmoniju u muzici, odnos matematike i umjetnosti je trajan. Ovi aspekti matematike čine ih mostom između humanističkih i prirodnih nauka, između dvije kulture.

Matematika ima niz veoma korisnih blagodeti za naš um ako krenemo u njeno proučavanje. Razvija naše razmišljanje, pomaže nam da imamo analitičko razmišljanje, ubrzava naš um, stvara praktičnost, a takođe se njegova upotreba može i svakodnevno primeniti. Čak su i rimski brojevi nešto što može biti veoma zanimljivo.

Matematika je prisutna u našem svakodnevnom životu. Za mnoge studente matematika je dosadna, apstraktna, nedostaje joj kreativnosti, složena je i vrlo je teško razumljiva, pa otuda tipični izrazi „Ja sam za slova“ ili „Brojevi nisu moj fah“. Međutim, to je predmet koji je dio proučavanja naše djece i kao takav treba da bude nešto u šta treba ulagati vrijeme.

Što se tiče prednosti matematike za obrazovanje prof. Kurpejović ističe sljedeće: Koliko god matematika izgledala dosadna, ona je značajna za obrazovanje i za naš život uopšte, jer:

Matematika nam pomaže da imamo analitičko razmišljanje

Mogli bismo je definisati kao misao usmjerenu na raščlanjivanje argumenata u njenim premisama ili izrazi koji je čine, da vidimo odnose koji postoje između njih. To je ono što radimo kada radimo matematički zadatak. Prikupljamo podatke, raščlanjujemo njihove premise, posmatramo odnose i sistematično rješavamo njihove djelove na racionalan način. Ako budemo u stanju da razumijemo matematiku i dođemo do logičnih rješenja, moći ćemo da pripremimo svoj um kada budemo imali stvarnih problema. Možemo istražiti najbolju logiku, vidjeti moguća rješenja i povezati podatke putem kojih dolazimo do zaključka. Analitičko razmišljanje razvija sposobnost istraživanja i saznavanja istine o svijetu oko nas. Postoje istine koje

pokušavamo da tražimo i koje se zasnivaju na dokazima, a ne na emocijama. To je misao koja nam omogućava da budemo upozoreni na greške, obmane i manipulacije. To je moguće jer nam matematika omogućava da rasuđujemo jasno i logično, uzimajući u obzir stvarne podatke i to se može proveriti.

Matematika razvija sposobnost razmišljanja

Da biste pronašli rješenja, morate smisliti čitav koherentan proces. Moglo bi se reći da je matematika osnovna stvar u obrazovanju djece, jer ih matematika uči da razmišljaju. Zahvaljujući matematici možemo objasniti kako stvari funkcionišu, odnosno svoje misli i ideje možemo izraziti jasnoćom, koherentnošću i preciznošću.

Matematika promovise mudrost

Matematika se upliće i u druge nauke i vrlo je prisutna kako u novim tehnologijama tako i u našem životu. U stvari, mnogim fenomenima našeg svakodnevnog života upravljaju nauke. Matematika pomaže i omogućava učenicima da postignu sopstvena uvjerenja, jer ih uči da se za rješavanje problema mora doći do istine.

Matematika ubrzava naš um

Uz to nam pomaže, da razmišljamo kada smo suočeni sa složenim problemima. Naš život se uglavnom sastoji od situacija izbora, pristupa, obrazloženja i suočavanja sa problemima za koje treba naći rješenja. U tom smislu, matematika vam pomaže da otvorite svoj um i shvatite da postoji samo jedan način da se stvari riješe. Treba istražiti i donijeti zaključke.

Čitajte nastavak intervjua sa prof. Mehdijom u sljedećem broju časopisa.

Intervju sa Isadom (Alija) Kurpejovićem

“Posvećenost pravdi, radu i obrazovanju”

Intervju je vođen sa Isadom Kurpejovićem, uglednim pravnikom i stručnjakom u oblasti zapošljavanja, koji je kroz više-decenijsku karijeru postigao mnogo u službi društva. U razgovoru smo se dotakli njegovog profesionalnog puta, kao i vrijednosti koje ga vode kroz život.

Pitanje: Gospodine Kurpejoviću, rođeni ste 1959. godine u Sređanima, Rožaje. Kako pamтите djetinjstvo u Rožajama i svoje prve korake kroz obrazovanje?

Isad Kurpejović: Rožaje je mjesto gdje sam napravio prve korake, ne samo u obrazovanju već i u životu. Bilo je to vrijeme kada su porodica i zajednica predstavljale osnovnu podršku i vrijednosti koje su se njegovale. Osnovnu školu i Gimnaziju završio sam u Rožajama, a i danas se sjećam podrške koju sam imao od roditelja, prijatelja i nastavnika. To su bila jednostavnija vremena, ali bogata zajedništvom. Mislim da su mi te vrijednosti mnogo pomogle kasnije, posebno kada sam se suočavao sa izazovima kroz karijeru.

Pitanje: Vaša karijera u pravnim i ekonomskim sektorima započela je u Rožajama, nakon što ste završili Pravni fakultet u Podgorici 1986.godine. Kako je tekao vaš profesionalni razvoj od tada?

Isad Kurpejović: Da, nakon što sam završio Pravni fakultet u Podgorici, zaposlio sam se u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore – Biro rada u Rožajama kao savjetnik za evidenciju i posredovanje u zapošljavanju. Bio je to moj prvi posao u struci, i donio mi je dragocjeno iskustvo. S vremenom sam imao priliku da unaprijedim svoje vještine i pređem na rukovodeće pozicije. Godine 2008. preselio sam se u Bar, gdje sam preuzeo funkciju šefa biroa rada u Ulcinju.

2013. godine, postavljen sam na mjesto savjetnika za pravne poslove u Područnoj jedinici Zavoda za zapošljavanje u Bar. To je bila značajna promjena, ali mi je omogućila da proširim svoje profesionalne horizonte i razvijem nove vještine.

Kurpejović je takođe istakao da je tokom studiranja, bio aktivan omladinski aktivista te da je učestvovao u radu različitih omladinskih organizacija.

Angažman u omladinskim inicijativama omogućio mi je sticanje važnih iskustava u organizaciji događaja i radu s mladima. Pored toga, radio sam i kao novinar-saradnik u redakciji lista Univerziteta Crne Gore Univerzitetska riječ, gdje sam razvijao svoje vještine pisanja i analitičkog razmišljanja.

Pitanje: Tokom svoje karijere, radili ste u više gradova Crne Gore, od Rožaja do Bara, Ulcinja i Podgorice. Šta ste naučili iz rada u različitim zajednicama?

Isad Kurpejović: Svaki grad i svaka zajednica imaju svoje specifičnosti i potrebe,

i mislim da se prilagođavanje tim različitostima pokazalo ključnim za moj uspjeh. U Rožajama sam naučio koliko je važna međusobna podrška, u Baru i Ulcinju razvio sam dodatne upravljačke vještine, a u Podgorici sam imao priliku da se bavim širim pitanjima iz oblasti zapošljavanja. Rad sa različitim ljudima i u različitim sredinama dao mi je bogato iskustvo i fleksibilnost u pristupu problemima.

Pitanje: Godine 2018. postavljeni ste na poziciju pomoćnika direktora Republičkog zavoda za zapošljavanje Crne Gore u Sektoru za pravne poslove i prava. Kako ste pristupili ovom izazovu?

Isad Kurpejović: To je bila izuzetno odgovorna pozicija. Kao pomoćnik direktora, moj fokus je bio na pravima nezaposlenih i pravnoj podršci koju smo im pružali. Nastojao sam da u rad uključim modernije pristupe, kao i da olakšam procedure za korisnike Zavoda. Čvrsto vjerujem da pravni sektor mora da služi ljudima, pa smo radili na transparentnosti, kao i na pružanju tačnih informacija kako bi građani razumjeli svoja prava. Bilo je to razdoblje intenzivnog rada i

timskog duha, i ponosan sam na ono što smo tada postigli.

Za vrijeme rada u Zavodu za zapošljavanje, imao sam priliku da prisustvujem brojnim stručnim seminarima i obukama vezanim za tržište rada i zapošljavanje. Ova iskustva su doprinijela mom profesionalnom razvoju i omogućila mi bolje razumijevanje kompleksnosti rada sa nezaposlenima i zapošljavanjem. Kao predstavnik Zavoda, 2001. godine učestvovao sam na obuci za supervizore u oblasti zapošljavanja, koja se održala u Sloveniji. Ova obuka mi je omogućila da proširim svoja znanja o savremenim praksama i metodologijama u oblasti zapošljavanja, koje sam kasnije implementirao u svakodnevnom radu

Pitanje: Uz rad u Zavodu za zapošljavanje, uključili ste se i u akademski sektor. Kako ste započeli rad na Fakultetu za poslovnu ekonomiju i pravo u Baru?

Isad Kurpejović: Moja želja za prenošenjem znanja dovela me je do Fakulteta za poslovnu ekonomiju i pravo u Baru 2012. godine. Prvo sam bio angažovan kao menadžer za marketing, a nakon što sam završio postdiplomske studije na Internacionalnom univerzitetu u Novom Pazaru 2017. godine, dobio sam zvanje magistra pravnih nauka. Ova diploma mi je omogućila angažman kao saradnika u nastavi, gdje predajem na predmetu *Ekonomija i pravo Evropske unije*. Rad sa studentima je osvežavajuće iskustvo, pruža mi priliku da podijelim svoje znanje i da ih inspirišem, baš kao što su i mene inspirisali moji profesori.

Pitanje: Bili ste i član Borda direktora Barske plovidbe 2017. godine, a kasnije ste angažovani u Elektroprivredi Crne Gore. Šta ste doneli iz tih pozicija u pogledu menadžerskih veština i liderstva?

Isad Kurpejović: Učestvovanje u upravnim strukturama Barske plovidbe i Elektroprivrede CG donijelo je novo iskustvo u domenu poslovnog liderstva i strateškog planiranja. Kao član Borda direktora Barske plovidbe, imao sam priliku da se suočim sa specifičnostima pomorskog saobraćaja i logistike, što mi je proširilo perspektivu.

U Elektroprivredi CG-AD Solar gradnji, angažovan sam 2024. godine na donošenju odluka o energetske efikasnosti i održivosti, što je dodatno proširilo moj interes za sektor energetike. Mislim da su i Barska plovidba i Elektroprivreda CG neizostavni djelovi naše privrede, te je važno da imaju strateški i održiv pristup.

Pitanje: Kako gledate na budućnost i koje vrijednosti smatrate ključnim u današnjem društvu?

Isad Kurpejović: Vjerujem u vrijednosti poštenja, posvećenosti i obrazovanja. Naša dužnost kao profesionalaca, ali i kao pojedinaca, jeste da doprinosimo zajednici i pomažemo onima koji dolaze iza nas. Znanje je najveća investicija, i ono ne smije ostati u knjigama već mora biti preneseno, iskorišćeno za opšte dobro. Vjerujem i u društvenu odgovornost - smatram da svaki sektor, bilo da je to pravosuđe, obrazovanje ili energetika, ima ulogu u

stvaranju održive i uspješne zajednice. Budućnost je u našim rukama, i nadam se da ćemo se potruditi da ostavimo pozitivan trag za generacije koje dolaze.

Pitanje: Intervju zaključujemo s osvrtnom na vašu porodicu i njihov doprinos. Kako biste opisali ulogu koju vaša porodica ima u vašem životu? Šta za vas znači biti suprug i otac, i na koji način su supruge Sadeta, i djeca Kenan i Adela doprinijeli vašem ličnom razvoju i motivaciji? Kako porodične vrijednosti oblikuju vaš svakodnevni rad i pogled na budućnost?"

Isad Kurpejović: Porodica za mene predstavlja osnovu svega što radim i sve što jesam. Moja supruga Sadeta je moj najveći oslonac i prijatelj, njena podrška me vodi kroz sve životne izazove. Kenan i Adela su moj najveći ponos i radost, i trudim se da im prenesem vrijednosti koje smatram najvažnijim – poštovanje, iskrenost, i rad prema ciljevima. Biti suprug i otac me svakodnevno inspiriše da budem bolji, da ne odustajem i da uvijek gledam prema naprijed. Porodica mi daje snagu i svrhu, i zbog njih se trudim da stvaram bolju budućnost, kako za nas, tako i za zajednicu kojoj pripadamo.

Gospodine Kurpejoviću, hvala vam na vremenu i na tome što ste podijelili svoje bogato iskustvo i inspiraciju s nama.

Hvala i vama na interesovanju.

Intervju sa Nizahetom Kurpejović-Cikotić, v.d. generalne direktorice Generalnog direktorata za multilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova Crne Gore

“Moja vizija je da nastavimo jačati poziciju Crne Gore kao pouzdanog partnera, posebno u procesima koji se tiču stabilnosti i sigurnosti u regionu. Multilateralna diplomatija je ključna za rješavanje globalnih izazova i vjerujem da će Crna Gora nastaviti da igra aktivnu ulogu na toj sceni.”

Pitanje: Možete li nam reći nešto više o svom djetinjstvu u Rožajama i kako su vas ti rani dani oblikovali kao osobu?

Odgovor: Rožaje je uvijek bilo važno središte mog života, a odgoj u porodici koja je mnogo uložila u moje obrazovanje ostavio je neizbrisiv trag. Rani dani u osnovnoj školi “25. maj” i kasnije u Gimnaziji “30. septembar” postavili su čvrstu osnovu da kasnije nastavim sa studijama i izgradim uspješnu karijeru.

Pitanje: Odlučili ste se za studije političkih nauka, sa fokusom na diplomatiju i međunarodne odnose. Šta vas je motivisalo da izaberete ovaj put?

Odgovor: Uvijek sam bila fascinirana ovim pozivom. Tokom školovanja, sve više sam uviđala značaj dijaloga, razumijevanja i pregovora u životu, ali i međunarodnim odnosima. Na pragu mojih studija, Crna Gora je obnovila nezavisnost i započela novu fazu pozicioniranja u međunarodnim okvirima što je dodatno probudilo moju želju da doprinesem tom procesu.

Pitanje: Rad u Ministarstvu vanjskih poslova Crne Gore od 2009. godine sigurno je bio izazovan. Možete li podijeliti najznačajnije trenutke iz svoje karijere?

Odgovor: Rad u Ministarstvu mi je pružio priliku da se profesionalno izgradim i učestvujem u realizaciji nekih od aktivnosti od strateškog značaja za našu državu. Jedno od najznačajnijih iskustava u mojoj karijeri bio je rad u Stalnoj misiji Crne Gore pri NATO-u, u Briselu. To iskustvo me je dodatno osnažilo i otvorilo put za neke nove profesionalne izazove.

Pitanje: Gospođo Kurpejović - Cikotić, imenovaniste završio ca dužnosti generalne direktorice Generalnog direktorata za multilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova Crne Gore. Kako doživljavate ovu odgovornost i šta smatrate ključnim zadatkom i izazovom u svom mandatu?

Odgovor: Preuzimanje ove odgovorne pozicije u trenutku kada su međunarodni odnosi na raskršću je izazovan zadatak. Promocija multilateralizma je jedan od naših ključnih vanjsko-političkih prioriteta

i, s tog aspekta, važno je osigurati kontinuitet u radu, jačati postojeće odnose sa međunarodnim partnerima, te unaprijediti naše aktivnosti u multilateralnim organizacijama. U svijetu koji se suočava s mnogobrojnim krizama, od klimatskih do sigurnosnih, važno je da Crna Gora bude aktivan akter na međunarodnoj sceni, ali i da štiti svoje nacionalne interese. To zahtijeva pažljivo planiranje i dobru diplomatsku strategiju.

Pitanje: Kakva je vaša vizija za budućnost Crne Gore u kontekstu međunarodnih odnosa, posebno kada je riječ o članstvu u NATO i drugim multilateralnim organizacijama?

Odgovor: Crna Gora je kroz članstvo u NATO-u i svoje angažovanje u raznim multilateralnim organizacijama utemeljila svoje djelovanje na međunarodnoj sceni. Moje viđenje je nastavak jačanja ovih odnosa i pozicije Crne Gore kao pouzdanog partnera, posebno u procesima koji se tiču stabilnosti i sigurnosti u regionu. Multilateralna diplomatija je ključna za rješavanje globalnih izazova i vjerujem da će Crna Gora nastaviti da igra aktivnu ulogu na toj sceni.

Naša geografski mala, ali strateški značajna država, je primjer uspješne diplomatije kroz proaktivni pristup u regionalnim i multilateralnim okvirima.

Pitanje: Kako balansirate profesionalne obaveze sa porodičnim životom? Imate dvoje djece, Hameda i Hanu. Kako izgleda vaša svakodnevica?

Odgovor: Balansiranje između karijere i porodičnog života zahtijeva veliku posvećenost i organizaciju. Hamed i Hana su moja najveća inspiracija i motivacija. Svakodnevno se trudim da provodim kvalitetno vrijeme sa porodicom, bez obzira na profesionalne obaveze.

Pitanje: Da li preporučujete mlađim generacijama, posebno ženama da se ohrabre i odluče da studiraju međunarodne odnose i diplomatiju, i koji je vaš najvažniji moto diplomatije?

Odgovor: Apsolutno, usavršavanje u oblasti diplomatije i međunarodnih odnosa omogućavaju razvoj ključnih vještina poput pregovaranja,

kritičkog razmišljanja i multikulturalne komunikacije. Riječ je o perspektivnom pozivu, koji otvara široke mogućnosti posebno za mlade ljude.

Za žene, ulazak u diplomatiju predstavlja i način da se osnaže, preuzmu vodeće uloge i postanu primjer drugima. Činjenica je da poziv diplomate sa sobom nosi i određene izazove za porodične žene. Međutim, uz istrajnost i kontinuirano usavršavanje, žene mogu postići velike uspjehe ne samo u ovoj oblasti, već i mnogim drugim profesijama.

Vezano za moj moto u svijetu diplomatije, mogu istaći sljedeće: *“Diplomatska rješenja postignuta posvećenim pregovorima su ključ za izgradnju trajno dobrih i kvalitetnih odnosa, jer se mostovi se grade pažljivim riječima, a ne upotrebom sile”*. Ovakav moto zapravo oslikava suštinu diplomatskog rada, gdje se uspjeh mjeri kroz strpljivo građenje povjerenja, traženje kompromisa i razumijevanje među različitim stranama.

Pitanje: Na kraju, možete li nam kratko reći koji su vaši planovi za budućnost, kako na profesionalnom, tako i na ličnom planu?

Odgovor: Na poslovnom planu, želim da nastavim svoj profesionalni put i razvoj. Smatram da se usavršavanje i rad na sebi ne završavaju diplomiranjem na fakultetu, već je to proces koji se nastavlja tokom čitave karijere. Diplomacija je jedna od oblasti koja ima svoj tok, ali i dinamiku koja se mora redovno pratiti.

Na ličnom planu, želim što više vremena da posvetim svojoj porodici, jer su oni moja najveća podrška i inspiracija.

Hvala Vam na izdvojenom vremenu i želimo Vam puno uspjeha u vašoj daljoj karijeri i životu.

Hvala i vama.

Intervju sa Mersudinom Kurpejović, Diplomirani inženjer poljoprivrede

“Razvoj poljoprivrede u Rožajskom kraju zahtijeva jedan strateški pristup koji se oslanja na inovacije, lokalne resurse i specifične kulture. Uz pravilnu edukaciju, podršku institucija i promjenu percepcije o poljoprivredi, moguće je postići održiv i profitabilan razvoj ove grane, čak i u nepovoljnim klimatskim uslovima.”

Novinar: Danas razgovaramo sa Mersudinom, diplomiranim inženjerom poljoprivrede i profesorom u JU “Srednja stručna škola”

u Rožajama. Prije svega hvala na vremenu koje ste izdvojili za prvi broj časopisa “Glas Kurpejovića”, kako bi sa našim čitaocima podijeli iskustvo iz Vaše oblasti.

Pitanje: Vaše prvo radno iskustvo bilo je u Vladi Crne Gore – resornom Ministarstvu poljoprivrede, zatim u opštini Rožaje u sekretarijatu za poljoprivredu, možete li nam reći nešto više o vašim iskustvima o početnom radu u ovim institucijama?

Odgovor: Moj prvi posao u Ministarstvu poljoprivrede bio je izuzetno važan za moj profesionalni razvoj. Kao mladi inženjer

poljoprivrede, imao sam priliku da se uključim u različite projekte usmjerene na unapređenje poljoprivredne proizvodnje u Crnoj Gori. Najviše sam radio na polju ruralnog razvoja i subvencioniranja

poljoprivrednika, što mi je omogućilo da se detaljno upoznam sa izazovima i prilikama s kojima se suočavaju naši poljoprivrednici.

Rad u Ministarstvu od 18. mjeseci, počevši od 2000. godine, mi je pružio važno iskustvo u oblasti agrarne politike, ali i u radu sa institucijama. S druge strane, prelazak u Sekretarijat za poljoprivredu u opštini Rožaje, gdje sam proveo tri godine pružio mi je priliku da budem bliže samim poljoprivrednicima. U opštini sam bio fokusiran na lokalne inicijative, organizaciju pomoći i savjetodavne usluge za poljoprivrednike. Ovaj posao je bio vrlo konkretan i dinamičan, jer je zahtijevao direktan rad na terenu i rješavanje svakodnevnih problema poljoprivrednih proizvođača.

Pitanje: Koji izazovi su Vam bili najteži u tim prvim radnim godinama?

Odgovor: Svakako je najveći izazov bio prelazak iz teorije u praksu. Studije su mi dale čvrst osnov za razumijevanje poljoprivrede, ali stvarni rad zahtijeva brzo prilagođavanje i donošenje odluka na licu mjesta. Drugi veliki izazov je bila birokratija, koja ponekad usporava procese, posebno u vezi sa implementacijom novih projekata. No, vremenom sam naučio kako se efikasno nositi s tim izazovima.

Pitanje: Nakon vašeg rada u opštini Rožaje, radili ste 7 godina u UN FAO organizaciji. Možete li nam reći o vašem iskustvu iz tog perioda, i koji vam je bio najznačajniji projekat tokom tog perioda?

Odgovor: Rad u UN FAO organizaciji bio je jedno od najbogatijih profesionalnih iskustava u mom životu. FAO (Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija) ima globalni pristup i samim

tim sam bio izložen raznolikim projektima širom svijeta. Rad na međunarodnim projektima mi je omogućio da saradujem sa stručnjacima iz različitih zemalja, što mi je proširilo vidike i obogatilo moje znanje o poljoprivrednim praksama i politikama.

Fokus mog rada bio je na održivoj poljoprivredi i razvoju ruralnih područja, gdje smo pokušavali da pomognemo zemljama da poboljšaju svoje poljoprivredne sektore i postignu prehrambenu sigurnost. Takođe, bilo je mnogo angažmana na projektima vezanim za klimatske promjene i njihov uticaj na poljoprivredu, što je danas od izuzetnog značaja.

Jedan od najvažnijih aspekata rada u FAO je bila saradnja sa vladama i nevladinim organizacijama, kako bi se osigurala dugoročna održivost projekata. Ova pozicija mi je omogućila da steknem bogato iskustvo u planiranju, implementaciji i evaluaciji velikih međunarodnih projekata, što je neprocjenjivo za dalji razvoj moje karijere.

Vezano za drugi dio Vašeg pitanja, želim da kažem da je teško izdvojiti jedan projekat, ali bih rekao da su projekti vezani za suzbijanje degradacije zemljišta i unapređenja sistema navodnjavanja za mene bili posebno interesantni. Naime, u okviru ovog projekta, fokusirali smo se na edukaciju lokalnih zajednica o održivim praksama upravljanja zemljištem, posebno u ruralnim područjima koja su najviše pogođena erozijom i smanjenjem plodnosti zemljišta.

Ono što je ovaj projekat činilo posebnim je kombinacija teorijskog rada sa konkretnim, praktičnim rješenjima. Implementirali smo nove tehnike navodnjavanja i obrađivanja zemljišta koje su direktno poboljšale prinos poljoprivrednih kultura.

Takođe, projekat je imao dugoročni efekat jer smo radili na obuci lokalnih poljoprivrednika i jačanju njihovih kapaciteta da nastave sa održivim praksama i nakon završetka projekta.

Rezultati su bili vidljivi i mjerljivi, što je dalo dodatnu vrijednost mom radu u FAO-u i ostavilo trajan uticaj na lokalne zajednice koje su učestvovala.

Pitanje: Sada radite u Srednjoj stručnoj školi u Rožajama. Smatrate li da ova škola ima dovoljan broj učenika, i šta bi bila vaša preporuka s obzirom na sve veći značaj poljoprivrede kao grane privrede?

Odgovor: Srednja stručna škola u Rožajama svakako ima potencijala, ali smatram da broj učenika trenutno nije na nivou koji bi mogao adekvatno da odgovori na rastuće potrebe u poljoprivrednom sektoru. Jedan od razloga za to je i percepcija poljoprivrede među mladima, koja je često viđena kao manje atraktivna opcija u poređenju sa drugim profesijama.

Moja preporuka bi bila da se više radi na promociji važnosti poljoprivrede, ali i na modernizaciji nastavnih programa, kako bi mladi vidjeli da poljoprivreda nije samo fizički rad, već i inovativna i tehnološki napredna grana.

Uvođenje više praktičnih programa, savremenih tehnika i pristupa, kao što su agro-tehnologija i ekološka proizvodnja, moglo bi privući veći broj učenika.

Takođe, bliska saradnja sa lokalnim poljoprivrednicima i privrednicima mogla bi pomoći u stvaranju boljih prilika za praktičnu obuku učenika, što bi dodatno motivisalo mlade da se odluče za ovu oblast.

Pitanje: Resurs kao što je

poljoprivreda čini se da je nedovoljno iskorišten. Da li postoji u tom dijelu neka strategija razvoja na lokalnom nivou uz činjenicu da država i Vlada čine nešto značajnije pomake na tom planu? Da li poljoprivreda može biti taj resurs koji bi zadržao mlade na selu, da ne odlaze u grad ili se iseljavaju.

Odgovor: Sagledavanje uslova za razvoj poljoprivrede u rožajskom kraju, dovodi do opravdane želje da se podstaknu naše institucije kako bi uticale na razvoj iste na ovom području, a time daju priliku mladima i cijelom stanovništvu da se kroz osmišljene projekte razvija ova privredna grana, te da ljudi mogu da žive od svoga rada i da budućnost planiraju u ovom dijelu rožajske opštine.

Godine iza nas nam pokazuju da je pitanje hrane jedno od najvitalnijih i najznačajnijih u svijetu, kako po pitanju proste egzistencije čovječanstva, egzistencije ljudi koji proizvode hranu a isto tako i kao jedno od najvitalnijih bezbjednosnih pitanja. Bezbjednost hrane i snadbjevenost tržišta jedno je od ključnih uslova za bezbjednost jedne zemlje.

Proizvodnja hrane, u najširem smislu, jedan je od najhumanijih vidova privredne djelatnosti.

Zahvaljujući geografskoj poziciji, agroekološkim uslovima i prirodnim resursima, imamo mogućnost za veoma raznolike oblike poljoprivredne proizvodnje. Osim ličnih afiniteta, naslijeđenih modela i tradicije, veoma važna, čak i presudna uloga je nadležnih institucija u ulozi kreatora razvojne poljoprivredne politike. Poljoprivredna politika obuhvata kreiranje povoljnog ekonomskog ambijenta za razvoj održive poljoprivredne proizvodnje s ciljem povećanja obima i strukture

proizvodnje, unapređenja kvaliteta proizvoda, životnog standarda proizvođača i uslova života u ruralnim područjima.

Dok glavni ciljevi ostaju isti, izmijenjeni kontekst kao i uslovi procesa pristupanja EU, zahtijevaju brzi odgovor kreatora politika i nadležnih institucija.

Stoga je izrada normativa i definisanje modela podrške radi podsticanja razvoja poljoprivredne proizvodnje, kontinuiran proces i permanentna aktivnost Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, koja se odvija uz aktivno učešće poljoprivrednih proizvođača, NVO, stručnih službi i naučne zajednice i uz aktivnu međunarodnu podršku i saradnju.

Razvoj poljoprivrede u Rožajskom kraju zahtijeva jedan strateški pristup koji se oslanja na inovacije, lokalne resurse i specifične kulture. Uz pravilnu edukaciju, podršku institucija i promjenu percepcije o poljoprivredi, moguće je postići održiv i profitabilan razvoj ove grane, čak i u nepovoljnim klimatskim uslovima.

Pitanje: Znamo da ste vezani za svoj rodni kraj - Sređani, da se bavite u određenoj mjeri plasteničkom proizvodnjom hrane, da li nam možete reći o aktivnostima koje bi trebalo pokrenuti i realizovati a koje bi za cilj imale unapređenje

poljoprivredne proizvodnje u Sređanima ali i u ostalim rožajskim seoskim naseljima?

Odgovor: U naselju poput Sređani, sa blizu 200 domaćinstava i klimatskim uslovima koji nisu idealni za tradicionalnu poljoprivredu, smatram da je moguće razviti poljoprivrednu djelatnost kroz nekoliko programskih aktivnosti koje bi bile prilagođene specifičnim geografskim i klimatskim uslovima ovog mjesta. Programske aktivnosti za koje smatram da bi unapredile poljoprivrednu proizvodnju u Sređanima ali i u ostalim rožajskim seoskim naseljima su:

1. Fokusiranje na specifične kulture otpornije na hladniju klimu

Postoji niz poljoprivrednih kultura koje bolje uspijevaju u brdovitim i hladnijim klimama. Ljekovito bilje, šumski plodovi poput borovnice, kupine, aronije, i maline, kao i krompir i kulture otpornije na mraz mogu biti dobra opcija. Sadnja ovih kultura, uz primjenu odgovarajućih tehnika zaštite od vremenskih uslova, mogla bi omogućiti bolji prinos.

2. Razvoj plasteničke proizvodnje

Plastenička proizvodnja omogućava kontrolu temperature i vlažnosti, čime se može produžiti sezona uzgoja različitih kultura. Uz relativno mala ulaganja, domaćinstva u Sređanima mogla bi proizvoditi povrće, začinsko bilje ili cvijeće tokom cijele godine. Na taj način bi se maksimalno iskoristio prostor i omogućila diversifikacija proizvodnje.

Plastenička proizvodnja u Rožajskom kraju ima veliki potencijal za razvoj poljoprivrede, posebno zbog klime i geografskih

karakteristika tog područja, ističe Kurpejović. Ovaj način uzgoja omogućava produženu sezonu proizvodnje, zaštitu od nepovoljnih vremenskih uslova i veću kontrolu nad kvalitetom i količinom poljoprivrednih proizvoda.

Evo nekoliko ključnih tačaka o važnosti plasteničke proizvodnje i korišćenju alternativnih izvora zagrijavanja plastenika: **1. Produženje sezone i povećanje prinosa** Plastenička proizvodnja omogućava proizvođačima da produže vegetacijsku sezonu, što je naročito važno za hladnije područje poput Rožaja. To bi omogućilo uzgoj povrća i tokom hladnijih mjeseci, povećavajući godišnji prinos i raznovrsnost proizvoda; **2. Korišćenje alternativnih izvora zagrijavanja** Uvođenje alternativnih izvora zagrijavanja plastenika, poput biomase, solarnih panela ili geotermalne energije, moglo bi biti ključno za smanjenje troškova proizvodnje. Tradicionalni načini grijanja plastenika mogu biti skupi i ekološki neodrživi. Alternativni izvori zagrijavanja, kao što su: a) Biomasa (drveni otpad, peleti, itd.), b) Solarni paneli za grijanje, c) Geotermalni izvori ... mogu značajno smanjiti troškove energije i istovremeno učiniti proizvodnju ekološki prihvatljivijom. Takođe, smanjenje troškova energije značilo bi više profita za same proizvođače; **3. Unapređenje ekonomskog stanja** Veći prinosi i niži troškovi grijanja direktno bi uticali na povećanje zarade poljoprivrednika. Ovo bi moglo značajno poboljšati kućne budžete mnogih porodica u Rožajama, gdje je poljoprivreda tradicionalno čini jedan od izvora prihoda. Više proizvoda za prodaju na lokalnoj pijaci dovelo bi do povećanja prihoda, a lokalni proizvodi bi mogli postati konkurentniji na tržištu;

4. Zapošljavanje i razvoj lokalne ekonomije Razvoj plasteničke proizvodnje može stvoriti nove radne prilike, što bi dodatno unaprijedilo ekonomski razvoj Rožajskog kraja. Takođe, povezane industrije, kao što su distribucija, prerada i prodaja poljoprivrednih proizvoda, mogle bi profitirati od rasta plasteničke proizvodnje.

U zaključku g. Kurpejović ističe da, plastenička proizvodnja s alternativnim izvorima grijanja mogla bi značajno unaprijediti poljoprivrednu produktivnost u Rožajama, poboljšati ekonomski položaj stanovnika i doprinijeti održivom razvoju lokalne zajednice.

3. Održiva i organska poljoprivreda

Organska proizvodnja predstavlja sistem održive poljoprivrede zasnovan na poštovanju ekoloških principa kao što je racionalno korišćenje prirodnih resursa, upotreba obnovljivih izvora energije, zaštita životne sredine itd.

Poznato je da se kod proizvodnje organske hrane ne smiju se koristiti mineralna đubriva, već se koristi stajsko đubrivo. Isključena je primjena pesticida, a korišćenje herbicida je zabranjeno. U organskoj proizvodnji bitan je izbor otpornih sorti, plodored, vrijeme sadnje,

blagovremena obrada zemljišta.

Održivost je ključna za područja s ograničenim prirodnim resursima. Promocija organske poljoprivrede i proizvodnja visokokvalitetnih, ekoloških proizvoda mogla bi privući kupce sa lokalnog tržišta, pa i šire. Ovo podrazumijeva upotrebu prirodnih gnojiva i minimalan uticaj na zemljište, što se uklapa u izazove brdovitog područja. Posebnu pažnju treba obratiti na organsku proizvodnju u kojoj naši proizvodi i naš sistem proizvodnje i te kako ima veliku šansu u budućnosti, podizanje novih zasada, revitalizaciju starih, uvećanje stočarskog fonda kao i povećanje broja pčelinjih društava.

4. Razvoj stočarstva

Stočarstvo, s obzirom na konfiguraciju terena, predstavlja dominantnu granu ukupne poljoprivrede Crne Gore, i njime se bavi najveći broj seoskih gazdinstava. Crna Gora je veoma bogata planinskim pašnjacima, koji se tradicionalno koriste putem ekstenzivnog gajenja stoke (goveda, ovaca i koza) za proizvodnju mlijeka i mesa.

Govedarstvo je najvažnija grana stočarstva. Goveda se gaje na više od 50% poljoprivrednih gazdinstava, odnosno na 75% gazdinstava koja se bave stočarskom proizvodnjom.

Tov junadi sve više dobija na značaju, budući da se tov odvija kako u intenzivnim, tako i u ekstenzivnim sistemima uzgoja.

Kod ovaca i koza, koje se tradicionalno gaje za proizvodnju mlijeka i mesa, ishrana se gotovo u cjelini bazira na korišćenju prirodnih livada i pašnjaka.

Korišćenje raspoloživih resursa prirodnih livada i pašnjaka gajenjem preživara tijesno je povezano sa ostankom aktivne radne snage na ruralnom području, odnosno smanjenjem negativnih demografskih trendova.

Razvoj stočarstva uz male farme koje proizvode mliječne i mesne proizvode može biti održiv i isplativ. Pored toga, mogu se razvijati proizvodi s dodanom vrijednošću poput sira, jogurta i suhomesnatih proizvoda.

Obrazac premija u stočarstvu možete preuzeti na sajtu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede <https://www.gov.me/clanak/stocarstvo>.

5. Podrška kroz edukaciju i savjetodavne službe

Edukacija poljoprivrednika o novim tehnikama i načinima kako da se prilagode lokalnim uslovima je od izuzetnog značaja. Škola ili opštinski sekretarijat za poljoprivredu mogli bi organizovati radionice i kurseve o novim praksama kao

što su permakultura, regenerativna poljoprivreda i efikasnije korišćenje resursa.

Ono što bih želio da savjetujem poljoprivredne proizvođače jeste da, prilikom upotrebe sredstava za zaštitu bilja ne izbjegavaju konsultaciju sa stručnim licem, jer upotreba sredstava za zaštitu bilja zavisi od fenofaze razvoja biljke, kao i naravno, biljne bolesti ili štetočina. Iz tog razloga potreban je savjet stručnog lica. Takođe, bitno je napomenuti da se isti preparat ne smije koristiti više puta na istoj površini zato što dolazi do pojave rezistentnosti (opadanje efikasnosti preparata do potpune neefikasnosti), i veoma je bitna karenca preparata (krajnji rokovi primjene pesticida pred berbu).

6. Podsticaji i subvencije

Opštinske i državne institucije mogu odigrati ključnu ulogu kroz subvencije za poljoprivredne mašine, platenike, stočarstvo ili projekte usmjerene na poboljšanje infrastrukture u ruralnim sredinama. Podsticanje mladih da se bave poljoprivredom kroz programe finansijske podrške takođe može pomoći u razvoju.

Sada ću navesti neke važne podsticajne mjere koje preduzima Vlada i resorno Ministarstvo kao i načine kako se može ostvariti parvo na podršku iz Agrobudžeta, i vjerujem da može biti interesantno

za ovaj časopis i njegove čitaoce.

1.1. Upis u Registar poljoprivrednih gazdinstava

Upis u Registar je prvi korak u ostvarivanju prava na podršku iz Agrobudžeta. Upis je dobrovoljan i besplatan, a može se izvršiti tokom cijele godine, a obavezan je za: a) poljoprivredna gazdinstva koja podnose zahtjev za ostvarivanje prava na podsticaj ili podršku, i b) proizvođači poljoprivrednih proizvoda namijenjenih tržištu.

U Registar poljoprivrednih gazdinstava mogu se upisati poljoprivredna gazdinstva koja obavljaju poljoprivrednu djelatnost i posjeduju poljoprivredno zemljište i/ili životinje, a upisuju se kako porodična poljoprivredna gazdinstva, tako i pravna lica.

Upis i promjena podataka se vrši u kancelariji Odjeljenja za savjetodavne poslove i u regionalnoj kancelariji koja je nadležna prema mjestu prebivališta nosioca poljoprivrednog gazdinstva, odnosno sjedištu pravnog lica.

Uslove za registraciju i upis u ovaj registar, način promjene podataka definisan, i koja se dokumentacija podnosi možete pronaći na zvaničnoj stranici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede <https://www.gov.me/clanak/sta-je-potrebno-od-dokumentacije-za-upis-u-registar>.

poljoprivrednih-gazdinstava-i-koji-su-uslovi.

1.2. Upis u Registar osiguranika poljoprivrednika

Poljoprivredna djelatnost, kao jedino ili glavno zanimanje u smislu Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju je djelatnost koju poljoprivrednik sa članovima obavlja radi obezbjeđivanja sredstava za život, odnosno čijim obavljanjem se ne stvara višak proizvoda radi sticanja profita na tržištu.

Potrebnu dokumentaciju radi upisa u navedeni Registar, koja se dostavlja uz zahtjev resornom Ministarstvu možete pronaći na <https://www.gov.me/clanak/sta-je-potrebno-od-dokumentacije-za-upis-u-registar-osiguranika-poljoprivrednika-i-koji-su-uslovi>.

1.3. Upis u Registar subjekata u organskoj proizvodnji

Organska proizvodnja je sistem održive poljoprivrede koja se zasnovana na poštovanju ekoloških principa kroz racionalizovanu upotrebu prirodnih resursa, obnovljivih izvora energije, očuvanja prirodne raznolikosti i zaštite životne sredine. Odluka da se bavite ovom vrstom poljoprivredne proizvodnje je već pola puta da u tome zaista i uspijete. Svaki početak je težak, ali onaj ka organskoj proizvodnji, ne mora da bude ako imate prave smjernice i podršku, ističe Kurpejović.

„Organska proizvodnja nije samo zbog hrane, kvaliteta i bezbjednosti hrane, ona je i zbog zaštite životne sredine. Agrotehničke mjere, kao što su nastiranje sa slamom, što je dobar primjer ili kompostiranje baštenskog otpada (ovo važi kako za bašte, tako i za njive), sve se reciklira i stvara se organska materija. Ništa se ne baca, sem onoga što je bolesno. To treba

da se spali. Nastiranjem zemljište se jednostavno čuva od erozija, potom, kada se raspadne, dobijate organsku materiju tj. poboljšava se sadržaj organske materije“ – navodi prof. Kurpejović.

Potrebnu dokumentaciju za upis u Registar subjekata u organskoj proizvodnji možete pronaći na linku resornog ministarstva <https://www.gov.me/clanak/upis-u-registar-subjekata-u-organskoj-proizvodnji>.

1.4. Uslovi za ostvarivanje prava na staračku naknadu

Odlukom o bližim uslovima i postupku za isplatu staračke naknade propisano je da nosilac porodičnog poljoprivrednog domaćinstva može steći pravo na staračku naknadu ako ispunjava uslove iz člana 24 Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju. Ispunjenost uslova utvrđuje se na osnovu dokumentacije koju možete pronaći na sljedećem linku: <https://www.gov.me/clanak/uslovi-za-ostvarivanje-prava-na-staracku-naknadu>.

1.5. Ruralni razvoj

Ruralni razvoj kreira i sprovodi politiku i mjere podrške namijenjene razvoju ruralnih područja. Prevažno kroz objavljivanje niza javnih poziva kojima se podržavaju investicije u povrtarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, ljekovito bilje, zatim prerađivanje na gazdinstvu, unaprjeđenje stočnog fonda, adaptaciju katuna, nabavku mehanizacije, rješavanje pitanja navodnjavanja, pokretanje biznisa mladih poljoprivrednika, upravljanje stajnjakom, unaprjeđenje kvaliteta mlijeka, itd. Takođe pruža podršku i unaprjeđenju sveukupne infrastrukture u ruralnim područjima. Izrađuje, promoviše i izvještava o IPARD programu, kroz koji poljoprivredni proizvođači mogu ostvariti podršku EU sredstava.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede raspisuje Javne pozive za različite programe subvencija i podrške poljoprivrednim proizvođačima, podsjećaju pri tom da je tokom 2024. godine raspisan: **Javni pozivi za direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji – osnovna plaćanja, direktna plaćanja za mladog poljoprivrednika, proizvodno veza na plaćanja u biljnoj proizvodnji, podrška po ha za Agroekološku mjeru za livade i pašnjake za 2024. godinu i podrška organskoj proizvodnji za 2024. godinu; Javni poziv Podrška po prihvatljivom ha za Agroekološku mjeru (IPARD like) za livade i pašnjake za 2024. godinu, u okviru mjere 2.1.1. MIDAS 2 - Komponenta I, Jačanje programa MPŠV za poljoprivredu, ruralni razvoj i ribarstvo.**

Takođe bih istakao važnost da poljoprivredni proizvođači prate informacije koje se objavljuju na internet stranici koja je uspostavljena posebno za IPARD program – www.ipard.gov.me.

7. Razvoj lokalnog tržišta i brendiranje proizvoda

Brendiranje domaćih proizvoda iz Rožaja kao ekološki čistih i tradicionalno uzgojenih može stvoriti prepoznatljiv identitet na tržištu. Lokalni sajmovi, online prodaja i udruživanje poljoprivrednika u kooperative mogu pomoći u jačanju prodajnih kanala i postizanju viših cijena za proizvode.

Čitajte nastavak intervjua sa prof. Mersudinom u sljedećem broju časopisa.

Intervju sa Šefkom Kurpejović, dipl.ecc

“Transparentnost, odgovornost i rad na sebi su ključni za uspjeh u bilo kojoj oblasti.”

Novinar: Svoje osnovno obrazovanje veže Vas za rodni kraj Rožaje. Šta Vas je motivisalo da upišete Ekonomski fakultet i da se bavite ekonomijom?

Šefko Kurpejović: Osnovnu školu sam završio u Rožajama, u Osnovnoj školi “Mustafa Pećanin”, a potom sam pohađao Srednju mješovitu stručnu školu u Rožajama, smjer mašinski tehničar. Tokom srednjoškolskih dana razvio sam interesovanje za društvene nauke, posebno ekonomiju, što me je navelo da upišem Ekonomski fakultet u Podgorici. Privlačila me je mogućnost da kroz ekonomiju bolje razumijem procese upravljanja resursima, javnim finansijama i poslovanjem, što mi se činilo kao ključna oblast za razvoj društva, ali i mogućnost za lični napredak i doprinos zajednici.

Novinar: Pored završenih studija, nastavili ste da se stručno usavršavate. Možete li nam reći koja su to Vaša značajnija usavršavanja?

Šefko Kurpejović: Nakon završetka studija, bio sam svjestan da je za napredovanje i postizanje profesionalnih ciljeva ključno stalno usavršavanje. Položio sam stručni ispit za rad na poslovima javnih nabavki 2009. godine, što mi je omogućilo da se specijalizujem u ovoj važnoj oblasti. Takođe, 2007. godine sam stekao licencu za rad na sekundarnom tržištu hartija od vrijednosti kao broker, što mi je proširilo znanja iz finansijskog

tržišta. Dodatno, kroz “Školu karijere” na Ekonomskom fakultetu u Podgorici sam dodatno usavršio svoje vještine u karijernom menadžmentu.

Osim toga, učestvovao sam na mnogim seminarima, okruglim stolovima i obukama koje su bile usmjerene na unapređenje mojih znanja i sposobnosti za rad u javnom sektoru, što mi je pomoglo da se osposobim za rukovodeće funkcije. Tu bih još izdvojio i ulogu Menadžera integriteta u Upravi za nekretnine, gdje sam bio predsjednik komisije za izradu Plana integriteta, što je iskustvo koje je dodatno izgradilo moj profesionalni profil u oblasti javnog sektora.

Jedan sam od koautora prvog priručnika u borbi protiv korupcije za novozaposlene u javnoj upravi, što smo realizovali u saradnji sa kolegama iz Njemačke i drugih državnih organa.

Novinar: Vaša radna biografija obuhvata širok spektar pozicija u javnom sektoru. Možete li nam reći nešto više o Vašem profesionalnom putu i najvažnijim funkcijama koje ste obavljali?

Šefko Kurpejović: Moj profesionalni put započeo je 2008. godine kada sam se zaposlio kao samostalni savjetnik i službenik za javne nabavke u Upravi za nekretnine. Taj početni period bio je ključan za sticanje prvih ozbiljnih iskustava u javnom sektoru, posebno u oblasti upravljanja javnim finansijama i javnim nabavkama. Nakon pet godina rada u Upravi za nekretnine, 2013. godine sam prešao u Ministarstvo finansija, gdje sam bio službenik za javne nabavke u Odeljenju za javne nabavke i investicije. Tu sam dodatno proširio svoje znanje u radu sa velikim

investicionim projektima.

Sljedeći važan korak u mojoj karijeri bio je angažman u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, gdje sam od 2015. do 2017. godine obavljao funkciju pomoćnika direktora u Direkciji javnih radova. Taj period mi je omogućio da se uključim u realizaciju velikih infrastrukturnih projekata i bolje razumijem kompleksnost javnih nabavki u sektoru razvoja.

Nakon što sam od 2017. do 2022. godine radio kao inspektor za javne nabavke u Upravi za inspekcijske poslove, gdje sam bio odgovoran za nadzor i kontrolu procesa javnih nabavki, što je zahtijevalo visok nivo odgovornosti i posvećenosti, jer smo radili na nadzoru i kontroli procesa javnih nabavki u cilju sprječavanja nepravilnosti.

Početakom 2022. godine prešao sam sa radom u Opštinu Tuzi, gdje sam do maja 2023. godine obavljao funkciju sekretara u Sekretarijatu za ekonomski razvoj. U ovom periodu angažmana sam bio uključen u projekte od lokalnog značaja. Po prvi put su u ovoj opštini realizovani projekti razvoja ženskog preduzetništva, kreativnog preduzetništva i povećanja nivo informatičke pismenosti. Bavili smo se takođe projektima razvoja komunalne infrastrukture, saobraćaja, razvoja

turizma itd. Imao sam značajan broj javnih nastupa u lokalnim i državnim medijima po pitanje razvoja i implementacije projekata iz djelokruga rada sekretarijata kojim sam rukovodio. Trenutno, od maja 2023. godine, radim kao samostalni savjetnik I u Opštini Tuzi, u Sekretarijatu za razvoj i projekte gdje se bavim nadzorom nad radom javnih preduzeća i projektima razvoja preduzetništva. Tokom ovog perioda, stekao sam dragocjena iskustva u radu na lokalnom nivou, koja su mi omogućila da bolje razumijem potrebe zajednice i efikasno doprinosim njenom razvoju.

Novinar: Šta Vas je opredijelilo da pređete sa radom u Opštinu Tuzi?

Šefko Kurpejović: Odluka da pređem u Opštinu Tuzi bila je vođena kombinacijom profesionalnih i ličnih razloga. Prije svega, vidio sam u toj poziciji priliku da direktno doprinesem razvoju lokalne zajednice i da se bavim projektima koji imaju konkretan uticaj na svakodnevni život građana. Blizina mjesta stanovanja svakako je igrala ulogu, jer mi omogućava bolju organizaciju vremena i posvećenost porodici, posebno zbog školskih obaveza djece. Takođe, politika kao proces promjena i unapređenja društva uvijek je bila dio mog profesionalnog puta, ali primarni motiv bio je prilika za rad na projektima koji mogu unaprijediti ekonomski razvoj i preduzetništvo u Opštini Tuzi.

Novinar: S obzirom na vaše iskustvo u različitim ministarstvima i agencijama, koji su bili najveći izazovi s kojima ste se suočavali u dosadašnjoj karijeri?

Šefko Kurpejović: Najveći izazovi su se uglavnom odnosili na pril-

godavanje različitim radnim okruženjima i potrebama institucija u kojima sam radio. U Upravi za inspekcijske poslove, na primjer, kao inspektor za javne nabavke, suočavao sam se s potrebom da stalno pratim zakonodavne promjene i obezbijedim dosljednu primjenu zakona. Takođe, rad u Ministarstvu održivog razvoja i turizma donio je izazove u vezi sa velikim infrastrukturnim projektima, gdje je bilo važno balansirati između interesa države, privrede i javnosti. Kapitalni budžet države, različit obim i struktura projekata, rokovi završetka, nedovoljan broj uposlenih sa traženim stručnim referencama, ograničen broj kvalitetnih izvođača radova, projekatnata, nadzora i revidenata samo su neki od izazova sa kojima sam se susretao.

Različit način ugovaranja u zavisnosti od institucije koja finansira projektovanje i izvođenje radova kao što su Svjetska banka, EBRD, KfW - Njemačka razvojna banka itd kao i procedure po kojima se ugovaraju i izvode javni radovi (FIDIC ugovori) takođe su bili poseban izazov u razvoju profesionalne karijere.

Novinar: Vaša prijavljena magistarska teza bavi se temom "Uticaj javnih nabavki na efikasno trošenje državnog novca." Šta vas je motivisalo da istražujete ovu temu i koji su vaši glavni zaključci do sada?

Šefko Kurpejović: Javne nabavke su veoma važan mehanizam u trošenju državnog novca, a pravilna i transparentna primjena procedura može značajno doprinijeti smanjenju nepotrebnih troškova i povećanju efikasnosti. Kroz moju tezu istražujem kako se pravilnim planiranjem i kontrolom mogu ostvariti značajne uštede, a ujedno i poboljšati kvalitet javnih usluga.

Glavni zaključci do sada pokazuju da je ključna komponenta uspjeha edukacija i obuka službenika, ali i stvaranje boljih mehanizama za praćenje i evaluaciju troškova.

Novinar: Osim profesionalnih postignuća, znamo da ste bili aktivni u sportu, posebno u fudbalu i odbojci. Da li vam je sportski duh pomogao u profesionalnom životu?

Šefko Kurpejović: Apsolutno! Sport me je naučio važnosti timskog rada, discipline i strpljenja, što su ključne vrijednosti i u poslu. Igrajući za FK Ibar i OK Ibar, kao i FK Županica, razvijao sam vještine koje su mi kasnije koristile u radu s kolegama, posebno u stresnim situacijama. Timski rad je uvijek na prvom mjestu, bilo da je riječ o sportu ili poslu.

Novinar: Aktivno ste učestvovali u društvenopolitičkom životu Crne Gore. Koje biste trenutke izdvojili kao najznačajnije u vašem političkom angažmanu?

Šefko Kurpejović: U politiku sam ušao veoma mlad, jer sam želio da budem aktivni sudionik društveno političkih procesa a najznačajniji trenutak mog političkog angažmana bio je svakako aktivno učestvovanje u sprovođenju referenduma o nezavisnosti Crne Gore 2006. godine. Bio je to istorijski događaj za sve nas,

i drago mi je što sam mogao da dam svoj doprinos u tom procesu. Takođe, angažman u Socijaldemokratskoj partiji Crne Gore, gdje sam bio predsjednik mladih i član Glavnog odbora, oblikovao je moje stavove o društvenim i političkim pitanjima. Od 2017. godine sam član Bošnjačke stranke, sekretar i član Opštinskog odbora Bošnjačke stranke u Tuzima a od skoro i član Izvršnog odbora Bošnjačke stranke, gdje nastavljam da radim na jačanju, promociji i boljoj i većoj zastupljenosti Bošnjačkog naroda na državnom nivou i lokalnom nivou.

Novinar: Gospodine Kurpejoviću, Vlada Crne Gore Vas je na 62. sjednici održanoj 19. decembra 2024. godine imenovala za vršioca dužnosti generalnog direktora Direktorata za investicioni razvoj u Ministarstvu regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama. Kako se osjećate u vezi sa novom funkcijom, kako vidite trenutnu situaciju u oblasti investicija u Crnoj Gori, i koji će biti vaš glavni fokus u ovoj funkciji?

Imenovanje za ovu poziciju doživljam kao veliku čast, ali i odgovornost. Smatram da će mi iskustvo koje sam stekao tokom dosadašnje karijere, posebno u javnoj upravi, omogućiti da doprinosim daljem razvoju investicija i unapređenju saradnje sa nevladinim organizacijama. Biću posvećen svojim zadacima, a prioritet će biti implementacija efikasnih politika koje će doprinijeti regionalnom razvoju.

Trenutna situacija u oblasti investicija u Crnoj Gori ima mnogo potencijala, ali i izazova. Svijest o važnosti investicija za ekonomski rast sve je veća, ali je

potrebno raditi na poboljšanju administrativnih procedura i privlačenju stranih investicija. Moj fokus biće na jačanju regionalnih razvojnih inicijativa, unapređenju infrastrukture i jačanju saradnje sa nevladinim organizacijama koje mogu doprinijeti implementaciji projekata od značaja za društvo. Takođe, radit ćemo na poboljšanju regulatornog okvira i smanjenju birokratskih prepreka.

U narednim mjesecima takođe planiram da se fokusiram na ubrzanje investicija u infrastrukturu, unapređenje regionalnog razvoja i efikasno korišćenje dostupnih sredstava. Takođe, želim da radim na jačanju institucionalne saradnje i boljim uslovima za implementaciju investicija u svim opštinama, posebno u manje razvijenim područjima. Naravno, biće tu i izazova, ali uz timski rad i posvećenost, siguran sam da ćemo ostvariti napredak.

Novinar: Na kraju, koje su vaše poruke za mlade ljude koji tek ulaze u svijet ekonomije?

Šefko Kurpejović: Moja glavna poruka mladima je da uvijek budu uporni i spremni da uče. Svijet ekonomije i javne uprave je dinamičan i zahtijeva stalno usavršavanje, ali najvažnije je ostati dosljedan svojim vrijednostima i raditi za opšte dobro. *Transparentnost, odgovornost i rad na sebi su ključni za uspjeh u bilo kojoj oblasti.*

Šefko Kurpejović, rođen je 1977. godine u Rožajama. Njegov otac, Vehbo Kurpejović, rođen je 1942. godine u Ljutoglavu, Peć, a majka Vasvija, rođena 1949. godine u Petnjici, pripada porodici Taraniš. Oba roditelja su odigrala važnu ulogu u Šefkovom oblikovanju kroz očuvanje porodičnih i kulturnih vrijednosti.

Šefko je u braku sa Ildom Huremović, rođenom 1987. godine u Rožajama. Zajedno imaju dvoje djece: sina Imrana (2014) i kćerku Ajšu (2016), koji predstavljaju novu generaciju Kurpejovića, odgajanu u duhu tradicije i savremenih vrijednosti.

Intervju sa Balijom Kurpejovićem

“Čuvar izvornih muslimanskih pjesama iz Sandžaka i po-svječeni etno-muzičar koji je svojim radom sačuvao kulturno naslijeđe za buduće generacije”

Balija Kurpejović je etnomuzičar iz Sređani kod Rožaja, poznat po svojoj strastvenoj posvećenosti očuvanju izvornih narodnih pjesama. Pjesma i igra su mu najljepši dio života, a njegova karijera i angažman u kulturnoj baštini muslimanskog naroda Sandžaka ostavili su neizbrisiv trag. Rođen 2. oktobra 1945. godine u Sređanima, veći dio svog djetinjstva proveo je na Kosovu. Osnovnu školu završio je u Goraždevcu, opština Peć, a srednju tehničku školu u Peći. Njegov životni put prožet je muzikom, radom u Drvnom kombinatu “Gornji Ibar”, te angažmanima u brojnim kulturnim i muzičkim društvima. U razgovoru za “Glas Kurpejovića”, Balija je podijelio svoja iskustva, uspomene i misli o važnosti očuvanja tradicionalne muzike.

Redakcija: Gospodine Kurpejoviću, možete li nam na samom početku intervjuja ispričati nešto više o svom povratku iz Peći, gdje ste proveli veći dio svog djetinjstva i životu u Sređanima?

B. Kurpejović: U kući Muharema Kurpejovića, proveo sam dvije godine i sedam mjeseci, sa njegovom porodicom. Muharem i njegova porodica su me primili kao svoje dijete, iako nismo imali mnogo, imali smo ljubav i solidarnost, a to je bilo najvrednije. Danas se sjećam tih dana sa velikim poštovanjem, jer te vrijednosti

solidarnosti, zajedništva, druženja danas, nažalost, sve više izostaju. Razne društvene igre, muzika i igre pomagali su nam da zaboravimo na svakodnevne probleme, prisjeća se Balija.

Krajem 1968. godine zaposlio sam se u Drvnom kombinatu „Gornji Ibar“ u Rožajama, gdje sam radio kao šef u stolarskom odjeljenju, sve do svoje penzije.

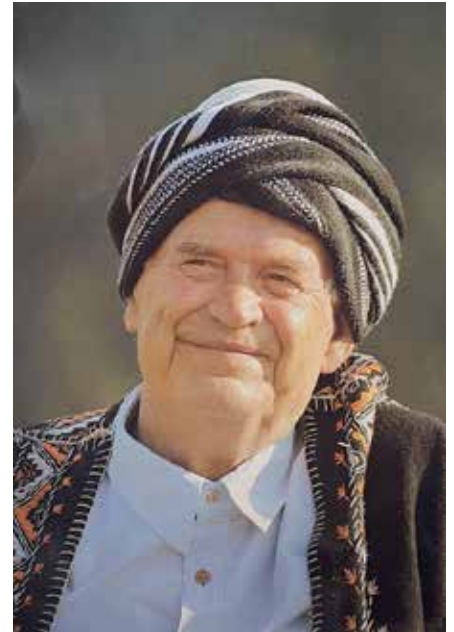
Redakcija: Gospodine Kurpejoviću, možete li nam reći nešto više o svojim ranim muzičkim počecima?

B. Kurpejović: Muzika me fascinirala još od malih nogu, a moj prvi susret sa instrumentima bio je kroz mog starijeg brata Ahmeta, koji mi je pokazao kako se svira na čifteliji i šargiji. Rano sam zavolio narodnu muziku, a kasnije sam bio član kulturno-umjetničkog društva „Hajdar Duši“ u Peći, gdje sam pjevao izvorne albanske, muslimanske i crnogorske pjesme.

Od malena sam, zbog svog interesovanja pored teksta pjesme, pamtio i melodiju, način pjevanja u izvornom obliku, koji sam učio od svoje majke Bahte i oca Emina, kao i rođaka koji su bili zaljubljenici u pravu izvornu pjesmu, navodi Balija.

Redakcija: Gospodine Kurpejoviću, možete li nam ispričati o nekim od najznačajnijih nastupa i festivala na kojima ste učestvovali tokom svoje muzičke karijere?

B. Kurpejović: lako mi je posao bio zahtjevan, muzika je bila moj vjerni prijatelj i inspiracija dok sam radio. Bio je to zaista bogat period sa mnogo nezaboravnih trenutaka u mojoj muzičko-folklornoj karijeri. Osvrnuću se u narednom periodu na neke od

njih. Od 1969. do 1972. godine bio sam član folklorne grupe „Daciće“ iz Rožaja, a od 1972. godine postao sam član KUD-a „Vrelo Ibra“ iz Rožaja, s kojim sam obišao mnoge zemlje Evrope, Azije i Afrike.

Nastupao sam ka solista na velikim festivalima i koncertima, uključujući i čuvenu Skenderiju u Sarajevu, u Novoj Varoši 1973. zatim u Goražde, Tunis, Libiju, te nastupe na međunarodnim festivalima u Skoplju, Prizrenu i Gnjilanu.

Nastupao sam na festivalu Međurepubličke kulturno-prosvjetne zajednice iz Pljevalja u Priboju 1974. godine, a potom sam učestvovao na Republičkom festivalu u Ulcinju 1975. i 1976. godine. Takođe, tih godina sam nastupao i u Ohridu, i to je bio period kada sam počeo intenzivnije da predstavljam izvorne muslimanske pjesme.

Izdvojio bih i nastup u Janjini u Grčkoj 1976. godine, kao i koncert u Libiji, u Tripoliju, gdje sam pjevao muslimanske pjesme uz čifteliju u rezidenciji predsjednika Gadafija, što je bio poseban trenutak u mojoj karijeri. Tu je bio i nastup u Foči na Tjentištu, 1976. godine, gdje sam nastupao sa ansamblom „Vrelo Ibra“. Zatim su uslijedili nastupi u

Novom Pazaru, Beranama, Bijelom Polju, Plavu, Gusinju i Cetinju, gdje sam više puta nastupao. Takođe sam učestvovao na festivalima u Uroševcu (Ferizaj) i Gnjilanu, gdje smo sa ansamblom osvojili prvu nagradu.

Moj rad nije zaobišao ni poznate koncertne dvorane. Pjevao sam u Sava centru i Domu sindikata u Beogradu, te u Vatroslavu Lisinskom u Zagrebu, što je za mene bila velika čast. Bio sam i učesnik „Sandžačkog posijela“ u Vogošći kod Sarajeva, na kojem su nastupali i poznati pjevači sevdalinki. Naravno, sa „Vrelom lbra“ učestvovao sam na svim republičkim festivalima Crne Gore. Nastupao sam i na raznim saborima kao što su: Lađevac kod Bijelog Polja (1968.), Turjak kod Rožaja (1975.), zatim Žirču kod Tutina u dva navrata 2009. i 2010. godine, u Rožajama, Novom Pazaru, Bijelom Polju i Priboju više puta. Učestvovao sam u Skoplju, Prizrenu i na Cetinju 2009. godine. Na tim nastupima pjevao sam i albanske pjesme uz čitfeliju.

Ovi nastupi i putovanja su za mene bili posebni jer su predstavljali priliku da širim ljubav prema našoj

izvornoj muzici, kao i da upoznam ljude širom Balkana, pa i svijeta.

Redakcija: Vaša muzička karijera je bogata, ali znamo da ste ostvarili i značajna priznanja. Možete li podijeliti s nama koje nagrade su vam najdraže?

B. Kurpejović: Bez obzira na to što je moja karijera bila amaterska, doživio sam mnogo priznanja i nagrada u vidu diploma, medalja, plaketa i zahvalnica. Nagrađivan sam i pohvaljivan od strane publike što mi je dalo snage da istrajem u interpretaciji izvornih, prije svega muslimanskih pjesama.

Najdraže mi je svakako priznanje koje sam dobio u Gaziantepu,

Turska, gdje sam 2004. godine postao počasni građanin. Gradonačelnik Merkes Šehit Kamil Ilće mi je lično uručio diplomu, medalju i plaketu. Taj trenutak je bio za mene izuzetno važan, jer je bio priznanje mog angažmana na očuvanju izvorne muslimanske muzike.

Redakcija: Zanimljivo je da ste spomenuli i album „Izvornih muslimanskih pjesama iz Rožaja i okoline“ koji ste snimili sa svojim bratom. Možete li nam reći više o tom projektu?

B. Kurpejović: Snimanje tog albuma nije bilo samo muzički projekt, već i duboko emotivno iskustvo. Pjesme koje smo zabilježili sa bratom Delijom nosile su sa sobom dušu našeg kraja, naše tradicije i naše prošlosti. Mnoge od tih pjesama su bile zaboravljene, a mi smo željeli da ih sačuvamo za buduće generacije. Mnoge od njih su u sebi nosile priče o ljubavi, životu, tugama i radostima naših predaka.

Kroz taj album smo željeli da odamo počast našoj tradiciji, da pokažemo koliko je važno čuvati našu kulturnu baštinu, jer je ona ne samo pjesma, već i naša istorija, naš identitet. Taj trenutak snimanja bio je za mene ispunjenje jednog životnog cilja, i dan-danas, svaki put

Savjet Muslimanskog naroda dodijelio godišnju nagradu Baliji Kurpejović za doprinos kulturi Muslimana CG.

kad preslušam te pjesme, osjećam ponos što smo uspjeli sačuvati i podijeliti ovaj neprocjenjivi dar sa svima.

Redakcija: U svom radu ističete važnost očuvanja kulturnog blaga, posebno pjesama koje ste sačuvali. Koliko ste pjesama zabilježili i koji su najvažniji momenti u tom procesu?

B. Kurpejović: Tokom 50 godina bavljenja muzikom, uspio sam zabilježiti oko 200 pjesama, i to u svom autentičnom obliku. Moje interesovanje za ove pjesme bilo je kontinuirano, i sačuvao sam ih ne samo zbog njihove ljepote, već i zbog njihove važnosti u kulturnom naslijeđu. Moji roditelji, bili su prije svega izvor moga znanja i ljubavi prema ovoj muzici.

Redakcija: Kakvo je interesovanje za vaše stvaralaštvo u zemlji i izvan naše zemlje? Koje su institucije prepoznale vaš rad?

B. Kurpejović: Smatram da sam svojim nastupima, kako na domaćoj sceni, tako i na međunarodnim festivalima, dokazao svoje kvalitete i, prije svega, afinitet prema izvornoj narodnoj pjesmi sa naših prostora. Moji nastupi širom Balkana, ali i u drugim zemljama, pružili su mi priliku da predstavim bogatstvo naše tradicije i muzike. Zbog toga su brojne institucije iz inostranstva, koje se bave proučavanjem folkloru i izvorne muzike, prepoznale moj rad i gradivo koje izvodim.

Međutim, iako su međunarodne institucije prepoznale značaj mog stvaralaštva, još uvijek nije bilo odgovora od strane domaćih institucija. Mislim da u našoj zemlji treba da se posveti više pažnje ovom neprocjenjivom kulturnom blagu i da se uveća

podrška očuvanju naše izvorne muzike. Iako su mnogi stručnjaci i ljubitelji folkloru istakli da se radi o jedinstvenom naslijeđu, nisam naišao na značajnu podršku sa strane institucija u domovini. To je, nažalost, nešto što bi trebalo da se promijeni.

Redakcija: Šta mislite o tome koliko se pažnje posvećuje muslimanskim stvaraocima, posebno u kulturi i umjetnosti?

B. Kurpejović: Smatram da se nažalost premalo pažnje posvećuje našim kulturnim vrijednostima, posebno onima koje su vezane za muslimansku tradiciju. Iako sam uspio sačuvati veliki broj pjesama i drugih kulturnih elemenata, vjerujem da je potrebno da se institucije pozabave ozbiljnije ovim pitanjem, jer bi u suprotnom mogli izgubiti nešto što je neprocjenjivo.

Smatram da je izuzetno važno da svi zajedno obratimo pažnju na ovo vrijedno kulturno naslijeđe, jer pjesme koje sam sakupio i sačuvao zaista predstavljaju jedinstvenu

baštinu. Riječ je o autentičnim pjesmama, zabilježenim bez ikakvih modifikacija, koje odražavaju našu tradiciju i duhovnu baštinu. Mnogi stručnjaci su istakli da se radi o nečemu zaista posebnom, o blagu koje je prepoznatljivo ne samo kod nas, već i šire, na Balkanu i dalje.

Međutim, ono što je važno naglasiti je da, ukoliko se ne posvetimo zaštiti ovog blaga, postoji opasnost da nestane ili bude zaboravljeno. Iako se trudim da ih prenesem i izvodim na koncertima, važno je da institucije, kulturni centri, pa i šira javnost shvate koliko je važno da se ovo čuva i njeguje za buduće generacije. Zato vjerujem da bi trebala da postoji veća svijest i podrška od svih nas kako bismo sačuvali ovaj jedinstveni dio naše tradicije.

Redakcija: Na kraju, koji instrumenti se koriste u izvođenju pjesama koje ste sačuvali, te da nam navedete neke od tih pjesama?

B. Kurpejović: Pjesme koje sam ja sačuvao izvode se uz muzičku pratnju ili „iz glasa“. Za muzičku pratnju koristimo instrumente kao što su čiftelija, frula, zurla, kaval, tambura, saz, def ili topan (goč). Ovi instrumenti daju poseban ton našim pjesmama, a način pjevanja varira od jednoglasja do dvoglasja, zavisno od pjesmi. Pjesme „iz glasa“ se izvode na „jednoglasje“, „istoglasje“ i „dvoglasje“.

Riječ je o gotovo zaboravljenom kulturnom naslijeđu narodnog stvaralaštva Muslimana, u kojem je i lirska narodna pjesma kao dio tog stvaralaštva, folklor i muzički instrumenti i dr. Bila bi neprocjenjiva šteta da se ne sačuva ovo blago. Velika mi je želja, da dam svoj doprinos kulturi Muslimana, kako bi se ovo narodno bogatstvo sačuvalo od zaborava.

“Oj djevojko bijela i rumena”

Pjesma je najčešće izvođena u **jednoglasju**, uz **blagi uspon** u melodiji na početku svakog stiha, gdje dolazi do naglašavanja u frazi “Ti si mene od Boga sudjena”, a potom se melodija **smiruje** u posljednjem stihu. Nema većih skokova u visini tonova, jer se stihovi pjevaju sa **jednostavnom i mirnom melodijom**.

Oj djevojko bijela i rumena,

Ti si mene od Boga sudjena.

Nijesam vena, da mi duša vene,

Ni jabuka, da mi srce truhne,

No djevojka koja voli momka.

“Majka Fatu kroz tri gore zvala”

Ova pjesma se obično pjeva sa dvojmim glasovima (dvojni harmonijski glasovi) u stihu “Majka Fatu”, s naglaskom na emocionalnu dramu u stihu “Dragi mi je vodu zamutio”, gdje melodija postaje

intenzivnija i nagla. Pjesma se u ovom dijelu izvodi sa većim skokovima u visini tonova, kako bi se prenijela dramatičnost situacije.

Majka Fatu kroz tri gore zvala,

Fata joj se kroz sedam odziva.

Jesi' l Fato, bijelila platno?

Nijesam majko ni do vode došla,

Dragi mi je vodu zamutio!

Kun' ga majko, i ja ću ga kleti:

Dabogda se, dragi, objesio,

O zlu granu, o mom đerdanu,

O zlo drvo, a o moje grlo!

“Sjaj mjeseci do zore”

Ovdje pjesma zahtijeva **spori tempo s jednostavnim melodijskim linijama** koje prate emocionalnu tugu i sjetu. Stih “Ne zadaj mi jadove” se izvodi sa **većim padom tonova i glasiima niskog registara**, dok posljednji stihovi postaju **melodijski lakši** i završavaju u visokom tonu.

Sjaj mjeseci, do zore,

Ne zalazi, rano je,

Ne zalazi, rano je,

Ne zadaj mi jadove,

Ne zadaj mi jadove,

Jadi su mi kod kuće,

Sinoć sam se ženio,

I djevojku ljubio,

Zamrknula djevojka,

Osvanula nevjesta.

Pred deverom stanula,

Rosne suze prolila,

Lele mene do groba,

Nikog nemam od roda.

Ove pjesme, posebno one koje govore o ljubavi i tugovanju, često imaju emocionalnu i dramatičnu melodiju, uz određene pauze za naglašavanje stihova, te pjevaju se u jednoglasju ili dvojmim glasovima, sa posebnim naglaskom na motivnu dubinu riječi, objašnjava Balija.

Redakcija: Hvala vam, gospodine Kurpejoviću, na ovom razgovoru i vašem nesebičnom doprinosu očuvanju naše kulture.

B. Kurpejović: Hvala vama, drago mi je da mogu podijeliti svoju priču. Nadam se da će moje pjesme i dalje živjeti i da će ljudi cijeniti našu tradiciju.

Balija Kurpejović je svojim radom i strašću za muzikom već ostavio neizbrisiv trag, a njegov angažman na očuvanju kulturne baštine predstavlja izuzetno važno naslijeđe. Nadamo se da će njegov rad i dalje biti prepoznat i poštovan, te da će njegove pjesme, koje su godinama bile prijatna zaboravu, biti sačuvane za buduće generacije.

Intervju sa Ademom Kurpejovićem

“Čuvar narodnog blaga i svestrani kulturni stvaralac”

Adem Kurpejović je ime koje se u Rožajama i širom Sandžaka izgovara sa velikim poštovanjem. Njegov rad, posvećen očuvanju kulturnog naslijeđa i promociji bogate tradicije narodne poezije, poslovice, pjesama i rodoslovlja, učinio ga je jednim od najistaknutijih kulturnih stvaralaca ovog kraja. Rođen 1952. godine u selu Sređani, opština Rožaje, Adem je kroz svoj život i djelo postao spona između prošlosti i budućnosti, između lokalne tradicije i globalnog kulturnog naslijeđa.

Redakcija: Poštovani gospodine Kurpejoviću, vaš književni opus obuhvata bogatstvo narodnog blaga, ali i vašu duboku povezanost sa životom i tradicijom. Šta vas je inspirisalo da se posvetite istraživanju i očuvanju narodnih poslovice, pjesama i običaja?

Adem Kurpejović: Moj rad na očuvanju narodnog naslijeđa nije bio nešto što se dogodilo slučajno. Od malih nogu bio sam okružen pričama, poslovicama, narodnim pjesmama. To je bila neizostavna svakodnevnica, bogatstvo koje mi je bilo nadohvat ruke. Međutim, kako sam odrastao, shvatio sam da je važno očuvati to naslijeđe za buduće generacije. Naša kultura je neizmjereno bogata, a njeno sakupljanje i dokumentovanje nije samo čin čuvanja, već i čin poštovanja prema onima koji su je stvarali. Poslovice, pjesme, narodne priče – one nose mudrost naših predaka i sa sobom sadrže lekcije koje su, i danas, veoma aktuelne. Moj

cilj je da sačuvam to blago i učinim ga dostupnim mladima i svima koji žele da nauče više o korenima svog identiteta.

Redakcija: Vaš rad je, međutim, mnogo širi od samog čuvanja narodnih tradicija. Objavili ste više od deset knjiga, od kojih je svaka na svoj način odražavala vaš dubok odnos prema jeziku, kulturi i tradiciji. Koje knjige biste izdvojili kao najvažnije u vašem stvaralaštvu?

Adem Kurpejović: Svaka knjiga ima svoje značenje, a sve one dolaze iz mog srca i utemeljene su na životnoj priči i iskustvima ljudi oko mene. Ipak, izdvojio bih zbirku “Kurpejovići i Kurpejovski rodovi”, jer smatram da je to važno kulturno naslijeđe koje sam ostavio svojoj porodici i zajednici. Radosno mi je bilo raditi na “Rječniku turcizama i manje poznatih riječi”, jer je to moj doprinos očuvanju jezika. Takođe, zbirke poezije, kao što su “Udisanje života” i “Đerdan”, predstavljaju moj pokušaj da prenesem emocije koje nosim kroz stihove, dok su “Bošnjačke pjesme” i “Narodne izreke” moj način da odajem počast narodnoj mudrosti i tradiciji. Svaka od ovih knjiga ima specifičnu vrijednost, i iz njih se jasno vidi moj dug prema kulturnom naslijeđu mog kraja i naroda.

Redakcija: Vaš rad se ističe kao istinski čuvar narodnog blaga, a kroz sakupljanje narodnih poslovice, pjesama i poezije, duboko doprinosite očuvanju kulturnog naslijeđa svog kraja. Vaša knjiga “Kurpejovići i Kurpejovski rodovi” iz 2013. godine svjedoči o vašoj želji da sačuvate genealogiju i tradiciju, dok zbirke poput “Veseli svijet” i “Rječnik turcizama i manje poznatih riječi” govore

o vašem trudu da očuvate jezik i kulturno naslijeđe Sandžaka. Možete li nam reći više o tome kako doživljavate svoju misiju očuvanja ovog blaga i kako se vaša strast prema raznim kulturama i regijama odražava u vašem stvaralaštvu?

Adem Kurpejović: Moj rad kao sakupljač narodnog blaga predstavlja moj životni poziv, jer duboko osjećam odgovornost prema svojoj zajednici, kulturnoj baštini i narodu. Kroz godine sam svjestan da svaka narodna pjesma, poslovice i izreka nosi sa sobom bogatstvo mudrosti i tradicije koje je važno sačuvati i prenijeti na buduće generacije. Knjiga “Kurpejovići i Kurpejovski rodovi” nije samo moj doprinos očuvanju genealogije mog naroda, već i pokušaj povezivanja prošlosti i sadašnjosti, jer razumijevanje naših korijena daje čvrst temelj za izgradnju boljeg sutra. Kroz ovu knjigu želim osigurati da buduće generacije razumiju i cijene svoju tradiciju, a istovremeno spoznaju snagu i vrijednost svojih korijena.

Slično tome, moje knjige poezije i proze, poput “Veseli svijet” i “Udisanje života”, odražavaju moju duboku povezanost sa zajednicom. Kroz ove zbirke istražujem širok spektar ljudskih emocija – od radosti do tuge – jer smatram da su upravo te emocije najvažniji dijelovi ljudskog postojanja. Kroz poeziju prenosim ono što osjećam, ali i ono što

osjeća moj narod, njihove običaje, vjerovanja i svakodnevne izazove. "Veseli svijet" posebno istražuje te emocije, ali i pruža uvid u bogatstvo kulturnog naslijeđa koje oblikuje naše svakodnevne živote.

Knjiga "Rječnik turcizama i manje poznatih riječi" iz 2015. godine je moj trud da sačuvam jezik Sandžaka, koji nosi mnoge riječi i izraze koji polako nestaju iz svakodnevnog govora. Rječnik je moj način da dokumentujem i očuvam te riječi koje su duboko ukorijenjene u kulturnoj baštini ovog kraja. Značaj jezika u očuvanju kulturnog identiteta je nemjerljiv, jer jezik nosi sa sobom dušu naroda. Ova knjiga je pokušaj da spriječimo zaborav riječi koje su za nas važne i koje oblikuju naš identitet.

Pored toga, kroz svoje stvaralaštvo, ne želim da zadržim samo fokus na svom kraju. Volim Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu, Srbiju, Kosovo, a i šire regije, jer smatram da je važno razumjeti i poštovati različite kulture. Ta ljubav prema raznolikim kulturama odražava se i u mojim djelima. Iako sam duboko ukorijenjen u svojoj tradiciji, kroz svoju poeziju i prozu pokušavam povezati različite svjetove i kulturološke sfere. Moje stvaralaštvo nije ograničeno granicama, jer umjetnost, vjerujem, nema granica. To je most koji spaja ljude, prošlost i budućnost, različite kulture i svjetove.

Kroz sakupljanje narodnih poslovice i pjesama želim očuvati mudrost prošlih generacija. Poslovice, kao mali biseri narodnog iskustva, nose lekcije o životu, moralu i svakodnevnim vrijednostima. Moj rad nije samo očuvanje prošlosti, već i nastojanje da prenesem te vrijednosti na nove generacije, kako bi one bile osnažene i obogaćene. Sakupljanje narodnog blaga za mene nije samo pasivan čin, već aktivan doprinos očuvanju

kulturne baštine. Prošlost nam daje temelje, a mi, čuvajući je, gradimo most prema budućnosti.

Redakcija: Vaše pjesme su objavljivane u brojnim knjigama, časopisima i zbornicima, a nastupali ste na mnogim festivalima i književnim skupovima. Takođe, vaša pjesma "Svilenica tanka" učestvovala je na takmičenju "Biserje Sanžaka" 2005. godine, a za pjesmu "Dojm me jetu" dobili ste nagradu 2012. godine. Možete li nam reći nešto više o svom učešću na tim događanjima i kako ste doživjeli priznanja koja ste dobili za svoj rad?

Adem Kurpejović: Učestvovanje na festivalima i književnim skupovima za mene predstavlja veliku čast i priliku da podijelim svoju poeziju s publikom, ali i da čujem rad drugih autora, što uvijek obogaćuje moj pogled na književnost. Takmičenje "Biserje Sanžaka" 2005. godine, na kojem je pjesmu "Svilenica tanka" izvodio Sidik Ljajić, ostalo mi je u posebnom sjećanju, jer takvi trenuci, kada pjesma dobije novu dimenziju kroz muziku, uvijek donose snažnu emociju. Takođe, saradnja sa

profesorom Ćamilom Agovićem, koji je komponovao nekoliko mojih pjesama, bila je od velikog značaja, jer su te pjesme dobile novu dimenziju i postale još snažnije kroz njegovu interpretaciju.

Priznanja koja sam dobio tokom godina, kao što je "30. septembarska nagrada Rožaja" za poseban doprinos književnosti 2019. godine i "Povelja za doprinos nauci", svakako su me ispunila ponosom, ali za mene nisu samo cilj, već potvrda da moj rad ima uticaj i da doprinosim očuvanju kulturnog naslijeđa svog kraja. To su nagrade koje me podstiču da nastavim dalje, jer osjećam odgovornost prema svom narodu i kulturi.

Nagrada za pjesmu "Dojm me jetu", koja je bila objavljena na albanskom jeziku, također je bila važan trenutak, jer pokazuje da poezija može biti most između različitih naroda i kultura. Takva priznanja za mene nisu samo lična postignuća, već simbol toga da umjetnost zaista ima moć da spaja ljude, bez obzira na razlike.

Nagrade su uvijek priznanje za rad koji je prepoznat od strane društva, a to je najljepši trenutak svakog stvaratelja. Ipak, ja uvijek kažem da prava nagrada dolazi u trenutku kada mogu da vidim kako moje knjige i moj rad utiču na ljude, kako ih inspirišu i pomažu im da bolje razumiju svoje korijene i tradiciju.

Nagrade su svakako važne, ali prava vrijednost mog rada je u tome što sam doprinosio očuvanju nečega što je nemoguće procijeniti – kulturnog identiteta i narodnog blaga. Ako moj rad može barem na trenutak pomoći da se kultura ovog kraja sačuva i prenese na buduće generacije, to mi je najveće priznanje.

Redakcija: Da li mislite da je danas, u savremenom društvu, dovoljno pažnje posvećeno

očuvanju narodnog naslijeđa i tradicije?

Adem Kurpejović: Nažalost, mislim da ne. Naša tradicija i kultura, iako izuzetno bogate, često bivaju zanemarene u brzom tempu modernog života. Kroz internet i globalizaciju, mnoge stvari se brzo zaboravljaju, ali iako tehnologija napreduje, važno je da sačuvamo ono što nas čini jedinstvenima. Naravno, nije sve crno, ima mnogo ljudi, mladih i starijih, koji su posvećeni očuvanju kulture, ali treba više truda i pažnje da bi se to postiglo na širem nivou. Čuvanje tradicije nije samo zadatak pojedinca, već cijelog društva, svih nas.

Redakcija: Vaš opus uključuje i umetničku fotografiju, kao i stvaranje djela u drvetu. Kako uspijevate uskladiti sve te svestranosti i interesovanja?

Adem Kurpejović: Nikada ne zaboravljam da je svaki moj rad, bilo da je to književnost, slikanje, fotografija ili rad sa drvetom, oblik stvaranja i povezivanja sa nečim većim od nas. Te svestranosti su moja potreba da istražujem, da se izrazim i prenesem emocije na različite načine. Umjetnost nije samo knjiga, nije samo fotografija, ona je sve ono što nas okružuje. Svaka grana u kojoj radim donosi mi svoje zadovoljstvo, jer kroz svaku od njih izražavam duboko poštovanje prema svijetu i onome što nas čini potpunima.

Dakle, moj veliki arhiv fotografija, umjetničkih radova i djela u drvetu, kao i prilogi koje su o meni priredile inostrane i domaće televizijske stanice, predstavljaju priliku da proširim svoj rad i povežem se s još većim brojem ljudi. Sve ove aktivnosti, priznanja i priznanja koje sam dobio, podstiču me da nastavim da doprinosim kulturnom naslijeđu, jer vjerujem da umjetnost nije nešto što se samo stvara, već mora biti

življena i dijeljena sa svima, ističe Adem.

Redakcija: O vama i vašim djelima govore poznati književnici i publicisti, poput Božidara Proročića, Sretena Vujovića i nogih drugih. Smatrate li da je to još jedan dokaz vaše posvećenosti i truda koji ste uložili u svoje stvaralaštvo?

Adem Kurpejović: Da, svakako. Kada ljudi poput Božidara Proročića, koji kao ugledni književnik i publicista, prepoznaju moj rad i odaju mi priznanje, to za mene ima posebno značenje. Iako priznanja i pohvale nisu moj primarni cilj, ona svakako dolaze kao rezultat predanosti i strasti prema onome što radim.

Uvijek sam smatrao da je istinski uspjeh kada moje djelo doprinese nečemu većem – očuvanju kulture, narodnog blaga i tradicije. Naravno, podrška kolega, književnika, publicista i stručnjaka u mojoj oblasti, ne samo što me podstiče da nastavim, već je i dokaz da ono što radimo ima dublji uticaj na širu zajednicu. To je potvrda da je moj trud prepoznat i da moj rad nije samo lični izraz, već doprinos kulturnom naslijeđu.

Redakcija: Na kraju, šta biste poručili mladima koji možda

tek počinju da istražuju i vrednuju narodnu baštinu i tradiciju?

Adem Kurpejović: Moja poruka je jednostavna: Ne zaboravite odakle dolazite. Tradicija i kultura su temelj svakog identiteta, i ne smijemo dozvoliti da ih zaboravimo. Naša prošlost, naše pjesme, priče i mudrosti naših predaka su naši korijeni, i na njima gradimo svoju budućnost. Ne bojte se da istražujete, da pišete, slikate, stvarate. Svaka generacija ima svoju ulogu u čuvanju naslijeđa, a ja vjerujem da ćete vi, mladi, to učiniti bolje nego bilo ko drugi.

Redakcija: Hvala vam, gospodine Kurpejoviću, na ovom inspirativnom razgovoru. Vaš rad i posvećenost naslijeđu su neizmjerni, i siguran sam da ćete još dugo biti uzor i inspiracija mnogima.

Adem Kurpejović: Hvala i vama na ovom razgovoru. Nadam se da ćemo svi zajedno nastaviti očuvanje onoga što je najvrednije u našoj tradiciji.

Adem živi u Donjoj Lovnici, okružen velikom porodicom, koja je njegov najveći oslonac i izvor inspiracije.

Intervju sa Džemom Kurpejovićem, izvršnim direktorom kompanije „Subabe” d.o.o.

“Vizija daljeg razvoja kompanije „Subabe” d.o.o. iz Rožaja je: “Biti lider u drvoprerađivačkoj industriji u regionu, poznat po vrhunskom kvalitetu proizvoda i održivom poslovanju, uz istovremeno doprinosenje razvoju lokalne zajednice i očuvanju prirodnih resursa za buduće generacije.”

Pitanje: Gospodine Kurpejoviću, hvala Vam što ste odvojili vrijeme za ovaj intervju. Možete li nam reći nešto više o istoriji kompanije „Subabe” i kako je sve počelo?

Džemo Kurpejović: Hvala Vama na interesovanju. Za upliv u drvoprerađivačku industriju odlučili smo nakon što smo detaljno razmotrili naše okruženje i mogućnosti koje ono nudi, posebno u periodu nakon ratnih dešavanja iz okruženja. Prethodno smo istraživali razne biznis ideje, a jedna od njih bila je upravo otvaranje preduzeća iz oblasti drvoprerađivačke. Naše šume su oduvijek bile poznate po kvalitetnom drvetu, te smo uočili potencijal za pokretanje lokalnog pogona koji bi prerađivao drvo i proizvodio širok spektar proizvoda poput lamperije, patosa i elemenata za drvene kuće. Cilj nam je bio ne samo da budemo konkurentni na tržištu već i da podržimo lokalnu ekonomiju, zapošljavamo ljude iz Rožaja i primijenimo najsavremeniju tehnologiju u drvoprerađivačkoj industriji, čime bismo dugoročno doprinijeli razvoju zajednice.

Preduzeće „Subabe” d.o.o. se nalazi na udaljenosti 1.3 km od centra grada, u smještene je u naselju Hurije. Preduzeće je osnovano 2002. godine i u kratkom vremenskom intervalu je uspjelo da dostigne norme i kvalitet obrade drveta koje zahtijevaju probirljivi kupci na lokalnim i regionalnim tržištima. Primarna djelatnost kojom se bavimo jeste proizvodnja i prodaja lamperija, patosa i elemenata za drvene kuće. Takođe se bavimo proizvodnjom lajsni, broskog patosa, obloga za zidane kuće, kao i pervajza za vrata i prozore. Naše preduzeće se bavi i preradom drvene rezane građe kao i distribucijom pomenutih materijala do krajnjih korisnika. Kao osnova, na kojoj se zasniva naša obrada drveta je automatska brenta za rezanje oble građe, komplet mašina za finalnu obradu drveta, kao i kompletna oprema za primarnu preradu građe, te sva potrebna oprema za dovoz i odvoz građe i gotovih proizvoda. Takođe, naše preduzeće raspolaže sa kompletnom opremom za oštrenje svih vrsta: glodala, noževa i testera, čime smo u binome povećali efikasnost naše kompanije.

Prema dosadašnjim iskustvima na tržištu smo prepoznatljivi kao pouzdan saradnik koji profesionalno posluje i distribuiraju svoje proizvode do krajnjeg korisnika. Do sada smo imali uspješnu saradnju sa preduzećima iz Republike Srbije, Republike Kosova, Bosne i Hercegovine, Albanije.

Neprekidno ulažemo u uvećanje naših proizvodnih kapaciteta, kao i u unapređenje kvaliteta naših proizvoda. Unapređujemo

proizvodnju, šireći spektar ponude i nivoa obrade drveta. Ovim izlazimo u susret potrebama i zahtjevima naših klijenata, kako na domaćem tako i na inostranom tržištu, istovremeno jačajući našu tržišnu poziciju i otvarajući nove mogućnosti za saradnju.

Otvoreni smo za sve prihvatljive poslovne ideje i uvijek ćemo izaći u susret potrebama naših klijenata u okviru naših mogućnosti.

Naš cilj je od samog početka bio proizvodnja visokokvalitetnih drvnih sortimenata, kao što su lamperije, patosi, elementi za montažne kuće i slično.

Pitanje: Koja je ključna djelatnost kompanije danas, i da li možete izdvojiti neko od Vama posebno dragih priznanja koje ste dobili za uspješno poslovanje?

Džemo Kurpejović: Naša glavna djelatnost je proizvodnja lamperija, patosa i elemenata za

Jedan od proizvodnih pogona

drvene kuće. Takođe se bavimo proizvodnjom lajsni, broskog patosa, obloga za zidane kuće, kao i pervajza za vrata i prozore.

Pored toga, imamo kapacitete za rezanje građe, što nam omogućava da pružimo kompletnu uslugu našim klijentima, od sirovine do gotovog proizvoda. Radimo obradu drveta prema svim porudžbinama i specifikacijama kupaca. Dakle, u dogovoru sa kupcima, možemo isporučivati sve vrste rezane građe, svih dimenzija i nivoa obrade. U prilogu ovog intervjua možete pogledati nekoliko naših fotografija u vezi proizvoda.

Što se tiče samih sertifikata o poslovnoj uspješnosti Kurpejović ističe da im je od posebne važnosti dodjeljivanje sertifikata sa bonitetnom ocjenom **A+**, koje za naše preduzeće predstavlja značajno priznanje za poslovnu izvrsnost. Ova ocjena potvrđuje da se preduzeće nalazi u grupi preduzeća sa najvišim nivoom poslovne stabilnosti i kredibiliteta u Crnoj

Gori. Sertifikat je dokaz da je ovo preduzeće ispunilo sve kriterijume za 2023. godinu i da spada u sami vrh bonitetne izvrsnosti, što može povećati povjerenje klijenata, partnera i investitora u preduzeće. Ova vrsta priznanja doprinosi daljoj afirmaciji poslovne reputacije i otvara mogućnosti za rast i razvoj.

Pitanje: Koje su prednosti Vaših proizvoda u poređenju sa konkurencijom?

Džemo Kurpejović: Naš najveći adut je kvalitet. Korišćenje najsavremenijih mašina omogućava nam visok nivo preciznosti i efikasnosti u radu. Osim toga, naše cene su veoma konkurentne, što nas čini atraktivnim partnerom za mnoge klijente, kako lokalno, tako i šire.

Pitanje: Koliko je važno ulaganje u tehnologiju za Vašu kompaniju?

Džemo Kurpejović: Ulaganje u tehnologiju je ključno za naš uspjeh. Bez najsavremenijih

mašina ne bismo mogli da postignemo nivo kvaliteta i kapaciteta koji danas imamo. Ove mašine ne samo da olakšavaju proizvodne procese, već omogućavaju i bržu isporuku proizvoda, što je važno za naše klijente.

Pitanje: Koliko zaposleni doprinose uspjehu kompanije?

Džemo Kurpejović: Naši zaposleni su stub kompanije. Imamo tim ljudi koji su stručni i iskusni u svom poslu, i njihova posvećenost je ono što nas izdvaja. Njihovo znanje, zajedno sa modernom opremom, ključ je našeg uspjeha.

Ogromnu podršku i za uspjeh u preduzeću dugujem svom bratu Senadu sa kojim uspješno vodimo navedene preduzeće kroz sve ove godine unazad. Vjerujem da će i u narednom periodu, naš uspjeh biti još veći zahvaljujući novim generacijama Kurpejovića koje pokazuju veliko interesovanje za bavljenje ovom vrstom biznisa, kao što je Senadov sin Anes i moj Dino, izuzetno vrijedni i marljivi radnici.

Pitanje: Kako vidite budućnost vašeg preduzeća u narednom periodu?

Džemo Kurpejović: Kao svaka ozbiljna kompanija planiramo dalje širenje iste, kako u pogledu proizvodnih kapaciteta, broja uposlenih, tako i tržišta. Drvena montažna gradnja postaje sve popularnija, a mi želimo biti lideri u toj oblasti. Kvalitet i inovacije ostaju naš prioritet.

Pored proširenja postojećih kapaciteta, planiramo i uvođenje novih proizvoda koji

prate savremene trendove u građevinarstvu i uređenju enterijera. Takođe, istražujemo mogućnosti za izvoz na strana tržišta, jer vjerujemo da naši proizvodi mogu biti konkurentni i van granica Crne Gore.

Međutim, budućnost naše kompanije je neizvjesna iz razloga što se u ovoj oblasti dešavaju okolnosti koje u najmanju ruku predstavljaju biznis barijeru našem daljem poslovanju. Naime, bez obzira na činjenicu da smo u ovoj oblasti prepoznati kao preduzeće koje redovno izmiruje sve svoje obaveze prema državi i uposlenim radnicima, kao preduzeće koje je unazad par decenija imalo velika ulaganja u tehnologiju, u poslednje vrijeme smo izloženi nekorektnim tenderima odnosno Javnim pozivima koje objavljuje Uprava za gazdovanje šumana i lovištima.

Pitanje: Trenutno ste predstavljani na način da ste se registrovali preko web stranice moja-djelatnost.me, da li ste razmisljali da promociju svoje kompanije obavite i na neki drugi način ili vam je preporuka kupaca najvažnija reklama?

Džemo Kurpejović: Iako smo trenutno registrovani preko web stranice www.moja-djelatnost.me, svjesni smo važnosti šire promocije naše kompanije. Razmatrali smo i druge načine promocije, poput digitalnog marketinga, društvenih mreža i učešća na sajmovima drvne industrije. Ipak, smatramo da je preporuka kupaca najvažnija reklama, jer kvalitet naših proizvoda i usluga govori sam za sebe. Zadovoljni klijenti često dijele svoja pozitivna iskustva,

što nam omogućava da gradimo dugoročne odnose i proširimo bazu klijenata putem ličnih preporuka.

Pitanje: Koja je poruka za Vaše nove klijente, i koja je vizija daljeg razvoja vaše kompanije?

Džemo Kurpejović: Naša poruka je jednostavna: Mi smo tu da Vam ponudimo vrhunski kvalitet po pristupačnim cijenama. *Bilo da gradite drvenu kuću, renovirate enterijer ili tražite specifične drvene proizvode, "Subabe" d.o.o. je tu da Vam pruži rješenje koje traje.*

Vizija preduzeća "Subabe" je usmjerena na dugoročan razvoj, inovaciju i održivost u drvnoj industriji, uz poseban fokus na podršku lokalnoj zajednici i očuvanju prirodnih resursa, i ona glasi:

"Biti lider u drvoprerađivačkom regionu, poznat po vrhunskom kvalitetu proizvoda i održivom poslovanju, uz istovremeno doprinosenje razvoju lokalne zajednice i očuvanju prirodnih resursa za buduće generacije."

Hvala Vam na ovom detaljnom razgovoru. Želimo Vam puno uspjeha u budućim poduhvatima.

Džemo Kurpejović, rođen 1969. godine, oženjen je Almerom Nurković, s kojom ima troje uspješne djece. Njegova kćerka **Semra** je magistrica sanitarnog i tehnološkog inženjeringa, dok je **Džeja** studentkinja treće godine Fakulteta primijenjene psihologije. Njegov sin **Dino** studira na drugoj godini Fakulteta za državnu bezbjednost. Sva njegova djeca studiraju u Podgorici, gdje postižu značajne uspjehe u svojim oblastima.

Pogon za proizvodnju broskog patosa

Poljoprivredno gazdinstvo Nedžada Kurpejovića, intervju sa Nedžadom Kurpejovićem, vlasnikom registrovanog gazdinstva

“Razvoj poljoprivrede kroz organsku proizvodnju i planovi za širenje asortimana. Fokusirajmo se na očuvanje tradicije, ali i na inovacije, kako bi naši proizvodi bili konkurentni na tržištu.”

Redakcija: Poštovani Nedžade, hvala što ste odvojili vrijeme za razgovor. Možete li nam na početku reći nešto više o svom poljoprivrednom gazdinstvu i kakve sve aktivnosti obavljate?

Nedžad Kurpejović: Hvala i vama na pozivu. Moje gazdinstvo, koje s puno strasti i posvećenosti vodim, specijalizovano je za proizvodnju kvalitetnog krompira, tovnih pilića i stočarstvo. Uz to, bavimo se i plasteničkom i vanplasteničkom proizvodnjom povrća, čime smo u mogućnosti da ponudimo širok spektar proizvoda našim kupcima. Na gazdinstvu imamo uvijek više od tri grla krupne stoke, čime dodatno obogaćujemo našu proizvodnju i osiguravamo stabilnost u poslovanju. Jedan od ključnih faktora za vrhunski kvalitet naših proizvoda jeste činjenica da se svi naši poljoprivredni usjevi gaje uz korištenje organskog đubriva, što doprinosi zdravlju zemljišta i biljaka, a time i samom kvalitetu proizvoda.

Domaći mliječni proizvodi, poput sira, kajmaka, suvog mesa i kiselog mlijeka, proizvedeni su uz maksimalnu pažnju, u higijenski obezbijeđenim uslovima, i isti se proizvode na stari tradicionalni

način što doprinosi da su okusi bogatiji i autentičniji.

Najveći dio prodaje ostvarujemo na području opštine Rožaje, gdje su naši proizvodi postali prepoznati za domaćinsku, zdravu i prirodnu hranu.

Redakcija: Koji su to najveći izazovi s kojima se susrećete u svakodnevnom radu?

Nedžad Kurpejović: Jedan od najvećih izazova sa kojima se suočavamo svakodnevno je nedostatak sopstvenog zemljišta. Taj problem rješavali tako što zakupimo zemljište veće površine, na duži period, pa sada možemo obrađivati zemljište i gajiti sve potrebne kulture. Takođe, veliki problem nam predstavlja loša putna infrastruktura do naših objekata za stoku, što otežava transport i distribuciju naših proizvoda. Još jedan problem je nedostatak vode, zbog čega smo primorani da kupujemo cisternu vode, što dodatno povećava troškove, posebno u sušnim godinama poput ove 2024. godine.

Osim ovih izazova, značajan problem koji dodatno otežava naš rad je i nedostatak odgovarajuće poljoprivredne mehanizacije. Naše gazdinstvo ne raspolaže sa kompletnim setom mašina koje bi nam omogućile efikasniju obradu zemljišta, pa se najveći dio poslova obavlja ručno kao što sadimo krompir naprimjer. Poslovi poput oranja zemljišta, freziranja, vađenjem krompira, prikupljanjem sijena za stoku i baliranje istog obavljamo uz pomoć komšija koji posjeduju potrebnu mehanizaciju. Iako smo zahvalni na pomoći, ovakav način rada značajno povećava naše troškove, čineći ovaj dio posla manje isplativim i efikasnijim.

Nadamo se da će se, u budućnosti, stvoriti uslovi za nabavku odgovarajuće mehanizacije koja bi nam olakšala posao i omogućila veću produktivnost.

Još jedan značajan izazov s kojim se suočavamo u proizvodnji jeste duga i hladna zima, koja ozbiljno utiče na proizvodne procese, posebno u plastenicima. Zbog niskih temperatura, kasni rast biljaka i produžava se vrijeme potrebno za berbu, što negativno utiče na našu efikasnost i tržišnu ponudu. Ovaj problem postaje naročito izražen u zimskim mjesecima, kada su dnevne temperature vrlo niske, a noću padaju još drastičnije. U narednom periodu, naš prioritet biće iznalaženje održivih rješenja za izgradnju kvalitetnijih plastenika te zagrijavanje istih, koja ne samo da će omogućiti bolje uslove za rast biljaka, već će biti ekološki prihvatljiva i ekonomična. Razmišljamo o alternativnim izvorima energije, poput solarnih sistema ili korišćenja obnovljivih izvora, kako bismo smanjili troškove i učinili proizvodnju otpornijom na klimatske uslove. Za sve ove izazove, te iznalaženje odgo-

varajućih rješenja potrebna je izdašnija podrška nadležnih organa, naglašava Nedžad.

Redakcija: Nedžade, znamo da se vaša proizvodnja širi. Možete li nam reći nešto više o asortimanu proizvoda koje trenutno proizvodite i kakvi su vaši planovi za proširenje proizvodnje?

Nedžad Kurpejović: Da, naše gazdinstvo se širi i trudimo se da stalno unapređujemo proizvodnju. Trenutno se bavimo proizvodnjom različitih poljoprivrednih kultura, kao što su krompir (agria, kenebek, rudolf), kupus (bijeli i crveni), mahunarske kulture poput pasulja, graška i boranije, šargarepa, morska repa, tikve, cvekla, crni i bijeli luk, blitva, spanać i sl. Plastenička proizvodnja obuhvata paradajz izuzetnog kvaliteta, papriku, krastavac, salatu. Planiramo da proširimo asortiman i povećamo kapacitet proizvodnje, posebno u plasteničkoj proizvodnji, kako bismo mogli zadovoljiti rastuću potražnju na tržištu. Takođe, radimo na unapređenju uslova za veću efikasnost i kvalitet u proizvodnji, kako bismo našim kupcima pružili što bolji i zdraviji proizvod. Nadamo se da će naš rad i dalje biti prepoznat i da će se tržište širiti kako bi smo mogli ostvariti još veći doprinos lokalnoj ekonomiji.

U poslednje vrijeme, sve više razmatramo i mogućnosti za razvoj agroturizma, jer se mnogi mještani iz grada interesuju za boravak u seoskom okruženju, želeći da iskuse život na selu, upoznaju tradiciju i uživaju u domaćim proizvodima. U sklopu domaćinstva, gosti bi mogli kod nas uživati u domaćim mliječnim proizvodima, ubirati sami plodove itd. Mislim da oblast agroturizma ima ogromne potencijale u ruralnim područjima, i da njegovo vrijeme u ovim krajevima tek dobija na značaju, ističe Nedžad.

Redakcija: S obzirom na značaj mljekarstva u crnogorskim planinskim područjima, pa dakle i za ovo područje, koje prednosti, prilike, slabosti i prijetnje vidite za razvoj ove grane poljoprivrede?

Nedžad Kurpejović: Mljekarstvo u ovom kraju ima duboke istorijske korijene i predstavlja ključnu granu ruralne privrede. Prednosti su mnogobrojne, naročito kada govorimo o pašnjačkom načinu uzgoja stoke, koji omogućava visoku interakciju sa prirodnim resursima i njihovo unapređenje. Takođe, naslijeđe i iskustvo u proizvodnji tradicionalnih sireva, kisjelog mlijeka i kajmaka pružaju dodatnu vrijednost proizvodima sa ovog područja.

Međutim, iako imamo značajne prednosti, postoje i prilike za dalji napredak. Jedna od njih je povećanje produktivnosti mlijeka kroz poboljšanje ishrane životinja, kao i iskorišćavanje potencijala za razvoj iskustvenog turizma. Osnivanje sektorskog udruženja mljekara pri Privrednoj komori Crne Gore također bi doprinijelo boljoj organizaciji i promociji sektora.

Ipak, postoje i slabosti koje ne možemo zanemariti. Nedostatak investicija i nerazvijeno tržište poljoprivrednih kredita ozbiljno usporavaju napredak. Takođe, izazovi poput nedostatka sistema kontrole kvaliteta na liniji otkupa, mali broj organizovanih otkupnih stanica i nedovoljna upotreba silaže u ishrani ostavljaju prostor za poboljšanja. Ove slabosti možemo prevazići uz bolje organizovanje i promociju sektora, kao i ulaganje u infrastrukturu i edukaciju.

Kao prijetnje, naveo bih povećanje cijena stočne hrane i izbijanje bolesti u stočarstvu, što može negativno uticati na stabilnost sektora. Takođe, postojanje administrativnih barijera, poput nedostatka komercijalnih kreditnih linija za implementaciju IPARD-a, može usporiti realizaciju potrebnih investicija.

S obzirom na sve ove aspekte, smatram da uz odgovarajuće strateške mjere i ulaganje u infrastrukturne projekte, mljekarstvo u može postati još konkurentnije i održivije u ovom region Crne Gore.

Redakcija: Na vašem gazdinstvu bavite se i proizvodnjom neznatne količine pilećeg i ćurećeg mesa, i ova proizvodnja još uvijek nije ključni segment vašeg gazdinstva. Možete li nam

Detalji sa poljoprivrednog gazdinstva

Jedan od asortimana proizvodnje

reći nešto više o tome kako vidite potencijal za širenje ove proizvodnje u budućnosti i šta bi, po vašem mišljenju, bilo potrebno da biste ozbiljnije krenuli u ovaj vid proizvodnje mesa? Da li smatrate da je potrebna veća podrška resornog ministarstva za razvoj ove oblasti?

Nedžad Kurpejović: Proizvodnja pilećeg mesa na našem gazdinstvu još uvijek nije jedan od ključnih segmenata, već je više orijentisana prema sopstvenim potrebama i potrebama šire porodice, slično kao što to radimo i sa proizvodnjom ćurećeg mesa, ali u manjim količinama. Iako smo ispitivali načine kako bi proizvodnja pilećeg mesa mogla funkcionisati na većem nivou, smatram da su za ozbiljniji razvoj ovog sektora potrebni značajni ulazi u obliku podrške, kako od strane resornog ministarstva, tako i u smislu ulaganja u infrastrukturu i mehanizaciju.

U ovoj oblasti postoje mnogi izazovi, poput obezbeđivanja adekvatnih objekata za tov pilića, kao i potrebne opreme koja bi omogućila efikasnu proizvodnju, uključujući sistem za ventilaciju, automatsko hranjenje i pijenje, kao i odgovarajuće uslove za

zdravlje i dobrostanje stoke. Pored toga, proizvodnja mesa, naročito pilećeg, zahteva veći kapital za početnu investiciju, kao i stalno praćenje tržišta i regulatornih uslova.

Zbog svega navedenog, smatram da bi uz veću podršku Ministarstva poljoprivrede i drugih relevantnih institucija, kao i uz pristup povoljnijim subvencijama i premijama, mogli ozbiljnije da uložimo u ovu vrstu proizvodnje. Trenutno se, kao i u drugim segmentima, trudimo da održimo kvalitet i sigurnost, ali uvereni smo da bi ozbiljniji iskorak u proizvodnji pilećeg mesa, uz odgovarajuću podršku, mogao postati važan deo našeg poslovanja u budućnosti.

Redakcija: Nedžade, rekli ste da je vaš uspjeh rezultat izuzetne podrške vaše porodice, a posebno vašeg brata Rafeta i njegove djece. Možete li nam nešto više reći kako izgleda ta svakodnevna pomoć i kako vaša porodica doprinosi svakom aspektu vašeg gazdinstva?

Nedžad Kurpejović: Upravo tako, ovaj posao ne bi bio moguć bez nevjerovatne podrške mog brata Rafeta, njegove djece i ostalih članova porodice. Rafet, uz pomoć svojih trojice sinova – Abida, Nijaza i Amara, kao i njegove ćerke, svakodnevno ulažu ogroman trud i energiju. Brat Rafet je ključni oslonac u svim poslovima, od logistike do organizacije rada, dok njegova djeca,

iako vrlo mlada, prepoznaju važnost ovih poslova i ne štede nijedan trenutak da pomognu. Abid i Nijaz, koji pohađaju Medresu "Mehmet Fatih" u Podgorici, uprkos svojim obavezama, uvijek nađu vremena da se uključe u sve ključne poslove na farmi. Njihova posvećenost i predanost radu na gazdinstvu nisu samo impresivni, već su i inspiracija za nas sve.

Dodatno, ovi momci se mogu pohvaliti izuzetnim sportskim uspjesima, posebno u džudou, gdje ostvaruju sjajne rezultate, što je još jedan dokaz njihove discipline i upornosti. Supruge, i moja i Rafetova, svakodnevno su prisutne u svim aktivnostima i u velikoj mjeri doprinose održavanju domaćinstva i brizi za našu porodicu. Bez njih, ovaj posao ne bi bio ni zamisliv, jer su njihova ljubav, predanost i požrtvovanost temelj na kojem je sve izgrađeno. Uvjereni smo da samo zajedničkim radom, uvažavanjem i ljubavlju prema onome što radimo, možemo nastaviti ostvarivati uspjehe na ovom putu.

Redakcija: Kako ocjenjujete podršku koju pruža Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede za vaše gazdinstvo i seoska domaćinstva uopšte?

Nedžad Kurpejović: Podrška Ministarstva poljoprivrede, šuma-

rstva i vodoprivrede je od velike važnosti za nas poljoprivrednike. Prije svega, mogućnost da se registrujemo kao porodično poljoprivredno gazdinstvo otvara nam vrata za ostvarivanje prava na subvencije i premije koje su veoma značajne za razvoj našeg poslovanja. Takođe, podrška stočarskoj proizvodnji, premije u odnosu na proizvodnju mliječnih proizvoda, omogućava nam da radimo u skladu sa tradicijom, ali i sa savremenim potrebama tržišta. Ipak, važno je napomenuti da bi poboljšanja u infrastrukturi i bolja dostupnost resursa, poput vode i energetske podrške, dodatno unaprijedila naš rad.

Ovo domaćinstvo je, uz povoljne uslove, uspjelo da otkupi kosačicu, koja nam pomaže pri košenju trave, kao i frezu za sitnjenje zemljišta, čime smo bar djelimično olakšali obavljanje određenih poslova. Međutim, obje mašine su malog kapaciteta i nisu u mogućnosti da zadovolje ozbiljnije potrebe jednog poljoprivrednog gazdinstva. Zbog toga, i dalje zavisimo od dodatnog angažovanja većih mašina za mnoge ključne poslove, što dodatno povećava naše troškove i čini proizvodnju manje efikasnom. Da bi se naš rad ali i rad ostalih seoskih domaćinstava značajno unaprijedio, bilo bi potrebno da se obezbijedi veća dostupnost mehanizacije

većeg kapaciteta, potrebno bi bilo da nadležno Ministarstvo obezbijedi povoljnije uslove kako bi došli u posjed neophodnih, osnovnih sredstava za rad, ističe Nedžad.

Redakcija: Na kraju, šta biste poručili mladim ljudima koji razmišljaju o ulasku u poljoprivrednu proizvodnju?

Nedžad Kurpejović: Poljoprivreda je izazovan, ali izuzetno zahvalan posao. Potrebno je puno truda i upornosti, ali ako voliš zemlju i životinje, nagrade su velike. Mladima bih poručio da se ne plaše da se upuste u poljoprivredu, jer uz pravu podršku i savremene tehnologije, može se mnogo postići. *Takođe, treba da se fokusiramo na očuvanje tradicije, ali i na inovacije, kako bi naši proizvodi bili konkurentni na tržištu.* Važno je ulagati u obrazovanje i stalno se usavršavati, jer samo tako možemo doprinijeti razvoju našeg sela i šire zajednice.

Redakcija: Hvala vam puno na ovom razgovoru, Nedžade, i želimo vam mnogo uspjeha u daljem radu!

Nedžad Kurpejović: Hvala i vama na interesovanju. Nadam se da će naše priče inspirisati druge ljude da se bave poljoprivredom i turizmom i da zajedno doprinosimo razvoju našeg kraja.

Intervju sa Selimom Kurpejovićem, vlasnikom istoimenog poljoprivrednog gazdinstva

“Poljoprivreda je temelj, a posvećenost ključ uspjeha - Razgovor sa Selimom Kurpejovićem, poljoprivrednikom sa vizijom i strašću prema prirodi”

Za prvi broj časopisa “Glas Kurpejovića”, razgovarali smo sa Selimom Kurpejovićem, vlasnikom uspješnog poljoprivrednog gazdinstva smještenog u selu Sređani, nadomak grada. Njegovo gazdinstvo obuhvata širok spektar poljoprivrednih i stočarskih aktivnosti, a u razgovoru sa njim saznali smo kako spaja tradiciju, inovacije i ljubav prema svom radu.

Redakcija: Selime, hvala što ste izdvojili vrijeme za razgovor. Možete li nam reći nešto više o vašem gazdinstvu i kako je sve počelo?

Selim Kurpejović: Hvala vama. Moje gazdinstvo se nalazi u Sređanima, poznatom kod nas kao Subabe, na prelijepom mjestu okruženom sa jedne strane šumama i pašnjacima sa druge strane. Ovdje sam odrastao, i od malena sam bio u kontaktu sa prirodom. Tokom svog radnog angažmana u “Gornjem Ibru” u Rožajama, uvijek sam se bavio

kako sa poljoprivredom tako i sa stočarstvom. Ti poslovi su mi donosili dodatne prihode, koji su značajno pomagali u pokrivanju kućnog budžeta. Poljoprivreda i stočarstvo su mi oduvijek bili bliski i predstavljali su važan oslonac u svakodnevnom životu.

Obrađujući zemlju svedočio sam svim izazovima koje poljoprivreda nosi, a danas, kao penzioner bavljene poljoprivrednim aktivnostima predstavlja moj način života, ali i strast. Bavim se stočarstvom – gajim ovce, koze, krave, kokoške, tovne ćurke, a pored toga imam i pčele. Takođe, jedan od mojih hobija je uzgoj pasa - šarplaninaca sa pedigreeom, koji su sada prepoznati u široj zajednici, posebno zahvaljujući mom sinu koji je izrazio posebnu zainteresovanost i ljubav prema ovim životinjama.

Redakcija: Imate veoma širok spektar djelatnosti na svom gazdinstvu. Koje od njih smatrate najvažnijima, a koje izazovnijima?

Selim Kurpejović: Svaka djelatnost ima svoje specifičnosti, ali stočarstvo je svakako temelj našeg gazdinstva. Ovce i jagnjad su stalna zaliha, dok je prodaja jagnjadi u posljednje vrijeme postala stabilna, a i cijene su trenutno na nivou koji

je zadovoljavajući. Pčelarstvo je također veoma značajno za nas, med je izuzetno tražen, a sve više ljudi prepoznaje njegov kvalitet. Nažalost, u posljednjih nekoliko godina, pčelarstvo je bilo prilično teško zbog loših vremenskih uslova i loše paše, što je ozbiljan izazov u ovom kraju.

Također, imam manji plastenik u kojem uzgajam povrće, a kada je rodna godina bavimo se i prikupljanjem šumskih plodova. Pašnjaci su bogati ljekovitim biljem, koje je specifično za naše podneblje, što našim proizvodima daje dodatnu vrijednost.

Redakcija: Selime, spomenuli ste pčelarstvo kao važan segment vašeg gazdinstva. Možete li nam reći nešto više o uslovima u kojima pčele funkcionišu, izazovima s kojima se susrećete i što izdvaja vaš med na tržištu?

Selim Kurpejović: Pčelarstvo je izuzetno zahtjevan posao koji traži odgovornost i upornost. Na početku, kada sam tek započinjao, bilo je mnogo učenja i eksperimenata, ali s vremenom

sam uspio da razvijem sistem koji donosi stabilan kvalitet meda. Kao što sam već istakao, moj pčelinjak nalazi se u prelijepom, netaknutom prirodnom okruženju, u blizini šumskih pašnjaka i livada bogatih biljem, što omogućava pčelama da sakupljaju nektar od različitih ljekovitih biljaka. To je ključ za proizvodnju meda koji je specifičan i visoko kvalitetan, naglašava Selim.

Međutim, uprkos svim prednostima koje pruža naš kraj, pčelarstvo nosi i mnogo izazova. Najveći problem u poslednjih nekoliko godina bio je loši vremenski uslovi za pašu. Svi znamo da pčele najbolje rade kad imaju dobru pašu, kad ima dovoljno cvjetova i biljaka koje mede. Nažalost, zbog klimatskih promjena, u poslednjih nekoliko godina smo imali vrlo hladna proljeća i nestabilna ljeta, što je značajno smanjilo količinu i kvalitet paše. Takođe, loša paša utiče na zdravlje pčela, jer ako nemaju

dovoljno hrane, ne mogu proizvoditi kvalitetan med. Pored toga, trudimo se da pčele budu zdrave i da naš med bude što prirodniji, koristeći što manje pesticida.

Iako smo suočeni s izazovima, imamo planove za proširenje pčelarstva. S obzirom na rastuću potražnju za našim proizvodima, želimo povećati broj košnica i uvesti nove proizvode poput propolisa i voska. Fokusiraćemo se na modernizaciju opreme i dalje poboljšanje kvaliteta, jer vjerujemo da će to omogućiti stabilniji rast našeg pčelarskog dijela gazdinstva.

Redakcija: Kao poljoprivrednik, vjerojatno se susrećete i sa drugim izazovima. Koji su trenutno najveći izazovi s kojima se suočavate, osim njih koje ste već naveli?

Selim Kurpejović: Najveći izazov su svakako slaba

vodosnabdijevanost i loš krak puta koji vodi prema Subabama. Putna infrastruktura je u vrlo lošem stanju i već godinama se na nju gleda s aspekta političke pripadnosti, pa su zbog toga naši problemi ostali u sjenci predizbornih obećanja. Asfaltiran put bi nam u velikoj mjeri olakšao rad, kako zbog lakšeg pristupa do tržišta, tako i zbog transporta materijala i proizvoda.

Također, i pored toga što koristim podršku Ministarstva poljoprivrede kroz premije i subvencije, potreban nam je još veći pristup poljoprivrednoj mehanizaciji. Bilo bi mnogo lakše kada bismo imali odgovarajuće mašine za obradu zemljišta i obavljanje ostalih poljoprivrednih i stočarskih poslova.

Redakcija: Da li vam državna podrška u vidu premija i subvencija pomaže u daljem razvoju vašeg gazdinstva?

Kako koristite ove mogućnosti?

Selim Kurpejović: Da, svakako. Premije za stočarstvo, kao i subvencije koje pruža Ministarstvo poljoprivrede, veoma su značajne za nas. Bez tih sredstava bilo bi teško održavati gazdinstvo na visokom nivou. Uključio sam se u sve raspoložive subvencije, naročito za stočarsku proizvodnju, jer oni koji imaju više grla mogu ostvariti značajnu podršku.

Za premije po grlu, kao što su premije za krave, priplodne junice i ovce, kao i za med, sve to pomoglo mi je da unaprijedim proizvodnju. Također, podržavam i korištenje planinskih pašnjaka, što je posebno korisno za veća stada.

Redakcija: **S obzirom na kvalitet proizvoda koje proizvodite, kako vidite budućnost vašeg gazdinstva i što planirate da unaprijedite?**

Selim Kurpejović: Budućnost vidim u daljem razvoju, posebno

u oblasti pčelarstva i stočarstva. Kvalitet proizvoda je na izuzetno visokom nivou, ali kao što sam rekao, loši vremenski uvjeti su ponekad prepreka. Planiram da unaprijedim proizvodnju mlijeka, meda, kao i proširujem stočnu proizvodnju. Također, razmišljam o proširenju plastenika i o tome da uvedem nove kulture koje bi mogle da se gaje u našem regionu.

Prije svega, želim i dalje ulagati u promociju našeg meda. Tržište prepoznaje kvalitet, a sa svakim novim kupcem dolazi i nova preporuka. Ako budemo nastavili sa održavanjem visoke kvalitete proizvoda, siguran sam da ćemo nastaviti s uspjehom, ističe Selim.

Redakcija: **Što biste poručili mladim poljoprivrednicima koji se žele baviti ovim poslom, s obzirom na vaše bogato iskustvo?**

Selim Kurpejović: Preporučio bih im da ne odustaju. Poljoprivreda je zahtjevnja, ali daje i velike nagrade.

Bitno je da se usmjere na kvalitet, jer tržište prepoznaje dobar proizvod. Također, važno je koristiti svaku priliku koju pruža država kroz premije i subvencije, jer to može biti velika pomoć, ali i olakšanje. Na kraju, ljubav prema radu i strpljenje su ključ uspjeha. Poljoprivreda nije za svakoga, ali onaj ko je u njoj vjeran i posvećen, sigurno će u budućnosti biti nagrađen.

Redakcija: **Hvala vam na ovom razgovoru, Selime. Vaša posvećenost i strast prema poljoprivredi i stočarstvu je očigledna. Želimo vam mnogo uspjeha u daljem radu i razvoju vašeg gazdinstva!**

Selim Kurpejović: Hvala vama. Nadam se da će uslovi biti bolji, a podrška poljoprivredi još veća. Poljoprivreda i stočarstvo moraju biti važna razvojna grana našeg društva, i važno je da svi zajedno radimo na unapređenju iste.

Intervju sa Amerom N. Kurpejovićem, predsjednikom mjesne zajednice Sređani

Intervju otkriva ključne izazove u vezi sa infrastrukturom mjesne zajednice Sređani i ukazuje na hitnost rješavanja problema vodosnabdijevanja, puteva, kanalizacije, rasvjete i kancelarijskih kapaciteta za budući razvoj sela.

Ključni problemi sa vodosnabdijevanjem i infrastrukturom

Redakcija: Gospodine Kurpejoviću, možete li nam objasniti kakva je trenutna situacija sa vodosnabdijevanjem u mjesnoj zajednici Sređani?

Amer N. Kurpejović: Nažalost, problem vodosnabdijevanja u Sređanima i okolnim selima traje već duži niz godina. Vodovod koji se trenutno koristi napravljen je prije više od 30 godina i tada je obuhvatio svega 11 domaćinstava koja su učestvovala u njegovom osnivanju. Taj sistem je daleko od dovoljnog da riješi potrebe dijela naselja koje gravitira prema džamiji, a koje sada broji blizu 40 domaćinstava i koje se snabdijeva iz vodovoda "Dobra voda". Projekat koji trenutno finansira *Uprava javnih radova* trebalo je do sada da trajno riješi problem vodosnabdijevanja, ne samo za Sređane, već i za sela Gornja i Donja Lovnica, Klanac, Čosovica, Ramoviće, Zloglavlje, Honiće, kao i zaseoka Tuzove Luke. Do sada je uloženo više od 2 miliona eura, ali voda još uvijek nije potekla, ističe Kurpejović.

Redakcija: Da li vam je poznato zašto je došlo do zastoja u realizaciji ovog važnog projekta?

Amer N. Kurpejović: Postoji niz razloga. Prvi problem su tehničke poteškoće tokom izvođenja radova, montiranja buster stanice, ali i loša koordinacija između izvođača radova i nadležnih institucija. Bilo je propusta u planiranju, a neki dijelovi projekta su naknadno revidirani zbog neadekvatne procjene potreba. Takođe, problem predstavlja i finansiranje, jer iako je značajan novac već uloženo, očigledno nije dovoljan da se radovi privedu kraju. Sve ovo doprinosi kašnjenju projekta, a mještani su i dalje bez adekvatnog vodosnabdijevanja.

Redakcija: Kakav je uticaj ovog problema na svakodnevni život mještana?

Amer N. Kurpejović: Nedostatak vode je veliki problem, posebno za poljoprivrednike koji ovdje žive kao i ljude koji se bave stočarstvom. Takođe, problem je još izraženiji kada se desi sušna ljetnja sezona kao što je bila ova iz 2024. godine, kada vode fali kako za piće tako i za ostale životne potrebe. Bez stabilnog snabdijevanja vodom, poljoprivredna proizvodnja pati, a to direktno utiče na ekonomsku situaciju u selu. Osim toga, mještani svakodnevno moraju da se oslanjaju na alternative koje su skupe i nepraktične, kao što su

cisterne i rezervoari za vodu. Ovaj problem nije samo ekonomski, već i zdravstveni, jer ograničava osnovne uslove za život.

Redakcija: Pored problema sa vodovodom, koji su drugi ključni infrastrukturni problemi sa kojima se suočavate?

Amer N. Kurpejović: Pored vodosnabdijevanja, suočavamo se s nizom drugih infrastrukturnih izazova. Prvi je *asfaltiranje makadamskih puteva u dužini do 1 kilometra*, što je jedan od važnih problema jer otežava pristup domaćinstvima, posebno tokom zimskih mjeseci. Pored toga, postojeći asfalt je u jako lošem stanju i potrebna je hitna *rekonstrukcija*. Pitanje *izgradnje kancelarije mjesne zajednice* i postavljanje javne rasvjete u urbanom dijelu naselja, te njegovo rješavanje je takođe značajno sa aspekta poboljšanja svakodnevnog života u ovoj zajednici.

Pitanje odvoda fekalnih i otpadnih voda takođe zahtijeva hitno rješenje. Nažalost, u našoj mjesnoj zajednici još uvijek ne postoji adekvatna infrastruktura za odvod fekalnih voda. Ovaj problem nije nov, ali je postao izrazito hitan zbog značajnog porasta broja stanovnika, posebno onih koji gravitiraju prema džamijskom naselju da ga tako

nazovem. S obzirom na povećanu populaciju, nedostatak sistema za odvod otpadnih voda predstavlja ozbiljan ekološki i zdravstveni rizik. Trenutni uslovi su daleko ispod standarda koji bi trebali da budu u jednoj ovakvoj zajednici, i rješavanje ovog pitanja mora biti prioritet.

Povećanje broja stanovnika u ovom dijelu naselja, dodatno je opteretilo postojeću infrastrukturu koja praktično i ne postoji kada je riječ o odvodu fekalnih voda. Ljudi su prisiljeni da koriste improvizovane sisteme, što nije dugoročno rješenje. Problem postaje još veći u zimskim mjesecima i tokom kišnih perioda, kada dolazi do prelijevanja i zagađenja, što predstavlja direktnu opasnost za zdravlje svih mještana.

Redakcija: Da li je bilo pokušaja da se problem odvoda fekalnih i otpadnih voda riješi kroz saradnju sa lokalnim vlastima?

Amer N. Kurpejović: Bilo je više pokušaja da se pitanje odvoda fekalnih voda riješi kroz zvanične kanale. Kao predsjednik mjesne zajednice, redovno sam slao zahtjeve i izlagao problem pred lokalnim vlastima. Međutim, do sada nismo vidjeli konkretne korake ka rješavanju ovog problema. Iako smo se obraćali

predsjedniku opštine Rožaje, gospodinu Rahmanu Husoviću, čini se da nema zainteresovanosti za probleme našeg kraja. Sve smo radili legalnim putem, kroz zvanične institucije, ali odgovori izostaju, što dodatno otežava našu situaciju.

Nažalost, odnos lokalnih vlasti, a posebno predsjednika opštine, gospodina Husovića, nije na zadovoljavajućem nivou. Iako smo nekoliko puta predali zahtjeve i obavijestili ih o hitnosti rješavanja pitanja fekalnih voda, nismo dobili potrebnu podršku. Ovo je problem koji zahtijeva brzu reakciju, ali do sada nismo vidjeli nikakvu konkretnu akciju ni na lokalnom ni na opštinskom nivou.

Uprkos nedostatku podrške, nećemo odustati. Ova pitanja su od suštinske važnosti za našu zajednicu, posebno u kontekstu očuvanja zdravlja i sigurnosti naših mještana. Planiramo nastaviti vršiti pritisak na lokalne vlasti i, ako bude potrebno, tražiti podršku na višim nivoima vlasti. Takođe ćemo pokušati da uključimo širu zajednicu i relevantne institucije kako bismo obezbijedili sredstva i pokrenuli projekat izgradnje kanalizacione infrastrukture

Redakcija: Gospodine Kurpejoviću, kako vidite buduću saradnju sa lokalnom samoupravom i koje su ključne aktivnosti koje planirate poduzeti u narednom periodu?

Amer N. Kurpejović: Neophodno je unaprijediti saradnju sa predstavnicima lokalne samouprave kako bi se konačno počelo rješavati nagomilane probleme sa kojima se suočava naša mjesna zajednica. Bez bliske saradnje i zajedničkih aktivnosti, teško ćemo postići napredak. Naš plan je da, u narednom periodu, intenziviramo komunikaciju sa opštinskim vlastima i pokušamo ih motivisati da se ozbiljno pozabave problemima u Sređanima. Posebno ćemo insistirati na definisanju jasnih prioriteta i strateških koraka.

Redakcija: Koji su, po vašem mišljenju, prioriteti koje treba riješiti u Sređanima, i kako se može unaprijediti rad ove mjesne zajednice?

Amer N. Kurpejović: Prvi i najvažniji prioritet je rješavanje problema vodosnabdijevanja, jer to pitanje direktno utiče na svakodnevni život i budućni razvoj cijelog kraja. Zatim, drugi ključni prioritet je izgradnja infrastrukture

za odvod fekalnih voda, što je trenutno veliki problem zbog nedostatka kanalizacione mreže.

Takođe, veoma je važno završiti asfaltiranje preostalih makadamskih puteva, popraviti postojeći oštećeni asfalt, i uvesti adekvatnu javnu rasvjetu, posebno u privrednim dijelovima naselja. Konačno, izgradnja kancelarije za mjesnu zajednicu bi značajno olakšala rad i omogućila bolju organizaciju i komunikaciju sa mještanima.

Organizacija MZ Sređani, kao i svaka mjesna zajednica (MZ), zavisi od aktivnog angažovanja stanovništva i lokalnih predstavnika. Trenutno ne postoji predstavnik u lokalnoj samoupravi ispred ove MZ i to nam čini veliki problem u realizaciji naših planova. Bez obzira na to što je razlog dijelom uslovljen i mogućnošću političkog zastupanja posljedica je i nedovoljnog angažmana stanovnika, manjka inicijative u organizovanju zajedničkih sastanaka.

Što se tiče prijema zahtjeva, MZ bi trebalo da funkcioniše kao direktan kanal između građana i lokalne samouprave. Ako postoji nedostatak komunikacije ili realizacije projekata, to može ukazivati na potrebu za boljom i drugačijom organizacijom te snažnijom koordinacijom između stanovništva i uprave.

Prostor za unapređenje rada ove zajednice može se pronaći u jačanju međusobne komunikacije među stanovnicima, aktivnijem uključivanju u opštinske inicijative, kao i organizovanju redovnih sastanaka na kojima bi se diskutovalo o prioritetima sela. Takođe, formiranje odbora koji bi se specijalizovao za konkretna pitanja (infrastruktura, voda, putevi) moglo bi donijeti pozitivne promjene.

Predložio bih i jače povezivanje s dijasporom, koja može pružiti podršku u realizaciji važnih projekata za Sređane.

Redakcija: Kako planirate realizovati ove ciljeve?

Amer N. Kurpejović: Prva faza je razgovaranje sa lokalnim vlastima o definisanju prioriteta projekata. Naši predstavnici će nastaviti da insistiraju na rješavanju ovih ključnih problema kroz redovne sastanke i aktivnosti u saradnji sa opštinskim strukturama. Takođe, planiramo da uključimo i mještane u proces odlučivanja i sprovođenje, jer bez njihove podrške i aktivnog učešća, mnogi od ovih projekata neće biti realizovani.

Redakcija: Da li vidite mogućnosti za veći angažman lokalne vlasti u narednom periodu?

Amer N. Kurpejović: Vjerujem da postoji prostor za poboljšanje saradnje, ali to zavisi od volje lokalnih vlasti da prepoznaju naše potrebe. Mi ćemo nastaviti vršiti pritisak i predlagati rješenja, jer smatramo da samo kroz zajednički rad možemo osigurati dalji razvoj našeg kraja. Naša zajednica zaslužuje bolje uslove, a to ćemo postići samo kroz aktivnu i konstruktivnu saradnju sa predstavnicima opštine.

Redakcija: Kakva je vaša poruka mještanima i nadležnim institucijama?

Amer N. Kurpejović: Mještanima bih poručio da ostanu strpljivi i da nastavimo zajedno raditi na rješavanju problema koji nas godinama muče. Sa druge strane, od nadležnih institucija očekujem bržu reakciju i veću podršku, jer je ovo problem koji nije samo naš, već cijele zajednice. Ovi projekti, posebno vezani za vodosnabdijevanje, su od vitalnog značaja i moraju se hitno završiti.

Redakcija: Zahvaljujemo se na izdvojenom vremenu za intervju i na konstruktivnoj diskusiji, koja je bila od velikog značaja za bolje razumijevanje trenutnih izazova i planova za budućnost.

Amer N. Kurpejović: Na kraju, želim izraziti zahvalnost redakciji časopisa "Glas Kurpejovića" za intervju. Takođe, želim naglasiti da ćemo, uz podršku svih mještana, istrajati u našim namjerama i nastojaćemo da zajednički radimo na realizaciji svih planiranih programskih aktivnosti. Nadamo se da će naša posvećenost donijeti rezultate koji će unaprijediti kvalitet života svih mještana Mjesne zajednice Sređani.

Intervju sa Irfanom Sancakli Kurpejović,

Sjećanja na rodni kraj mojih roditelja i dalje su snažna, a posvećenost porodici i tradiciji pomaže mi da ostanem povezan s korijenima, bez obzira koliko daleko fizički bio.

Razgovaramo sa Irfan Sncakli Kurpejović, sinom Haćima Kurpejovića, istaknutim predstavnikom naše dijaspore u Turskoj, osnivačem novine "Balkan Haber Gazetesi" u Istanbulu, čovjekom koji baštini kulturu, običaje, tradiciju i koji je maksimalno posvećen kulturi Balkana.

Hvala gospodine Kurpejović na izdvojenom vremenu. Prije početka razgovora želimo da napravimo kratak uvod u priču koja je interesantna za naš razgovor. Naime Dr Andrijašević Živko, Rastoder Šerbo, u knjizi "Istorija Crne Gore od najstarijih vremena do 2003", Podgorica 2006., Dr Ejup Mušović i mnogi drugi u svojim knjigama govore o iseljavanju stanovništva iz Crne Gore, stavljajući u prvi plan ekonomske motive. Kako je Crna Gora bila i ostala jedna od privredno nedovoljno razvijenih republika SFRJ, bile su karakteristične ekonomske migracije, odmah u posleratnim godinama prema Vojvodini i to su bili uglavnom Crnogorci. Muslimani su bili zahvaćeni talasom migracija od 1950. do 1970. godine - prema Turskoj, zatim prema Sarajevu, Zagrebu i djelimično prema Beogradu. Prema Turskoj su se u najvećem broju iselili Muslimani iz rožajskog kraja, smatra se oko 4.500 lica, dok su iz Bihora, Bijelog

Polja, Plava i Gusinja to bili samo pojedinačni slučajevi. Jedan dio tih Muslimana zadržao se u Makedoniji i tamo žive njihovi potomci. Vaša porodica je bila jedna od onih koje su migrirale za Tursku. Muhadžiri su naseljavani u istanbulskim pregrađima: Pendik, Kučukoj i u drugim turskim gradovima.¹

Pitanje: Možete li nam reći nešto više o putevima dolaska vaših roditelja i ostale porodice u Istanbul?

Irfan Sancakli: Hvala vama na interesovanju i jako mi je drago zbog osnivanja ovog časopisa. Priča dolaska porodice Haćima Kurpejović u Istanbul vezuje se kroz zajedničku istoriju migracija. Naime, porodica Kurpejovića je 1968. godine, zajedno sa mnogim drugim porodicama iz Rožaja, Bijelog Polja, Tutina i Sjenice, migrirala u Tursku. Oni su smješteni u Okrug koji se zvao *Bayrampaşa*, dok su Muhadžiri iz Novog Pazara bili smješteni u drugi Okrug - Pendik. Kako sam ja rođen dvije godine nakon njihovog doseljenja u Tursku, roditelji, braća i sestre su mi pričali o putu i naporima koje su morali da pretrpe na tom putovanju.

Način njihovog putovanja je na samom početku nosio neizvjesnost iz razloga što iseljenicima nije bilo dozvoljeno da idu kraćim putem, što je tada zahtijevano od Jugoslavije pa su morali putovati preko Makedonije i Grčke, koristeći neuslovne vozove i autobuse. To je bio dugi i naporan put.

Po dolasku u Tursku, porodica Kurpejović je nastanjena u *Sağmalcılar*, mjestu u okrugu *Bayrampaşa* u provincijskom dijelu Istanbula u Turskoj. To mjesto je bilo poznato

i po čuvenom zatvoru *Sağmalcılar Cezaevi*², osnovan 1968. godine na površini od 120.000 m².

Region *Sağmalcılar* se kasnije povezalo sa opštinom *Bayrampaşa*, u kojoj je živelo mnogo drugih porodica koje su doselile iz naših krajeva. Porodica Kurpejović je u *Sağmalcılar* bila jedina porodica sa tim prezimenom, ali su brzo uspostavili kontakte sa ostalim muhadžirima i lokalnim trgovcima, odnosno brzo su uspjeli da se integrišu i postanu dio lokalne zajednice. Najveći broj muhadžira u ovom kraju je bilo sa prezimenom: Ličina, Murići, Balote, Dacići i ostali.

To je vrijeme brojnih izazova sa kojima su se svi susretali, počev od problema kao što su nepoznavanje turskog jezika, nedostatak obrazovanja i zanata, što je otežavalo pronalazak posla i osiguranje egzistencije. Mogu slobodno reći da nas je u tom periodu zajedništvo naše zajednice održalo, iako nismo imali stabilne poslove, oslanjali smo se na međusobnu podršku i pomoć drugih iseljenika koji su se već snašli.

Većina ljudi koji su se smjestili u Pendiku radila je u fabrikama, što im je omogućilo da zarade, ali, nažalost, mnogi nisu imali priliku da značajno povećaju svoj životni standard zbog

1. Cit. prema: E. Mušović, Muslimani Crne Gore, 152.

2. Krajem 2000. godine, mnogi zatvorenici širom Turske su štrajkovali glađu u znak protesta protiv sistema ćelija u zatvorima tipa F.U tim zatvorima je 19. decembra 2000. pokrenuta operacija pod nazivom "Hayata Dönüş Operasyonu", u kojoj su poginule 32 osobe, uključujući 12 zatvorenika u zatvoru *Sağmalcılar Cezaevi*.

toga. Rad u fabrici je često bio fizički težak i sa nižim primanjima, što je ograničavalo njihove mogućnosti da zarađuju dovoljno za svoju porodicu.

Moja porodica se počela baviti trgovinom u **Kapali čaršiji**³, mjestu koje je i danas nezaobilazan trgovački centar, mjesto susreta istorije u kupovine. Znanje jezika nam je bilo od izuzetne važnosti za uspješno bavljenje ovim poslom ističe Kurpejović, jer smo se između ostalog usredsredili i na podršku trgovcima koji su dolazili iz bivše Jugoslavije. Posao trgovine nam omogućava da postanemo prepoznatljivi među trgovcima iz Jugoslavije, da izgradimo povjerenje među njima, ten a tom osnovu izgradimo i temelje za uspješnu egzistenciju i obezbjeđivanje znatno boljih uslova za život.

Kurpejović zaključuje da, bez obzira na činjenicu da su mnogi migrirali u Tursku iz ekonomskih razloga tražeći bolji život u njoj, veliki broj njih se suočio sa siromaštvom i životom u vrlo lošim uslovima, gdje su doseljenici često živjeli u neformalnim naseljima i vrlo lošim smještajima. Bez društvene i ekonomske podrške, snalaženje je bilo nužnost, a oslanjanje na zajednicu i poznanike iz prethodnih migracionih talasa je bio ključ za preživljavanje. Kurpejović navodi još jedan podatak da se određeni broj

*Porodica Haćima Kurpejovića i dio rodbine, snimljeno prije odlaska za Tursku
Izvor: Sopstvena arhiva*

porodica pokajao (“popišmanio”) zbog dolaska, te da su se uz velike probleme, ali i uz veliku podršku koju je tada istaknuti političar Dr Abdul Kurpejović dao, određeni broj porodica vratio u bivšu Jugoslaviju. U znak tih povratnika i danas ima ulica koja nosi naziv *Pişman Mahala* u naselju *Bayrampaşa*.

Novinar: Prezime Sncakli vaša porodica je uzela kao znak identiteta i porijekla. Možete li nam objasniti važnost ove promjene prezimena u vašem životu i životu vaše porodice?

Irfan Sncakli: Promjena prezimena bila je ključna za integraciju u tursko

društvo. Iako je to bio dio procesa prilagođavanja, naši roditelji su se trudili da očuvaju uspomenu na mjesto iz kojeg su došli. Prezime Sncakli, koje znači “iz Sandžaka,” stalno nas podsjeća na naše korijene. Bilo je to važno i za prihvatanje u novoj sredini, jer su Turci često bolje razumjeli i prihvatili ljude koji su se prilagodili njihovom načinu života, a prezime je bilo jedan od koraka u tom pravcu.

Novinar: Osnivač ste novina “Balkan Haber Gazetesi”, a bili ste menadžer u TV Rumeli gdje ste vodili program pod nazivom “Bošnjak Kahveşi – Bošnjačka kahva”, zatim

3. Kapali čaršija, natkriveni kompleks koji podsjeća na pravi mali grad sa dnevnim protokom hiljada zaposlenih i kupaca. Kapali čaršija predstavlja veličanstvenu građevinu sa lavirintskim enterijerom koja sadrži hiljade prodavnica koje prodaju sve vrste proizvoda, od tekstila do antikviteta i vjekovima je bila destinacija za kupovinu.

Temelj Kapali čaršije, jedne od najvažnijih znamenitosti u Istanbulu, su postavljeni 1461. godine sa strukturama koje je podigao sultan *Mehmed II Osvajač*, ne bi li donio prihode *Aja Sofiji*. Kapali čaršija, koja je vremenom postala najvažniji trgovinski centar regiona, počeo je da služi i kao važan finansijski centar, u kome se trguje draguljima i plemenitim metalima iz cijelog svijeta.

Definisana ne samo kao najstariji već i kao najveći tržišni centar na svijetu, Kapali čaršija je prošla kroz nekoliko renoviranja, nakon požara i zemljotresa, od strane poznatih arhitekata, uključujući i Sarkisa Balijana. Istorijski i kulturno važna, ima istaknuto mjesto u književnosti, putopisima

i umjetnosti, i dan danas nastavlja da privlači pažnju kao jedan od najposjećenijih istorijskih bazara na svijetu.

Danas u njoj ima oko 2.500 lokala razvijenih tokom 500-godišnjeg istorijskog procesa, u kojima se mogu naći bezbrojni proizvodi – od tepiha do torbi, od tekstilnih proizvoda do zlatnog i srebrnog nakita, od antikviteta do pločica. U dijlu zvanom han (odmorište), gdje se nalaze zanatlije specijalizovane za čaršijske zanate, ima oko 1.200 lokala.

Posjeta pruža priliku da se udahne istorijski vazduh Istanbula i da se posmatra njegova ekonomska dinamika, drugim riječima, da se kroz bazar doživi cio Istanbul. Potraga za savršenim predmetom vjerovatno će rezultirati fascinantom šetnjom krivudavim ulicama i prolazima Kapali čaršije, nailazeći usput na brojne kafice i restorane, kao i na očaravajuće prodavnice. I tokom posjete Kapali čaršiji, nikada ne zaboravite zlatno pravilo kupovine na Bazaru: „**Cenkajte se sa svakom kupovinom!**“

osnivač novina “Balkan Haber Gazetesi intiyaz sahibi”, vodili ste program na Ljiljan Fy Kanal 34 TV, jedno vrijeme ste bili i dopisnik Bošnjačke stranke, te osnivač novine koja se zvala “Bošnjački svijet”. Da li nam možete reći odakle ovolika zainteresovanost za medije?

Irfan Sncakli: Iskreno, mediji su uvijek bili moja strast. Oduvijek sam osjećao potrebu da dam glas našoj zajednici i dijaspori. Kroz novinu “Balkan Haber Gazetesi”, kao i one koje ste naveli želio sam stvoriti platformu koja bi povezala balkanske migrante u Turskoj i omogućila im da budu informisani o dešavanjima u regionu.

Cilj mi je bio da osiguram da se čuju glasovi ljudi iz regiona Balkana u Tursku, da ostanemo informisani o važnim događajima u domovini, ali i da dijelimo priče o uspjehu i izazovima s kojima se suočavamo u novim sredinama.

Kao menadžer TV Rumeli, uvijek smo imali jasan cilj – da promovišemo i očuvamo bogatu kulturnu baštinu kako Turske, tako i Balkana. Naši programi su pažljivo osmišljeni kako bi spojili te dvije kulture i pružili platformu za izražavanje našeg zajedničkog nasljeđa. Na TV Rumeli emitovao sam razne emisije koje su uključivale muziku, dokumentarce, intervjue i zabavne programe, a sve s ciljem predstavljanja kulturnih dodira između Balkana i Turske. Posebno smo ponosni na muzičke emisije koje su predstavile i tradicionalnu muziku iz Sandžaka, Bosne, Makedonije i drugih balkanskih krajeva, ali i na tursku klasičnu muziku. Ovi programi pomažu da se očuva autentičnost i nasljeđe obje regije.

Osnivanje novina “Balkan Haber Gazetesi” bez obzira na moje iskustvo, nije bilo jednostavno, ali bilo je motivisano dubokim osjećajem

odgovornosti prema našoj zajednici. U početku je bilo važno doprijeti do ljudi koji su, poput mene, migrirali iz Balkana i koji su tražili način da održe veze s domovinom. Fokusirali smo se na vijesti iz kulture, ekonomije i politike koje su relevantne za balkanske iseljenike. Također, pružili smo prostor za dijalog između različitih zajednica u Turskoj, posebno onih iz Sandžaka, Bosne i Hercegovine, Kosova, Makedonije i drugih dijelova Balkana.

Kroz novine “Balkan Haber Gazetesi” koje izlaze na mjesečnom nivou želimo ne samo da se osvrnemo na prošlost, već i da prikažemo kako te kulture koegzistiraju u današnjem modernom društvu. Kroz tekstove različitog kulturološkog sadržaja, povezujemo generacije koje su odrasle u Turskoj, ali i mlade koji su rođeni u dijaspori, kako bi razumjeli i cijenili svoje nasljeđe. *Ova novina predstavlja most između kultura, stvarajući priliku za bolje razumijevanje i poštovanje među narodima.*

Novinar: Prije osnivanja ovog medija bili ste dizajner tekstila, šef za poznate modele za prestižne brendove, koje iskustvo želite podijeliti sa nama i našim čitaocima?

Irfan Sncakli: Prije nego što sam ušao u medijski svijet, moja karijera je bila usmjerena na tekstilnu industriju. Bio sam dizajner tekstila i imao privilegiju da radim kao šef za modele za prestižne brendove poput vrlo poznatih svjetske firmi. To iskustvo je bilo izuzetno dragocjeno i naučilo me mnogo o dizajnu, modnoj industriji, ali i o poslovnom svijetu u globalnim okvirima.

Rad u ovoj sveri industrije dao mi je priliku da radim u veoma kreativnom okruženju, ali i da naučim kako se discipline poput mode i dizajna povezuju s potrebama tržišta. Kao šef za modele, bio sam odgovoran

za kreiranje i razvoj novih kolekcija, a to je uključivalo rad sa tkaninama, bojama, trendovima i, naravno, pažljivo praćenje detalja kako bi finalni proizvodi ispunili visoke standarde koje ovi brendovi zahtijevaju.

Što se tiče ličnih iskustava, rad u tako dinamičnom okruženju naučio me je kako balansirati između kreativnosti i poslovnih ciljeva. Modna industrija je veoma zahtjevana, a rad za svjetski poznate brendove zahtijeva preciznost, inovativnost i strpljenje.

Ova iskustva su mi mnogo pomogla kasnije u medijskoj industriji, jer su me naučila kako voditi projekte, razvijati ideje od koncepta do realizacije, i uvijek razmišljati o krajnjoj publici, odnosno korisnicima. Također, rad s međunarodnim timovima mi je pomogao da razvijem vještine u komunikaciji i vođenju tima, što mi je kasnije koristilo i u vođenju medijskih projekata.

Sve to iskustvo u modi, dizajnu i menadžmentu značajno je oblikovalo moj način rada danas, bilo da se bavim medijima, ili nekim drugim kreativnim poslovima.

Novinar: Sobzirom da nijeste rođeni u Sredanima, ali da ste dolazili sa ocem u ovaj kraj da posjetite svoju najbližu robinu, šta nam možete reći o vašim osjećanjima za ovaj kraj?

Irfan Sncakli: Nostalgija je nešto što nikada ne prolazi, posebno kad ste daleko od svog mjesta kojeg zavolite preko oca, kao da ste rođeni u njemu. Rožaje i Sredani uvijek nose posebno mjesto u mom srcu, bez obzira koliko vremena prođe ili koliko se uspjeha postigne u novoj sredini. Ta povezanost je neizbrisiva. Iako sam većinu života proveo u Turskoj, nikada nisam prestao razmišljati o ovom kraju i uvijek se sa radošću vraćam u njega i u rodni kraj moje majke - Kalače.

Izvor: Irfan Sancakli

Trudim se posjećivati Rožaje kad god mi obaveze dozvole. Svaka posjeta nosi sa sobom puno emocija jer me podsjeća na djetinjstvo, na ljude koji su ostali, i na prošlost koja je oblikovala mene i moju porodicu. Također, rodbina i nas posjećuje, a i čujemo se putem sredstava komunikacije tako da je danas to mnogo jednostavnije. Naši odnosi su vrlo bliski i, uprkos daljini, uvijek nalazimo način da održimo vezu.

Sjećanja na rodni kraj mojih roditelja i dalje su snažna, a ta posvećenost porodici i tradiciji pomaže mi da ostanem povezan s korijenima, bez obzira koliko daleko fizički bio.

Novinar: Da li vasa djeca govore crnogorskim jezikom i da li ih svojim pričama i možda Vašim starim slikama podsjećate na vaše porijeklo, običaje, kulturu, upoznajući ih na taj način i sa bliskim rođacima?

Irfan Sancakli: Moja djeca govore crnogorski jezik ali ne toliko koliko bi trebala. U modernom životu u Istanbulu, fokusirali smo se na njihovo obrazovanje i integraciju u društvo, što je rezultiralo time da su se više usredsredili na turski jezik i kulturu. Ipak, trudim se da im pričam o našoj porodici, našim običajima, dajući im do znanja koliko je važno poznavati svoje korijene. Kroz priče

i uspomene, pokušavam im prenijeti osjećaj pripadnosti i identiteta.

Iako su daleko od svog rodnog kraja, želim da znaju odakle dolazimo i koliko je važno čuvati našu baštinu. U budućnosti se nadam da će imati priliku da upoznaju rodbinu, jer vjerujem da će im to obogatiti život i pružiti drugačiju perspektivu. Važno mi je da imaju dobar odnos sa svojom širom porodicom, i da znaju ko su njihovi bližnji. Na taj način nastojimo očuvati porodične veze i našu kulturnu baštinu, a istovremeno im pružamo priliku da rastu u multikulturnom okruženju Turske.

Kombinacija balkanskih korijena i života u Turskoj je bogatstvo koje im želimo prenijeti, jer smatram da će im to pomoći da bolje razumiju sebe i svijet oko sebe.

Novinar: Vlada Crne Gore nije donijela Zakon kojim bi vama iz dijaspore omogućila da dobijete pasoše, čime bi pokazala brigu o nekada svojim građanima, ukazala poštovanje i vratila im želju da češće obilaze svoj rodni kraj, da turistički borave u Crnoj Gori, da mogu ostvariti određene privilegije poput bezviznog režima putovanja, šta mislite o tome?

Irfan Sancakli: Odluka Vlade Crne Gore da ne donese zakon koji bi omogućio dijaspori da dobije pasoše može biti viđena kao propuštena prilika za jačanje veza s onima koji su migrirali. Pasoš bi omogućio lakše putovanje i povezivanje sa rodnim krajem, što bi, s jedne strane, ojačalo osjećaj pripadnosti, a s druge strane, moglo bi pozitivno uticati na turizam i ekonomiju Crne Gore, jer je dijaspora zaista brojna.

Mnogi ljudi iz dijaspore žele posjećivati Crnu Goru, istraživati svoje korijene i doprinosti lokalnoj zajednici, ali prepreke poput viznog režima mogu ih odvratiti. Ovakve inicijative ne samo da bi pokazale brigu prema nekadašnjim građanima, već bi i pomogle u stvaranju jače dijaspore koja bi se aktivno uključivala u život zemlje.

U konačnom, veće povezivanje dijaspore s matičnom zemljom može donijeti obostranu korist, jačajući kulturne i ekonomske veze, te stvarajući pozitivnu sliku o Crnoj Gori kao otvorenoj i prijatnoj zemlji za sve njene građane, bez obzira na to gdje žive.

Novinar: Da li ste razmišljali o saradnji sa Nevladinim sektorom u CG u pogledu organizovanog dovođenja djece kako bi posjetili vaše rodno mjesto i upoznali prirodne ljepote Crne Gore. Ministarstvo dijaspore u određenom iznosu podržava takve projekte, da li imate ta saznanja i da li bi bili zainteresovani za takav vid saradnje?

Irfan Sancakli: Da, razmišljao sam o načinu saradnje s nevladinim organizacijama u Crnoj Gori, posebno u kontekstu organizovanih posjeta za djecu dijaspore. Takvi projekti bi omogućili djeci da upoznaju svoje porijeklo, kulturu i prirodne ljepote Crne Gore, što

bi im pomoglo da razviju osjećaj pripadnosti.

Takvi programi Ministarstvo mogu imati značajan uticaj na jačanje veza između dijaspora i matične zemlje. Kao neko ko dolazi iz dijaspora, bio bih veoma zainteresovan za takvu saradnju.

Ove posjete ne bi samo obogatile iskustva djece, već bi i doprinijele jačanju kulturnih i društvenih veza. Uključivanje u ovakve projekte može stvoriti priliku za međusobno razumijevanje i zajedničke aktivnosti koje bi bile korisne za sve uključene.

Novinar: Uolikoj mjeri ste uspeli da kao pripadnik islama sačuvate svoje običaje iako ste došli u zemlju gdje je islam glavna religija, da sačuvate neke specifičnosti, koje vas čine bogatijim u odnosu na sadašnje običaje i tradiciju turskog naroda u Istanbulu? Da li ste uspeli da doživite punu inkluziju i da li imate kakvih poteškoća u pogledu suživota sa pripadnicima ove zajednice?

Irfan Sncakli: Kao pripadnik islama, uspio sam zadržati mnoge od naših specifičnih običaja i tradicija, čak i u Turskoj, gdje je islam dominantna religija. Iako dijelimo zajedničku vjeru, postoje suptilne razlike u običajima i ritualima koji nas čine jedinstvenima. Trudim se njegovati te tradicije unutar svoje porodice, kao što su naši praznici, tradicionalne pripreme hrane i običaji vezani za vjenčanja i druge važne životne događaje.

Turska je poznata po svojoj multikulturalnosti, i većina ljudi pokazuje otvorenost prema različitim običajima i tradicijama. Ipak, svaka dijaspora suočava se s izazovima inkluzije. Iako sam doživio puno prihvaćanje u društvu, ponekad postoje poteškoće u potpunoj integraciji, posebno kada je riječ

o očuvanju specifičnih kulturnih elemenata.

Ipak, većina ljudi u Istanbulu je svjesna različitosti i zajedničkih korijena, što olakšava suživot. Održavanje komunikacije i prijateljskih odnosa s lokalnom zajednicom pomaže u prevazilaženju tih izazova. Verujem da dijalog i međusobno poštovanje igraju ključnu ulogu u izgradnji boljeg suživota i zajedničkog razumevanja između različitih kultura.

Novinar: Priča sa Vama je jako interesantna i inspirativna, sa puno emocija i sjećanja. Kako danas gledate na vaš put i šta biste poručili mladima iz dijaspora koji pokušavaju da se ostvare u novoj sredini, i koliko je za Vas važna uloga porodice za uspjeh u životu?

Irfan Sncakli: Najvažnija stvar je da nikada ne zaboravite svoje korijene, ali i da se ne bojite prilagoditi novim okolnostima. Uvijek postoje izazovi, ali uz trud, upornost i zajedništvo, možete postići mnogo. Moja porodica i ja smo primjer toga. Također, važno je stvarati mostove između kulture iz koje dolazite i one u kojoj sada živite. To je bogatstvo koje mnogi ne razumiju dok ne prođu kroz iskustvo migracije.

Porodica za mene ima ogroman značaj. Dolazim iz migracione pozadine, gdje su porodica i zajednica uvek bili temelj identiteta i snage. Kao preduzetnik i javna ličnost, smatram da mi porodica pruža stabilnost i podršku u svakom aspektu života. U našoj kulturi, porodica je oslonac kroz sve životne izazove. Ona je mjesto gdje se njeguju vrijednosti, tradicija i povezanost s korijenima, što je neizmerno doprinijelo mom ličnom i profesionalnom razvoju.

Novinar: Hvala vam na vremenu, gospodine Sncakli. Vaša priča je zaista inspirativna

*Jedna od posjeta Kurpejovićima 80-tih godina
Izvor: Sopstvena arhiva*

i vjerujem da će mnogima pomoći da bolje razumiju izazove i uspjehe koje dijaspora prolazi.

Irfan Sncakli: Hvala vama. Uvijek mi je zadovoljstvo podijeliti svoju priču i nadam se da će ona poslužiti kao motivacija za druge.

Irfan Sncakli je rođen u Istanbul 1970. godine. U periodu ratnih dešavanja osmijelio se da u periodu (1993 - 1998) studira na Univerzitetu u Prištini, odsjek za Komunikacije, novinarstvo i srodne programe, što mu je kasnije pomoglo da se bavi poslom koji sada radi. Njegov cilj usmjeren je ka jačanju veza između naših ljudi u Turskoj i onih u Crnoj Gori i širom Balkana. Posvetio se radu na očuvanju tradicije, kulture i jezika, jer smatra da to čini osnovu naše zajednice, na čemu zasniva i svoju ulogu u programu Türkiye Bosna Sancak Dernek.

Irfan govori Turski, Ruski i Crnogorski jezik. Oženjen je sa Muneverom Biševac i imaju dvoje djece Azra i Enes. Enes je uspješan student stomatologije u Istanbulu.

Intervju s Mevljudinom Kurpejovićem

“Od Sredjani do Njemačke, a zatim preko Bosne i Hercegovine do crnogorske turističke destinacije: Mevljudin Kurpejović govori o uspjehu, povratku i viziji za Crnu Goru.”

Pitanje: Možete li nam reći nešto više o svom životu u Sredjanima?

Odgovor: Rođen sam 1968. godine u Sredjanima, mjestu koje nosim u srcu.

Tamo sam proveo djetinjstvo, odrastao u prirodi, među ljudima koji cijene rad, poštenje i zajedništvo. Iako sam kasnije otišao u inostranstvo, Sredjani su ostali dio mog identiteta.

Odrastanje u tom kraju naučilo me koliko su važne porodica, zajedništvo i predan rad. Roditelji su me naučili koliko su važni rad, poštenje i oslanjanje na porodicu, što su bile ključne lekcije koje me prate tokom života. Ti principi su mi kasnije pomogli da izgradim sve što danas imam.

Pitanje: Tokom '92. godine otišli ste u Njemačku. Kako je taj period uticao na Vas?

Odgovor: Bio je to izuzetno težak period, pun neizvjesnosti. Napustiti dom i sve poznato bilo je jako neprijatno iako to nijesmo osjećali prilikom samog odlaska, imajući u vidu činjenicu da smo išli u potrazi za boljim životom. Ta nostalgija prema rodnom kraju i prema Crnoj Gori je vremenom bila sve jača, jer su nam problemi izazvani ratnim vihorom u tom vremenu onemogućili da posjetimo svoj rodni kraj. Iako sam boravio

jedan kraći period u Njemačkoj, ova država mi je pružila priliku da učim, i osnažim se. Morao sam početi od nule, radeći razne poslove kako bih obezbijedio osnovne uslove za život. To iskustvo me naučilo upornosti i spremnosti na promjene.

Dakle, život u zapadnoj Evropi donio je mnoge izazove, ali i prilike. Tamo sam naučio vrijednost discipline, upornosti i strateškog razmišljanja. Takođe, shvatio sam koliko je važno zadržati svoje korijene i kulturu, čak i dok gradite novi život u drugoj zemlji – ističe Kurpejović.

Počeo sam od poslova koji nisu zahtijevali mnogo kvalifikacija, ali su zahtijevali predanost i radnu etiku. Najveći izazovi su bili jezik, integracija i prilagođavanje drugačijem načinu poslovanja. No, ti izazovi su me samo dodatno motivisali da uspijem.

Pitanje: Nakon povratka iz Njemačke 1998. godine odlučili ste se nastaniti u Sarajevu. Šta Vas je opredijelilo na taj korak?

Odgovor: Sarajevo mi je oduvijek bilo izuzetno privlačno, iako je tada bilo u fazi oporavka, još uvijek je nosilo ožiljke rata, i mnogo je trebalo učiniti da se grad obnovi. Ipak, taj grad je imao nešto posebno – ne samo u svom vanjskom izgledu, već u njegovoj duši. Sarajevo je imalo jedinstvenu energiju i nevjerovatnu atmosferu, koja nije mogla biti uništena ratom, već je bila otporna, baš kao i sami njegovi ljudi.

Kada sam se 1998. godine odlučio nastaniti se u Sarajevu, osjećao sam da je to mjesto gdje želim započeti novu fazu života. Grad je bio u procesu

Selo Sredjani
Izvor: Autor

obnove – fizički, emocionalno i društveno. No, čak i u tom stanju, Sarajevo je bilo izuzetno lijepo, sa svim svojim kontrastima, te iako su njegove ulice bile oštećene, a infrastruktura teško pogođena ratom, imalo je jednu nevjerovatnu ljepotu koja je bila više od samih zgrada i objekata.

Sjećam se veličanstvenog koncerta Đorđa Balaševića u Skenderiji, koji je bio više od samog muzičkog događaja – bio je to trenutak pomirenja, nade i vjere u bolju budućnost. Njegove riječi: “Ratovi prolaze, ljudi ostaju”, ostale su mi duboko urezane u pamćenje. Taj koncert, pod nazivom “Za slobodu kretanja i pomirenje”, bio je simbol oporavka, simbol toga da grad.

Sarajevo je, uprkos ratnim ranama, imalo nešto što nije moglo biti uništeno – njegov karakter, njegova strast i njegova snaga. Grad koji se obnavljao i rastao iz ruševina, pružao mi je osjećaj da je to pravo mjesto za mene, moju porodicu i našu budućnost. Ovdje smo, uz sve napore koje smo uložili, izgradili svoj dom, a uz njega smo posvetili veliku pažnju i obrazovanju djece, koja su odrastala u tom, možda pomalo nesigurnom, ali vrlo nadahnutom okruženju, ističe Kurpejović.

Hotel "Horizont", "Dobra Voda"

Izvor: Autor

Pitanje: Pokrenuli ste svoj biznis u Crnoj Gori 2004. godine. Kako ste se odlučili na ulazak u svijet hotelijerstva i šta Vas je inspirisalo da uložite kapital u izgradnju hotela "Horizont"?

Odgovor: Ideja je došla zahvaljujući mojoj porodici, posebno mojim sinovima Harisu i Aldinu. Obojica su izuzetno talentovani i obrazovani mladi ljudi, koji su završili Pravni fakultet u Sarajevu. Njihova kreativnost, ambicija i široko razumijevanje tržišta pomogli su mi da sagledam potencijal u oblasti hotelijerstva. Njihovi savjeti i konkretni prijedlozi bili su presudni za realizaciju ovog projekta. Moja supruga, kao stub naše porodice, dodatno nas je inspirisala svojom podrškom i vjerom u uspjeh.

Sagledavanjem razvojnog turizma u Crnoj Gori, posebno u regiji "Dobra Voda" kod Bara, smatrali smo da u ovoj regiji turizam ima značajan potencijal koji nije dovoljno iskorišćen. Nošeni ovim saznanjima odlučili smo

da u ovom mjestu sagradimo navedeni hotel "Horizont", hotel koji pruža jedinstven osjećaj spoja vrhunskog kvaliteta i domaće topline.

Kao i svaki početak, suočili smo se s mnogim izazovima, od birokratije do privlačenja prvih klijenata. Ipak, uz zajednički trud porodice, savjete moje supruge i sinova, uspjeli smo da prevaziđemo te prepreke. Danas naš hotel predstavlja spoj porodičnih vrijednosti i profesionalizma.

Pitanje: Koji su glavni elementi koji Vaš hotel izdvajaju od konkurencije?

Odgovor: Hotel "Horizont" se izdvaja od konkurencije zahvaljujući savršenoj kombinaciji lokacije, modernog dizajna i luksuznih sadržaja. Smješten je svega par stotina metara od predivne plaže Veliki Pijesak, što našim gostima omogućava da uživaju u neposrednoj blizini mora i prirodnih ljepota. S obzirom na to da je hotel nov i savremeno opremljen, nudi

potpuno novi enterijer koji je dizajniran s pažnjom na detalje, pružajući gostima maksimalnu udobnost, funkcionalnost i sofisticiranost.

Svaka soba i prostor u hotelu osmišljeni su tako da osiguraju savršen ugođaj, sa modernim sadržajem i estetikom koji odražavaju najnovije trendove u hotelskoj industriji. Dodatna prednost je i sopstveni parking prostor, koji je na raspolaganju svim našim gostima, čime je boravak u hotelu još praktičniji i bezbrižniji.

Hotel "Horizont" predstavlja mjesto gdje se spajaju luksuz i autentičnost. Fokusiramo se na vrhunsku uslugu, udobnost i personalizovani pristup gostima.

Pitanje: Kako vidite budućnost turizma u Crnoj Gori, posebno u regiji Dobra Voda, i koji su Vaši dalji planovi za razvoj hotela Horizont ?

Odgovor: Crna Gora, s obzirom na svoju prirodnu ljepotu, raznolikost krajolika i bogatu

Hotel "Horizont", "Dobra Voda"

Izvor: Autor

Hotel "Horizont", "Dobra Voda"
Izvor: Autor

kulturnu baštinu, ima ogroman potencijal za dalji razvoj turizma. Zemlja se već prepoznaje kao atraktivna destinacija, a njen turizam je u stalnom porastu. Međutim, kako bi se ostvario pun potencijal, nužno je ulagati u infrastrukturu, unaprijediti transportne mreže i usluge, te pružiti adekvatnu promociju kako bi Crna Gora bila konkurentna na globalnoj turističkoj sceni. Takođe, potrebno je više koordinacije između privatnog i javnog sektora, kako bi se stvorili uvjeti za održiv i dugoročan razvoj.

Regija Dobra Voda, u kojoj se nalazi naš hotel, ima značajan potencijal da postane važan turistički centar Crne Gore. Smještena blizu popularnih destinacija kao što su Bar i Ulcinj, Dobra Voda ima sve prednosti koje omogućavaju razvoj turizma, uključujući blizinu plaža. Međutim, kako bi se taj potencijal realizovao, potrebno je prije svega unaprijediti infrastrukturu i zaštititi prirodne resurse.

Za naš hotel "Horizont" budućnost je u jasnom usmje-

renju ka dugoročnom razvoju i održivosti. Planiramo ulaganje u dodatne sadržaje koji će obogatiti iskustvo naših gostiju, uključujući wellness i spa usluge, restoranske ponude koje će promovisati lokalnu gastronomiju.

Pitanje: Šta Vas najviše motiviše da nastavite s radom i koja je uloga Vaše porodice?

Odgovor: Porodica je i dalje moj najveći izvor snage. Moja supruga, koja mi je stalni oslonac, i moji sinovi Haris i Aldin, koji unose mladalačku energiju i inovacije u naš posao, daju mi motivaciju da uvijek idem korak dalje.

Haris i Aldin su svojim idejama, pravnim znanjem i vizijom omogućili da naš porodični projekat postane stvarnost. Njihova posvećenost detaljima i entuzijazam za unapređenje poslovanja pokazali su mi koliko su zreli i spremni da doprinesu ne samo porodici već i širem društvu. Bez njihove inicijative i podrške, mnogo toga bi bilo teže ostvariti.

Takođe, zadovoljni gosti i njihovo vraćanje u naš hotel podsjećaju me na to koliko vrijedi sav trud koji ulažemo.

Vjerujem da poslovni uspjeh ima smisla samo ako ga dijelite s onima koje volite.

Pitanje: Da li imate poruku za mlade ljude iz Sređani i šire koji žele uspjeti u biznisu?

Odgovor: Radite s ljubavlju, vjerujte u sebe i oslonite se na svoju porodicu. Uspjeh dolazi kroz trud, ali i kroz zajedničku viziju i podršku najbližih. Budite otvoreni za ideje i savjete, posebno od onih koji vam žele najbolje.

Zaključak razgovora: Hvala Vam na razgovoru i na tome što ste podijelili svoju inspirativnu priču s čitaocima našeg časopisa.

Mevljudin Kurpejović: Hvala Vama. Velika mi je čast što mogu svoju priču podijeliti s čitaocima "Glasa Kurpejovića" i nadam se da će ona motivisati druge da slijede svoje snove.

Mevljudin sa svojim sinovima
Izvor: Mevljudin Kurpejović

Kulturno nasljedje

Postavljanje kamena temeljca
za džamiju "Rahma"
Izvor: Sopstvena arhiva

Džamija "Rahma" u Sređanima

Simbol Duhovne Snage i Zajedništva

Sređani su dobili novi centar duhovnog života i okupljanja – džamiju "Rahma," koja je postala simbol milosti, zajedništva i trajne povezanosti lokalnog stanovništva. U utorak, 23. oktobra 2018. godine, uz prisustvo velikog broja vjernika, lokalnih lidera i članova Islamske zajednice, postavljen je kamen temeljac za džamiju, što je označilo početak jednog od najznačajnijih projekata za Sređane u skorijoj prošlosti. Projekat je realizovan zahvaljujući donaciji Kuvajtske humanitarne organizacije "Rahma el-Alamije," uz posredstvo Mešihata Islamske zajednice u Crnoj Gori, a posebnu zaslugu ima reis Rifat ef. Fejzić i njegov pomoćnik, Omer ef. Kajošaj. Njihov trud omogućio je da ova humanitarna organizacija prepozna Sređane kao zajednicu koja ima iskrenu želju za duhovnim i društvenim razvojem.

Svečano otvaranje džamije održano je 29. novembra 2019. godine na džumi namazu. Taj značajan dan okupio je mnoštvo vjernika, predstavnika Islamske zajednice, kulturnih i političkih ličnosti iz Rožaja, te gostiju iz Kuvajta, uključujući predstavnika

organizacije "Rahma el-Alamije," Bedra Bu Rahmu, kao i predstavnika ambasade Kuvajta iz Beograda. Reis Islamske zajednice, Rifat ef. Fejzić, tom prilikom je izrazio zahvalnost donatorima, naglasivši da je džamija "Rahma" važan doprinos očuvanju islamske kulture i tradicije u ovom kraju. Skupu se obratio i predsjednik opštine Rožaje, Ejup Nurković, čime je pokazao značaj koji lokalna vlast pridaje ovom projektu. Mještani su sa radošću dočekali goste, pripremili bogatu zakusku i pokazali srdačnost u

Sagrađena džamija "Rahma"
Izvor: sopstvena arhiva

Bajramska svečanost

istinskom duhu islama.

Nova džamija “Rahma” ubrzo je postala mnogo više od mjesta za obavljanje namaza. Postala je živi centar vjerskog i kulturnog života Sređana, gde se održavaju razni događaji i aktivnosti. Jedan od najboljih primjera je bajramska svečanost koju su, u okviru mektebske nastave, priređuju polaznici mekteba za svoje roditelje. Tokom ove svečanosti, mladi mekteblije prikazuju dio onoga što su naučili od mualime Adnele Kurpejović, što obraduje roditelje i sve prisutne, pokazujući tako plodove svoga rada. Ovakvi događaji od posebnog su značaja za zajednicu jer doprinose očuvanju islamskog obrazovanja i tradicije među mladima, čime se podstiče njihovo vjersko sazrijevanje i odanost zajednici.

Džamija “Rahma” također organizuje posebna predavanja tokom Ramazana, kada su vrata otvorena za sve one koji žele učvrstiti svoju vjeru. Tokom ovog mubarek mjeseca, predavanja posebno za žene održavaju se u predivnom ambijentu džamije, gde mještanke Sređana imaju priliku slušati predavače

poput prof. Hanke Mujović-Hot, koja je svojim riječima inspirisala mnoge prisutne žene. Ova predavanja su prilika za duhovno osnaženje i sticanje znanja, a Ramazan u Sređanima dobija poseban duh zajedništva zahvaljujući džamiji “Rahma.”

Jedan od važnih ciljeva u proteklom periodu bio je usmjeren na dodatno opremanje hatarname i mekteba u sklopu džamije. Zajednica Sređana se udružila u ovom cilju pa je poziv za donacije upućen svim ljudima dobre volje koji su bili u mogućnosti da podrže ovaj važan projekt i učiniti trajno dobro djelo za generacije koje dolaze. Mještani ovog sela su dali svoj doprinos kako finansijski tako i kroz brojne radove koje su izvršili besplatno, kao trajni simbol sadake i solidarnosti, a ovo je prilika da se zahvalimo svakom pojedincu, organizaciji, privrednim subjektima, Savjetu Muslimana Crne Gore koji su svojim donacijama omogućili da u kratkom roku džamija “Rahma” dobije moderno opremljenu hatarnamu. Ovim povodom Islamska zajednica CG – Medžlis islamske zajednice Rožaje dodijelio je posebne zahvalnice pojedincima za podršku i nemjerljiv doprinos koji su dali vakufu i islamskoj zajednici, povodom izgradnje ove džamije.

Džamija “Rahma” u Sređanima danas je pravi dragulj koji krasi ovaj kraj i okuplja sve generacije. Postala je ne samo simbol islamskog jedinstva, već i mjesto gdje se susreću prošlost, sadašnjost i budućnost, inspiracija koja potiče mlade i stare da grade bolje društvo. Zahvaljujući ovoj džamiji, Sređani su dobili duhovno utočište i mjesto gdje će se čuvati tradicija i vrijednosti, prenoseći ih na buduće generacije u duhu ljubavi, milosti i zajedništva.

Tekst sačinila: Ilda K. Kurpejović

KULE I KUĆE KOJE PRIČAJU O NAMA

Arhitektura starih kuća

Kroz prizmu seoske arhitekture, selo Sređani svjedoči izuzetnoj evoluciji gradnje, čiji su temelji utkani u prošlim vremenima. Od skromnih, jednostavnih kuća koje su se skladno uklapale u prirodu, pa do savremenih građevina koje simbolizuju snagu, postojanost i sigurnost, seoska arhitektura ovog kraja priča ne samo o graditeljskoj umješnosti, nego i o neraskidivoj vezi ljudi sa zemljom, tradicijom i običajima. Ove kuće i kule, koje su preživjele kroz stoljeća, danas su neprocjenjivo kulturno blago i dragocjeno naslijeđe koje svjedoči o snalažljivosti i dubokom poštovanju prirode.

Kula Nezira Haskova (1901-1992)

Tradicionalna seoska arhitektura u selu Sređani, kao i u mnogim drugim selima ovog kraja, zasnivala se na velikom iskustvu naših neimara, samoukih narodnih graditelja, koji su živjeli u skladu sa prirodom i na osnovu toga birali najbolja rješenja i prilagođavali ih svom životu i radu. Tadašnji graditelji nijesu imali cilj da pokore prirodu, već da joj se prilagode. Gradili su od prirodnih materijala, iz svoje okoline, kuća je uvijek bila na ocjeditom mjestu, u stranama, čuvala se livada i plodna zemlja, ali i vodilo se računa da dom bude na što bezbjednijem mjestu, na suvoti, u zavjetrini, sa dobrim pregledom.

Poštovala se zemlja, koja je davala život, bez koje se nije moglo. Seljak je znao da organizuje svoje gazdinstvo, da isplanira pozicije ne samo kuće za stanovanje, već i ostalih objekata na imanju kao što su: štala¹, ambar, tor², trap³, bunar, šupa, katafa⁴, poljski wc, kokošinjac ...

Najčešći građevinski materijali za tradicionalne kuće su bili drvo i kamen, pa na osnovu toga se izdvajaju tipovi kuća: brvnara, kombinacija brvna i kamena, brvna i čatme (kuće obložene prućem koje je popunjeno ilovačom ili blatom), kombinacija kamena, brvna i dizme. Čest tip kuća u ovom selu bio je "kuća na izbi",

1 Riječ "štala" označava vrstu građevine, najčešće se koristi u kontekstu tradicionalnih objekata na selu, koji su služili za smještaj stoke ili skladištenje poljoprivrednih proizvoda. Štala je obično jednostavna, drvena ili kamenim zidovima izgrađena zgrada sa krovom, koja je imala funkciju pomoćne ili privremene građevine na selu.

2 "Tor" je ograđeni prostor za ovce, obično ograđen sa svih strana kako bi se stoka zaštitila od opasnosti, kao i da bi se olakšalo upravljanje njome. Torovi su često građeni od drveta. Osim što služe za smještaj ovaca tokom noći, torovi se koriste i za odvijanje raznih aktivnosti vezanih za stočarstvo, kao što su mužnja, hranjenje, gnojenje zemljišta i selekcija stoke.

3 "Trap" je u zemlju kamenom ozidani prostor ili najčešće samo prokopani prostor, natkriven čatmom, koji je koristio za smještanje poljoprivrednih proizvoda, obično krompira, i ostalog povrća. Ovaj način gradnje omogućavao je očuvanje hrane u optimalnim uslovima, štiteći je od vlage, hladnoće i štetočina.

4 "Katafe" je naziv za mjesto gdje su boravili psi (u nekim krajevima i "čatal"). Ovi prostori su bili posebno izgrađeni za pse, često od drva ili kamena, i služili su za njihov smještaj i zaštitu.

Kula Saita Ajdinova (1878-1971)

gdje je izba izidana najčešće kamenom, a gornji dio kuće je od brvana ili od dizme (čatme). Vrata su bila stesana od drveta, sa drvenim rukohvatom i drvenim zatvaračem (zasuvaljkom) sa unutrašnje strane.

Građa za gradnju, poput drvenih brvana, sekla se u šumama, a zatim se transportovala do mjesta gradnje volovima. Nakon toga, majstori su tesali brvana i patose sjekirama, poravnavali ih končenjem kako bi postigli što bolju stabilnost. Brvana su se često ćertila ručnim pilama, a između njih se stavljala mahovina koja je služila kao prirodna izolacija, čineći kuću toplijom i ugodnijom za život, posebno tokom hladnih zimskih mjeseci.

Kula Paša Ajdinova (1883-1977)

Zanimljivo je da su, umjesto metalnih eksera, korišćeni drveni klinovi za povezivanje brvana i učvršćivanje patosa za gredu, čime se postizala dodatna čvrstoća i dugovječnost objekta. Prozori su bili mali, jer je toplina i sigurnost doma bila na prvom mjestu. U donjem dijelu kuće, poznatom kao izba, zidovi su bili građeni od tesanog kamena, spojenog zemljanim malterom, koji je bio mješavina glinene smonice, dobro ugažene i pomiješane s pljevom od slame. Na taj način, kuća je postajala čvrsta i stabilna, a drveni držači postavljeni unutar zidova dodatno su osiguravali njihovu dugotrajnost.

Kuća Jonuza Zumberova (1917-1974)

Vrata na kućama, jednostavna ali funkcionalna, bila su stesana od drveta, sa drvenim ručkama (rukohvatima) i zatvaračima (zasuvaljcima) na unutrašnjoj strani. U izbi, koja je služila kao skladište i mjesto za pohranu, ali često i mjesto gdje je stoga boravila, vrata su bila jača i zaključavala su se mandalom radi veće sigurnosti. Unutar kuće je postojao poseban sobni kanat, zahvaljujući kojem su stanari mogli sići u izbu, čineći prostor efikasnim i praktičnim za svakodnevne potrebe.

Krov je najčešće bio pokriven drvenim lučevim daščicama – šindrom, sa velikim i strmim nagibom, radi što manjeg zadržavanja snijega i vlage. Šindra se pravi ručno, daska se cijepa, sjekirom se na njoj prave posebni žljebovi, kako se voda ne bi zadržavala na krovu.

Kuća Džemila Zumberova (1905-1985)

Sređani su, osim po tradicionalnoj arhitekturi, poznati i po svojim kulama koje su i danas izuzetno očuvane. Kamene kule, koje su podigli Pašo, Nezir i Sait, nisu samo arhitektonski prepoznatljive, nego su takođe odraz duhovne i kulturne snage sela. Ove kule s čvrstim, kamenim temeljima nose sa sobom sve karakteristike otpornosti i izdržljivosti, postajući tako nezamjenjivi dio kulturnog i graditeljskog naslijeđa ovog kraja. Ove kule, s bogatom historijom, svjedoče o snazi i otpornosti mještana, koji su gradili ne samo funkcionalne, već i čvrste i trajne objekte.

S vremenom, kako je tehnologija napredovala, počeli su se koristiti i novi materijali za gradnju. U selu Sređani, početkom proizvodnje kreča, imućniji su stanovnici počeli graditi kuće s kamenim temeljima, što je omogućilo veću čvrstoću i trajnost objekata. Poznati proizvođači kreča iz ovog kraja, kako navodi Adem Kurpejović u svojoj knjizi "Kurpejovići i Kurpejovski rodovi" poput Šefta Ramovića, Selima Ramovića i Haćima Pepića iz Zloglavlja, bili su pioniri u ovom procesu, čime su još više unaprijedili graditeljsku

vještinu i postavili temelje za izgradnju novih, čvršćih objekata, koji su ujedno postali simboli prestiža i sigurnosti.

Svaka kuća u Sređanima nosila je svoju posebnu priču. Unutrašnjost tih objekata bila je skromna, ali duboko ukorijenjena u svakodnevnom životu. Mnoge kuće imale su tri sobe i hodnik, a u njima je vladala toplina, jednostavnost i poštovanje tradicije. U sobama su se nalazili rafovi za ostavku, dok su u čoškovima postavljani trokutasti ormarići. Podovi su bili prekriveni ponjavama, a duž zidova su bili poredani jastuci ili minderi. Sečije, napravljene od kože ovaca, ovnova i gičeva sa jakom vunom, bile su sastavni dio svakog domaćinstva.

Kuća Alja Kurpejovića, izgrađena oko 1910. godine. Kuću je gradio Šefto Ramović.

Kuća Alja Kurpejovića, izgrađena 1955. godine.

Ognjište, smješteno u srcu kuće, bilo je izvor života i središnji dio okupljanja porodice, te pripreme hrane. Ova prostorija nije imala patos, a u njenom centru nalazilo se ognjište sa ozidanim odžakom. Na odžaku su visile verige na kojima su se kačili sudovi za kuvanje, grejanje vode i pripremu hrane. Ognjište je imalo sadžak i crepulju sa sačom za pečenje hljeba, dok se za zagrijavanje soba koristio tagar pun žara. Osvjetljenje su omogućavale fitiljače, jednostavne lampe na lojanicu ili ulje. Kupanje se obavljalo u improvizovanim hamamima ili ispod streha kuća, gdje se koristila ugrijana voda iz bakrača.

Kuća Halila Ćamilova (1934-2005)

Iako je modernizacija donijela nove građevinske stilove koji su omogućili veći komfor, stare kuće u Sređanima, danas nose posebnu važnost u očuvanju kulturnog naslijeđa ovog kraja. Ovi vremešni domovi pripadali su našim đedovima, prađedovima i svima onima, koji su gradili ove kuće, koji su u prošlosti na svojim težačkim leđima iznjedrili i sačuvali tradiciju, kulturu, običaje. Te kuće bile su prirodne, male ali tople. Čeljad tada nijesu bila bijesna, pa im ni kuća nije bila tijesna. U tim malim kućama svi su bili jedna porodica, poštovali su starije, jedna ih vatra grijala, a često jedna soba bila konačište.

Nova vremena, donijela su novu kulturu življenja. Čeljad postaju sve više "bijesna", svako za sebe pravi svoju veliku kuću. One jesu komforne ali više ne odišu prirodnošću i toplinom. Te hladne kuće prenijele su hladnoću i na svoje domaćine i na njihove porodice, pa izgleda kao da se ljudi u tim kućama sve više udaljavaju od duhovne i kulturne baštine naših predaka.

Kuća Muharema Iljazova (1912-2003)

Prolaznost seoskih kuća pratili su prolazni životi njihovih ukućana, ali se može zapaziti da su stare kuće u našem selu prilično prepuštene zaboravu, da ih zub vremena nemilosrdno nagriza, kao i zaborav od samih potomaka njihovih graditelja. Ruralna arhitektura Sređana treba da čuva jedinstvenu harmoniju prošlih vremena, sadašnjosti i budućnosti. Iako su savremene kuće sve više udaljene od tih autentičnih korijena, stare kuće i kule moraju ostati neizbrisiv dio kulturne baštine.

Kuća Hamida Iljazova (1923-2004)

Sa druge strane, veoma je važno prepoznati potencijal tih kula, starih kuća, čiji broj je danas sve manji, te pristupiti restauraciji onih koje su najbolje očuvane. Ove kuće, sa svojom autentičnom arhitekturom, mogu postati temelji za razvoj održivog turizma. Obnavljanjem tih objekata i stavljanjem u funkciju turističke ponude, mogu se ponuditi posjetiocima jedinstvene mogućnosti da osjete život u skladu s prirodom i tradicijom, u autentičnom ambijentu. Osim što bi to bio način da se očuva kulturna baština, to bi takođe otvorilo vrata za razvoj ruralnog turizma, koji je sve važniji faktor u savremenom turističkom tržištu.

Kuća Mehmeda Ferizova

Kuća Isljama Fazlijina (1911-1976)

Zato je važna podrška restauraciji i očuvanju starih kuća, koje ne samo da nose vrijednu istoriju, već imaju potencijal da postanu atraktivna turistička odredišta. Na taj način, ne samo da ćemo sačuvati bogatu tradiciju našeg kraja, već ćemo otvoriti put za održiv razvoj turizma, utemeljen na prirodnim ljepotama i kulturnim vrijednostima koje Sređani i okolna sela nude. Osim toga, kroz ovaj oblik turizma, posjetioci bi imali priliku da uživaju u zdravim, domaćim proizvodima, tradicionalnim jelima pripremljenim na starinski način, što bi predstavljalo dodatnu vrijednost turističke ponude.

Kuća Ćazima Sakova (1913-1967)

Kroz promovisanje i očuvanje ovih vrijednosti, Sređani i okolna sela mogu postati prepoznatljivo odredište za sve one koji traže prirodne, zdrave proizvode i željni su da dožive autentično iskustvo života u skladu sa prirodom.

Kuća Bahtijara Mujova (1890-1982)

Tekst i fotografije: mr Kadrija Kurpejović

Talentovana djeca

Djeca koja prave razliku

Braća Abid i Nijaz Kurpejović

Mladi Šampioni iz Rožaja

Abid (2006) i Nijaz (2008) Kurpejović, mladići iz Rožaja, predstavnici su nove generacije sportista koji uspješno kombinuju vjersko obrazovanje i sportske aktivnosti. Nakon završenog osnovnog obrazovanja u rodnom gradu, svoj put nastavili su u Medresi „Mehmed Fatih“, prvoj islamskoj obrazovnoj ustanovi u Crnoj Gori. Ova škola ne samo da im pruža visoko obrazovanje i jača duhovne vrijednosti, već im omogućava da budu i čuvari tradicionalne baštine.

Sport koji je obilježio njihovo odrastanje je džudo, čime su, pored duhovnog obrazovanja, sticali i fizičku snagu, disciplinu, te mentalnu izdržljivost. Ljubav prema džudou, sportu koji je sinonim za posvećenost i naporan rad, razvili su još od ranog djetinjstva. Prve treninge započeli su u Džudo klubu „Ibar“ iz Rožaja, pod vođstvom trenera Omera Nurkovića i kasnije, pod vođstvom Samira Fejzića iz Judo kluba „Rožaje“, dostigli su sportske vrhunice, predstavljajući ne samo svoje škole, već i svoju zemlju na međunarodnoj sceni. Inspirisani prirodnim okruženjem svog grada, koji odiše sportskim duhom i tradicijom, ali i teškim radom na zemlji i u poljoprivredi, braća su naučila da kroz rad i posvećenost ostvaruju izuzetne rezultate.

Njihovi uspjesi na tatamiju govore o njihovoj nevjerojatnoj upornosti i želji za pobjedom. Abid je

Zlatne medalje sa
VIII Međunarodnog turnira iz Tivta

već dvostruki prvak Evrope u juniorskoj i kadetskoj kategoriji u tradicionalnom borilačkom sportu Kurash, koji se odvijao u Solunu, Grčka. Njegov izuzetan stil borbe, zasnovan na atraktivnim iponima, čini ga omiljenim borcem među publikom, a njegova kolekcija medalja uključuje brojne uspjehe, kao što su: prvo mjesto na „Kupu Prištine“ (2023), zlatna medalja na „Mladost Open Kupu“ (2024), treće mjesto na Prvenstvima Crne Gore za mlađe seniore (2024) i juniore (2024), drugo mjesto na prvenstvu Crne Gore za kadete (2023), treće mjesto na Kurash Evropskom prvenstvu u Turskoj (2024), sedmo mjesto na prvenstvu Crne Gore za senior (2024), sedmo mjesto na Juniorskom Evropskom kupu (2024), kao što smo već naveli prvo mjesto u kategoriji juniora i kadeta – “Kurash European Championship“ Grčka (2023). Na VIII Međunarodni Judo Kupu “Tivat 2024”, koji je organizovan u Sportski centru na Župi, Abid se okitio sa još jednom zlatnom medaljom.

Njegov dvije godine mlađi brat Nijaz, također hrabro korača stazom uspjeha u džudou. Ponosno kao kadet nosi prva mjesta s turnira kao što su: „Kup Tivta“ (28.11.2024); „Rožaje Open“ (28.09.2024), „Kup Bijele Rade“ (08.06.2024), u Bijelom Polju. Srebrnu medalju osvojio je na Kup oslobođenja Podgorice 2024, Podgorica održanom dana 07.12.2024. Nijaz je kao Kadet hrabro nastupio na Prvenstvu Crne Gore za Seniore koje se održalo 18.02.2024. godine u Podgorici, te je na navedenom takmičenju osvojio značajno peto mjesto. Iako mlad Nijaz se upustio u izazov i u kategoriji juniora na prvenstvu Crne Gore za 2024 osvojio sedmo mjesto. Nijaz je, poput svog brata, predstavio Crnu Goru na Kurash Evropskom prvenstvu u Turskoj (2024) gdje je osvojio srebrnu medalju, što dovoljno govori o njegovoj posvećenosti i borbenom duhu. Nijaz Kurpejović, uprkos mladim godinama, pokazao je zrelost i posvećenost koja ga izdvaja među vršnjacima. Njegova energija i nepokolebljivost na tatamiju učinili su ga dostojnim protivnikom i van Crne Gore. Svaka pobjeda za Nijaza predstavlja potvrdu njegovog truda, ali i podsticaj da nastavi naporno raditi na svom usavršavanju. Iako često suočen s izazovima koje ovaj sport donosi, Nijaz pokazuje nevjerovatan duh, inspirišući mnoge mlade u Rožajama da slijede njegove korake i vjeruju u svoje snove.

Braća Kurpejović dokazuju da je za uspjeh potrebno mnogo više od prirodnog talenta – potrebno je nepokolebljiva posvećenost, uporan rad, kao i podrška zajednice koja vjeruje u sposobnosti mladih i talentovanih ljudi. Njihova priča nije samo sportska, već i priča o zajedništvu i podršci porodice, prijatelja, škole i grada, koji ih uvijek s ponosom prati na

Abid i Nijaz sa dijelom kolekcije svojih sportskih priznanja

svakom koraku. Za Abida i Nijaza Kurpejovića, sport nije samo borba na tatamiju – to je način života kojim nadahnjuju mlade iz svoje zajednice, pokazavši da se snovi ostvaruju uz naporan rad i vjeru u vlastite mogućnosti.

Nijaz Kurpejović je svojim izvanrednim nastupom na Međunarodnom džudo turniru „VITEZ OPEN 2024.“ u Vitezu stekao priznanje kao najbolji kadet na ovom takmičenju. Učešće na turniru, koji je okupio oko 450 takmičara, bila je prilika da pokaže svoj izuzetan talenat i posvećenost džudou. Kurpejović je osvojio zlatnu medalju, a svojim tehničkim vještinama i borbenim duhom osvojio je i simpatije mnogih roditelja i trenera.

Njegov uspjeh na ovom prestižnom takmičenju predstavlja veliki korak ka još većim ostvarenjima u budućnosti, kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou. Osvojena medalja i priznanje na „VITEZ OPEN 2024.“ još jednom potvrđuju ozbiljnost i napredak Džudo kluba „Rožaje“, koji već dugi niz godina postiže vrhunske rezultate i nastoji da zadrži titulu najboljeg kluba u Rožajama.

Nijaz Kurpejović svojim radom i posvećenošću nastavlja da bude uzor mladim džudistima i dokaz da upornost i disciplina donose izuzetne rezultate.

Abid Kurpejović, Izjava za RTR

Elsan (Kadrija) KURPEJOVIĆ

Elsan je rođen 2009. godine u Podgorici i već u svojim ranim tinejdžerskim godinama ostvaruje izuzetne uspjehe kako na polju obrazovanja, tako i u sportu. Kao nosilac diplome Luča iz OŠ „Štamar Makrije“, Elsan se ističe ne samo svojim školskim postignućima, već i zapaženim rezultatima na školskim, državnim takmičenjima iz matematike, čime pokazuje svoju svestranost i posvećenost obrazovanju.

Međutim, Elsanov talenat nije ograničen samo na učionicu. Od pete godine, on se aktivno bavi džudoom, trenirajući u renomiranom Džudo klubu „Kodokan“. Ljubav prema ovom sportu razvila se dok je posmatrao svog starijeg brata Ilhana, kojem se divio i koji je svojim uspjesima u džudou bio Elsanova inspiracija. Njegova predanost ovom olimpijskom sportu donijela mu je impresivne rezultate, uključujući osvajanje preko 30 zlatnih, 13 srebrnih i 5 bronzanih medalja na raznim takmičenjima.

Iako su mu sve medalje važne, posebno je ponosan na bronzanu medalju osvojenu na Balkanskom prvenstvu u Podgorici 2023. godine u kategoriji U15, u disciplini do 66 kg. Elsanov uspjeh nije slučajnost, već rezultat kontinuiranog rada, zalaganja i odricanja, uz neizostavnu podršku njegovih trenera. Njegov put ka uspjehu je inspiracija za mnoge mlade ljude koji žele postići izuzetne rezultate, kako u školi, tako i u sportu. Bez sumnje, Elsan predstavlja svijetlu budućnost crnogorskog sporta i obrazovanja, a njegova priča je samo početak puta ispunjenog velikim uspjesima.

Kako je Džudo posebna filozofija života, Elsan kaže da su mu vrlo interesantne i poučne izjave tvorca ovog olimpijskog sporta Jigoro Kano, među kojima posebno izdvaja onu koja kaže:

“Idi jednim putem, nemoj biti uzvišen sa pobjedom niti slomljen s porazom, ne zaboravljaš oprez kada je sve tiho i nemoj biti uplašen kada ti prijete opasnost.”

Na manifestaciji **Podgorica Millennium Run**, koja je održana 9. i 10. novembra 2024, učenik Gimnazije „Slobodan Škerović“, Elsan Kurpejović, uzeo je svoje prvo učešće na ovoj vrsti takmičenja. Istrčavši trku od 5 kilometara za 22:20 minuta, Elsan je zauzeo 23. mjesto u konkurenciji od čak 600 takmičara, što je veliki uspjeh za njegov debi.

Iako je ovo bilo njegovo prvo takmičenje na *Podgorica Millennium Run*, Elsan je pokazao izuzetnu pripremljenost i posvećenost sportu, ostvarivši rezultat koji ga je svrstao na prvo mjesto među učenicima svoje škole.

Koordinatorica Atletske sekcije, Marija Mitrović, ističe kako je Elsanovo izvanredno prvo učešće na Podgorica Millennium Run trci inspiracija za sve mlade sportiste, dokaz da se rad i zalaganje isplate i da je svaki početak prilika za ostvarenje velikih postignuća.

Nađa (Denis) KURPEJOVIĆ

Nađa Kurpejović, rođena 2010. godine, mlada je sportistkinja koja već sada niže zapažene uspjehe u atletici. Kao članica Atletskog kluba "Mornar" iz Bara od 2020. godine. Nađa Kurpejović, učenica OŠ "Anto Dedović" Bar, briljira u svim poljima obrazovanja, od školskih dostignuća do vannastavnih aktivnosti, te je postala primjer posvećenosti i uspjeha. Nađa je brzo postala jedna od najperspektivnijih mladih atletičarki u Crnoj Gori. Iako je još pionirka, već se takmiči u starijim uzrasnim kategorijama i osvaja medalje na brojnim atletskim takmičenjima, kako pojedinačno, tako i ekipno.

Nađa je osvajala medalje u različitim disciplinama, pokazavši svestranost i talenat u trčanju, skokovima i bacanjima. Njeni najvažniji rezultati u uzrastu mlađih pionirki uključuju: **2022. godine** (3. mjesto – 60 m prepone; 2. mjesto - štafeta 4x100 m; 2. mjesto - bacanje vorteksa); **2023. godine:** (1. mjesto - bacanje vorteksa; 2. mjesto - štafeta 4x100 m; 2. mjesto - 60 m sa preponama; 3. mjesto - štafeta 4x100 m; 3. mjesto - štafeta 4x300 m); **2024. godina** (3. mjesto - štafeta 100+200+300+400 m u uzrastu mlađih juniorki iako je još pionirka). Nađa je osvajala prvo mjesto

na školskom krosu od I do VII razreda, dok je u VIII razredu bila druga. U disciplini skok u dalj na školskim sportskim igrama za učenike VII, VIII i IX razreda, Nađa je osvojila titulu šampiona.

Nađe je na Prvenstvu Crne Gore za pionire/ke, održanom 5. oktobra 2024. godine, u discipline 80m prepone osvojila drugo mjesto dok je na istom takmičenju u discipline 4x100m osvojila treće mjesto.

Takođe, na školskom kvizu održanom u okviru Evropske nedjelje mobilnosti, Nađa je zajedno sa svojim timom pokazala izuzetno znanje o saobraćajnim propisima, čime je skrenula pažnju na važnost saobraćajne edukacije i sigurnosti.

Zajedno sa kolegicama Magdalenom Glavanović (2. mjesto) i Sofjom Vasilkov (5. mjesto), Nađa je osvojila zlatnu medalju, dokazavši visok nivo poznavanja saobraćajnih pravila i svijest o uticaju saobraćaja na životnu sredinu. Njihova mentorka, nastavnica Jadranka Durutović, odigrala je ključnu ulogu u pripremi učenica za ovo takmičenje, a njihov trud je zaslužen nagrađen vrijednim priznanjima.

Nađa Kurpejović je primjer kako upornost, trud i ljubav prema sportu mogu donijeti uspjeh i u najranijem uzrastu. Svojom posvećenošću i entuzijazmom inspiriše svoje vršnjake i šalje poruku o važnosti obrazovanja u svim aspektima života, uključujući i svijest o saobraćaju. Njena strast za atletikom i izvanredni rezultati sugerišu da ćemo o

Tradicionalna jela

Cicvara

Cicvara je jedan od najstarijih jela balkanske kuhinje, poznata po svom bogatom ukusu i jednostavnim sastojcima. Ova ukusna kaša od kukuruznog brašna se tradicionalno priprema u mnogim krajevima, posebno na sjeveru Crne Gore. U prošlosti, cicvara se često služila za doručak ili kao jelo koje daje energiju i snagu. Danas se i dalje rado priprema, često u posebnim prilikama, kako bi se očuvao duh tradicije.

Sastojci

- **500 g kukuruznog brašna**
- **500 ml vode**
- **500 ml mlijeka**
- **150 g maslaca ili kajmaka**
- **So po ukusu**

Priprema

1. Priprema brašna:

Propržite kukuruzno brašno u suvoj tavi na srednje jakoj vatri, dok ne dobije zlatno-žutu boju i počne prijatno mirisati. Povremeno miješajte kako brašno ne bi zagorelo.

2. Kuhanje:

U drugom loncu zagrijte vodu i mlijeko do vrenja. Dodajte so po ukusu.

Kada tečnost proključa, postepeno dodajte proprženo brašno, neprestano miješajući da se ne stvore grudvice. Najbolje je koristiti drvenu varjaču.

3. Dodavanje masnoće:

Kada se masa zgusne, dodajte maslac ili kajmak i dobro promiješajte. Nastavite kuhati na laganoj vatri, miješajući sve dok cicvara ne postane glatka i sjajna, a masnoća ne izbije na površinu. Ovo može trajati 15-20 minuta.

4. Serviranje:

Cicvaru poslužite toplo, idealno uz domaći hljeb i kiselo mlijeko. Može se poslužiti i kao prilog uz meso ili druge tradicionalne specijalitete.

Savjeti

- Cicvara treba biti srednje gustine, ne previše tečna, ali ni previše tvrda. Prilagodite količinu tečnosti po potrebi.
- Prženo kukuruzno brašno daje cicvari specifičnu aromu i ukus, ali ga možete i preskočiti ako preferirate blagi ukus.

Tradicionalni recept za savršen desert!

Domaće Hurmašice

Domaće hurmašice su klasik koji ne smije nedostajati u nijednoj kuhinji. Ovaj jednostavan recept donosi savršen kolač s sočnim prelivom, mekane i mirisne hurmašice koje ćete pripremiti brz i jednostavan način. Idealne su za svaki trenutak – bilo da uživate u njima uz omiljenu kafu ili čaj, ili ih poslužite kao savršen desert na porodičnim okupljanjima.

Za pripremu ovih domaćih hurmašica potrebno vam je nekoliko osnovnih sastojaka: jaja, šećer, ulje, brašno i prašak za pecivo. Sočan preliv koji daje ovom kolaču prepoznatljiv okus priprema se vrlo jednostavno, bez potrebe za kuhanjem. Ako volite specifičan okus kokosa, dodatak kokosovog brašna može biti odlična opcija.

Recept za Domaće Hurmašice:

Hurmašice su omiljeni kolač koji nosi miris domaće tradicije i uvijek nas podsjeća na tople porodične trenutke. Bez obzira na naziv, bilo da ih zovete hurmašice, harčalije ili urmašice, njihov savršen okus ne može da izostane.

Sastojci za tijesto:

- 3 Jaja
- 200 g **Šećer**
- 200 ml Ulje
- 500 g Brašno
- 1 kesica Prašak za pecivo

Sastojci za zaliv:

- 840 g **Šećer** (12 malih šoljica šećera)
- 1125 ml Voda (15 šoljica vode)
- Kriške limuna (po želji)

Priprema tijesta:

1. U velikoj posudi umutiti 3 jaja, 200 g šećera i 2 dl ulja pomoću žice za mućenje. Dobro sjediniti kako bi se ulje povezalalo s ostatkom smjese.
2. Zatim dodati 500 g brašna i 1 kesicu praška za pecivo, te zamijesiti tijesto.

Izvor: Dženetina kuhinja

3. Od tijesta formirati hurmašice u obliku malih kuglica ili stožaca, ovisno o preferencijama.
4. Razmjestiti ih na pleh obložen papirom za pečenje. Ovaj recept će vam dati pun veliki pleh.
5. Peći u prethodno zagrijanoj pećnici na 180°C oko 25 minuta, dok ne postanu zlatno-smeđe.

Priprema zaliva:

1. U manjoj posudi pomiješati 12 šoljica šećera i 15 šoljica vode. Miješati dok se šećer potpuno ne otopi. Ako želite, dodajte kriške limuna za dodatnu svježinu.
2. Zaliv se ne kuva, samo se miješa.
3. Zalijte vruće hurmašice hladnim zalivom odmah nakon pečenja.
4. Pokrijte tepsiju aluminijskom folijom i ostavite da se zaliv upije, što će vrlo brzo biti gotovo.

Napomene

- Po želji, možete dodati 50 g kokosovog brašna u tijesto za dodatni ukus kokosa.

Likovni kutak

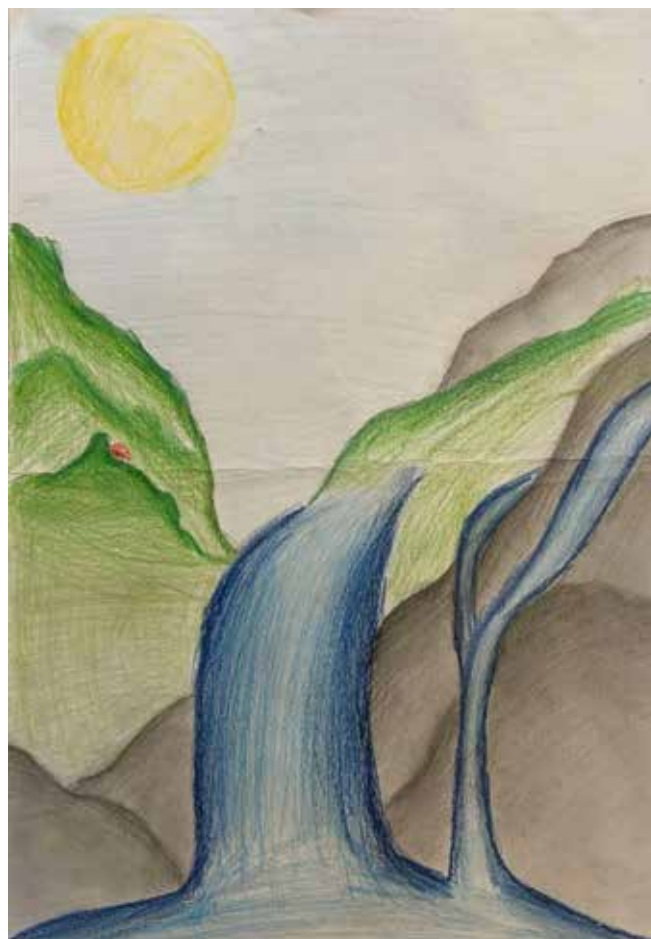
Ajla Šabana Kurpejović - Gimnazija II-2

Ajna Kenan Kurpejović - OŠ Mustafa Pećanin IV-1

Dzemila Kenan Kurpejović - OŠ Mustafa Pećanin VIII3

Eldina Mensur Kurpejović - OS Mustafa Pećanin IV-4

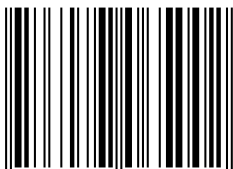
Fatima Denise Kurpejović - OS 25 Maj

Alejna Šaban Kurpejović- OS Mustafa Pećanin IV3

ISSN 3087-0658

9 773087 065002 >